

RETTENS DOM (Tredje Udvidede Afdeling)

19. oktober 2005*

I sag T-318/00,

Freistaat Thüringen (Tyskland) ved advokat M. Schütte, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

støttet af:

Forbundsrepublikken Tyskland ved W.-D. Plessing og T. Jürgensen, som befuldmægtigede, bistået af advokat R. Bierwagen,

intervenient,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved K.-D. Borchardt og V. Kreuzsitz, som befuldmægtigede, bistået af C. Koenig, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: tysk.

støttet af:

ODS Optical Disc Service GmbH, Hamburg (Tyskland), ved advokaterne I. Brinker og U. Soltész, og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenient,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 2000/796/EF af 21. juni 2000 om støtte fra Tyskland til CDA Compact Disc Albrechts GmbH, Thüringen (EFT L 318, s. 62),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET
I FØRSTE INSTANS (Tredje Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Azizi, og dommerne R. García-Valdecasas, J.D. Cooke, M. Jaeger og F. Dehousse,

justitssekretær: fuldmægtig D. Christensen,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. maj 2004,

afsagt følgende

Dom

Retsforskrifter

1 Artikel 87 EF bestemmer:

»1. Bortset fra de i denne traktat hjemlede undtagelser er statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelig med fællesmarkedet, i det omfang den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne [...]«

2 Artikel 88 EF bestemmer:

»1. Kommissionen foretager sammen med medlemsstaterne en løbende undersøgelse af de støtteordninger, som findes i disse stater. Den foreslår dem sådanne foranstaltninger, som fællesmarkedets funktion eller gradvise udvikling kræver.

2. Finder Kommissionen — efter at have givet de interesserede parter en frist til at fremsætte deres bemærkninger — at en støtte, som ydes af en stat eller med

statsmidler, ifølge artikel 87 ikke er forenelig med fællesmarkedet, eller at denne støtte misbruges, træffer den beslutning om, at den pågældende stat skal ophæve eller ændre støtteforanstaltningen inden for den tidsfrist, som Kommissionen fastsætter [...]«

- 3 Artikel 5 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af [artikel 88 EF] (EFT L 83, s. 1) lyder:

»1. Mener Kommissionen, at oplysninger, som den pågældende medlemsstat har indsendt [...] er ufuldstændig[e], anmoder den om alle nødvendige yderligere oplysninger. Hvis en medlemsstat efterkommer en sådan anmodning, underretter Kommissionen medlemsstaten om modtagelsen af svaret.

2. Hvis den pågældende medlemsstat ikke meddeler de krævede oplysninger inden udløbet af den af Kommissionen fastsatte frist, eller hvis oplysningerne er ufuldstændige, sender Kommissionen en rykkerskrivelse, hvori den giver en passende yderligere frist, inden for hvilken oplysningerne skal meddeles.

[...]«

- 4 Endvidere bestemmer artikel 6 i forordning nr. 659/1999:

»1. Beslutningen om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure skal sammenfatte de relevante faktiske og retlige spørgsmål, indeholde en foreløbig vurdering fra Kommissionens side med hensyntil støttekarakteren af den påtænkte

foranstaltning og anføre, om der er tvivl om, hvorvidt den er forenelig med fællesmarkedet. I beslutningen skal den pågældende medlemsstat og andre interesserede parter opfordres til at fremsætte bemærkninger inden for en nærmere fastsat frist, der normalt ikke må overstige en måned. I behørigt begrundede tilfælde kan Kommissionen forlænge denne frist.

[...]«

5 Artikel 10 i forordning nr. 659/1999 indeholder følgende bestemmelser:

»1. Er Kommissionen kommet i besiddelse af oplysninger om en påstået ulovlig støtte, undersøger den omgående oplysningerne, uanset kilden til disse oplysninger.

2. Om nødvendigt fremsætter den en begæring om oplysninger over for den pågældende medlemsstat. [...] artikel 5, stk. 1 og 2, finder tilsvarende anvendelse.

3. Hvis den pågældende medlemsstat på trods af en rykkerskrivelse efter artikel 5, stk. 2, ikke meddeler de krævede oplysninger inden udløbet af den af Kommissionen fastsatte frist, eller hvis oplysningerne er ufuldstændige, fremsætter Kommissionen krav om oplysningerne i form af beslutning, i det følgende benævnt »påbud om oplysninger«. Beslutningen skal angive, hvilke oplysninger der kræves, og fastsætte en passende frist for deres afgivelse.«

6 Artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 659/1999 bestemmer:

»Undersøgelsen af en eventuel ulovlig støtteforanstaltning resulterer i en beslutning vedtaget efter artikel 4, stk. 2, 3 eller 4. I tilfælde af beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure afsluttes proceduren ved en beslutning vedtaget efter artikel 7. Overholder medlemsstaten ikke et påbud om oplysninger, vedtages beslutningen på grundlag af de foreliggende oplysninger.«

7 Det bestemmes i samme forordnings artikel 14:

»1. I negative beslutninger om ulovlig støtte bestemmer Kommissionen, at den pågældende medlemsstat skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at kræve støtten tilbagebetalt fra støttemodtageren, i det følgende benævnt »beslutning om tilbagebetaling«. Kommissionen kræver ikke tilbagebetaling af støtten, hvis det vil være i modstrid med et generelt princip i fællesskabslovgivningen.

2. Den støtte, der skal tilbagebetales i medfør af en beslutning om tilbagebetaling, skal indeholde renter beregnet på grundlag af en passende sats, der fastsættes af Kommissionen. Renterne betales fra det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte var til støttemodtagerens rådighed, og indtil den tilbagebetales.

3. Med forbehold af eventuel kendelse fra Domstolen efter [artikel 242 EF] skal tilbagebetalingen ske omgående og i overensstemmelse med gældende procedurer i den pågældende medlemsstats nationale ret, forudsat at disse giver mulighed for omgående og effektiv gennemførelse af Kommissionens beslutning. Til det formål

og i tilfælde af søgsmål ved de nationale domstole træffer de pågældende medlemsstater alle nødvendige foranstaltninger, som er til rådighed i deres respektive retssystemer, herunder også foreløbige foranstaltninger, dog med forbehold af fællesskabsretten.«

- 8 Artikel 16 i forordning nr. 659/1999, der har overskriften »Misbrug af støtte«, bestemmer i øvrigt:

»I tilfælde af misbrug af støtte kan Kommissionen indlede den formelle undersøgelsesprocedure efter artikel 4, stk. 4, jf. dog artikel 23. Artikel 6, 7, 9, 10, artikel 11, stk. 1, artikel 12, 13, 14 og 15 finder tilsvarende anvendelse.«

- 9 Endelig vedtog Kommissionen i 1994 Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EFT C 368, s. 12), der blev ændret i 1997 (EFT C 283, s. 2) (herefter »retningslinjerne for støtte til redning og omstrukturering«).

Sagens baggrund

- 10 Ved beslutning 2000/796/EF af 21. juni 2000 om støtte fra Tyskland til CDA Compact Disc Albrechts GmbH, Thüringen (herefter »den anfægtede beslutning«), har Kommissionen taget stilling til lovligheden af støtte, der blev ydet af en række offentlige tyske organer i årene 1991-1995 til en fabrik til fremstilling af compactdisks (herefter »cd'er«) og tilbehør til cd'er, beliggende i Albrechts i delstaten Thüringen (herefter »cd-fabrikken i Albrechts«).

A — *De generelle omstændigheder*

- 11 I den anfægtede beslutning har Kommissionen sondret mellem tre faser, nemlig for det første virksomhedens etableringsfase, for det andet virksomhedens omstrukturingsfase og endelig den fase, hvor visse aktiver i virksomheden blev overtaget af selskabet MediaTec Datenträger GmbH (herefter »MTDA«).

1. *Virksomhedens etableringsfase (fra 1990 til 1992)*

- 12 Det fremgår af den anfægtede beslutning, at cd-fabrikken i Albrechts blev oprettet i henhold til en joint venture-aftale, der blev indgået den 20. februar 1990 mellem på den ene side VEB Kombinat (den statsejede virksomhed) Robotron, der var beliggende i Dresden i delstaten Sachsen (herefter »Robotron«), og på den anden side selskabet R. E. Pils GmbH & Co. Beteiligungs KG (herefter »PBK«), et selskab tilhørende Pils-koncernen, der havde hjemsted i Kranzberg i delstaten Bayern (herefter »Pils-koncernen«). Kapitalen i joint venture-selskabet, hvis navn dengang var »Pils & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG« (herefter »joint venture-selskabet«), blev ejet af Robotron med to tredjedele af kapitalen og af PBK med en tredjedel af kapitalen. Joint venture-selskabets formål var fremstilling af cd'er og af cd-hylstre og -tilbehør. Direktøren for Pils-koncernen, Reiner Pils, forestod også ledelsen af selskabet (den anfægtede beslutnings betragtning 11).
- 13 Med henblik på at gennemføre selskabets formål indgik joint venture-selskabet den 29. august 1990 en hovedentreprisekontrakt med selskabet Pils GmbH & Co. Construction KG, et selskab, der indgik i Pils-koncernen (herefter »Pils Construction«), med henblik på bygning af en nøglefærdig fabrik til fremstilling af cd'er til en samlet pris på 235,525 mio. tyske mark (DEM). Til disse udgifter kom yderligere omkostninger til byggemodning, der var anslået til 7,5 mio. DEM (den anfægtede beslutnings betragtning 12 og 20).

- 14 Med tillægsaftale af 26. maj 1992 indgik de to deltagere i joint venture-selskabet endvidere en aftale om udvidelse af kapaciteten til fremstilling af cd'er og cd-hylstre. Det samlede beløb til dækning af de ydelser og leverancer, der var nødvendige i den forbindelse, udgjorde 39 mio. DEM (den anfægtede beslutnings betragtning 22).
- 15 Til finansiering af disse investeringer lånte joint venture-selskabet, Robotron og PBK de nødvendige midler af et bankkonsortium. Disse banklån var enten delvis eller fuldstændig dækket af garantier fra Treuhandanstalt, et offentligt organ, der havde til opgave at finansiere privatiseringen af virksomhederne i den tidligere Tyske Demokratiske Republik (herefter »THA«), og fra delstaten Bayern. Endvidere ydede delstaten Thüringen og delstaten Bayern — sidstnævnte gennem Bayerische Landesanstalt für Aufbaufinanzierung, delstatens Bayerns organ for finansiering af udbygning af infrastrukturen (herefter »LfA«) — investeringstilskud og -præmier til joint venture-selskabet.
- 16 Under etableringsfasen for cd-fabrikken i Albrechts blev ejendomsretten til de selskabsandele, der udgjorde kapitalen i joint venture-selskabet, i øvrigt overdraget flere gange. Som følge af, at THA i 1992 havde afviklet Robotron, blev dette selskabs kapitalandele i joint venture-selskabet først videresolgt til PBK. Dernæst overdrog PBK for sit vedkommende så godt som samtlige de selskabsandele i joint venture-selskabet, som det ejede, til selskabet Pilz GmbH & Co. Compact Disc KG, der var et andet selskab i Pilz-koncernen (herefter »Pilz Compact Disc«), hvorved joint venture-selskabet blev et datterselskab af dette sidstnævnte. Efter denne overdragelse, og efter at selskabets hjemsted var flyttet til Albrechts, ændrede joint venture-selskabet endelig den 24. november 1992 navn til Pilz Albrechts GmbH (herefter »PA«). Umiddelbart efter denne overdragelse blev selskabet integreret i Pilz-koncernens system for centraliseret likviditetsstyring (den anfægtede beslutnings betragtning 13 og 14).

2. Omstruktureringsfasen (fra 1993 til 1998)

- 17 Fabrikken til fremstilling af cd'er startede sin virksomhed i 1993. Straks fra driftens begyndelse kom virksomheden ud i store vanskeligheder og blev stærkt forgældet (den anfægtede beslutnings betragtning 15).
- 18 For at rette situationen op blev der den 7. marts 1994 indgået en saneringsaftale mellem Pilz-koncernen (herunder PA), bankerne og de offentlige organer (THA, LfA, Thüringer Industriebeteiligungsgesellschaft (herefter »TIB«) og Thüringer Aufbaubank (herefter »TAB«)), der havde deltaget i finansieringen af bygningen af cd-fabrikken i Albrechts. Som led i denne aftale blev en betydelig del af de banklån, der var blevet ydet til bygningen af fabrikken til fremstilling af cd'er, helt eller delvist tilbagebetalt. I henhold til saneringsaftalen blev kapitalen i PA endvidere overtaget af TIB — med 98% af selskabskapitalen — og af TAB — med 2% af selskabskapitalen — med tilbagevirkende kraft til den 1. januar 1994, og PA ophørte som følge heraf med at være en del af Pilz-koncernen. Med virkning fra oktober 1994 ændrede dette selskab endvidere navn til CDA Compact Disc Albrechts GmbH (herefter »CD Albrechts«) (den anfægtede beslutnings betragtning 15 og 17). I øvrig ydede TAB og LfA i 1994 og i 1995 en række lån til CD Albrechts.
- 19 Det var ligeledes i løbet af 1994, at de tyske myndigheder blev opmærksom på, at en stor del af de økonomiske tilskud, der var blevet bevilget til at finansiere bygningen af cd-fabrikken i Albrechts, uretmæssigt — nærmere bestemt inden for rammerne af det system for centraliseret likviditetsstyring, der fandtes i Pilz-koncernen — var blevet anvendt til fordel for de andre selskaber i denne koncern. Endvidere blev der den 25. juli 1995 indledt en insolvensprocedure, der omfattede aktiverne i samtlige selskaber i Pilz-koncernen. Endelig er Reiner Pilz blevet idømt frihedsstraf på grund af svigagtig konkurs og andre straffbare forhold (den anfægtede beslutnings betragtning 16).

3. *MTDA's overtagelse af visse aktiver*

- 20 Med virkning fra den 1. januar 1998 overtog MTDA, som er et helejet datterselskab af TIB, og hvis hovedvirksomhed udøves inden for højpræstationsdatabærere, navnlig cd-rommer (CD-R) samt DVD'er, en del af aktiverne, der tilhørte CD Albrechts, nemlig anlægs- og omsætningsaktiverne, værdier, der kunne realiseres på kort sigt, samt den tekniske knowhow og salgsorganisationen (den anfægtede beslutnings betragtning 18).
- 21 Samtidig med denne overtagelse blev CD Albrechts' navn ændret til LCA Logistik Center Albrechts GmbH (herefter »LCA«) og MTDA's navn til CDA Datenträger Albrechts GmbH (herefter »CDA«). LCA ejer dog fortsat den for driften nødvendige grund, bygningerne på denne, den tekniske infrastruktur samt logistikudstyret. Endvidere har LCA og CDA indgået en samarbejdsaftale, der dels indeholder en forpagtningsskifte med en årlig forpagtningsafgift på 800 000 DEM, dels en serviceaftale på ca. 3 mio. DEM om året, der afhænger af omsætningen (den anfægtede beslutnings betragtning 19).
- 22 Endelig indgav LCA den 22. september 2000 anmodning om at blive taget under likvidation som led i en insolvensprocedure.

B — *Forløbet af den administrative procedure*

- 23 Efter at Kommissionen igennem pressen var blevet opmærksom på, at de tyske myndigheder havde ydet støtte til bygningen af cd-fabrikken i Albrechts, anmodede

den i begyndelsen af oktober 1994 Forbundsrepublikken Tyskland om oplysninger vedrørende denne støtte. De tyske myndigheder og Kommissionen førte derefter en omfattende korrespondance og afholdt en række møder (den anfægtede beslutnings betragtning 1-3).

- 24 Ved skrivelse af 17. juli 1998 (herefter »indledningsbeslutningen«) meddelte Kommissionen Forbundsrepublikken Tyskland, at den havde besluttet at indlede den formelle undersøgelsesprocedure i henhold til artikel 88, stk. 2, EF med hensyn til denne støtte. Skrivelsen var vedlagt en liste med spørgsmål til de tyske myndigheder. Indledningsbeslutningen blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* af 15. december 1998 (Kommissionens meddelelse i henhold til [artikel 88, stk. 2, EF] til de øvrige medlemsstater og andre interesserede parter om den tyske regerings støtte til oprettelsen af virksomheden CD Albrechts GmbH, Thüringen, tidligere Pils-koncernen, Bayern, EFT C 390, s. 7).
- 25 De tyske myndigheder reagerede på indledningsbeslutningen ved at fremsende en række skrivelser, der indeholdt supplerende oplysninger. Der blev yderligere afholdt en række møder mellem de tyske myndigheder og repræsentanter for Kommissionen.
- 26 Da Kommissionen imidlertid fandt, at de oplysninger, som de tyske myndigheder havde fremsendt, ikke udgjorde en tilfredsstillende besvarelse af dens spørgsmål, krævede den ved skrivelse af 22. juli 1999, at disse blev besvaret senest den 31. august 1999. Efter at de tyske myndigheder ved skrivelse af 28. juli 1999 havde anmodet om en forlængelse af denne frist, og efter at myndighederne havde haft en nyt møde med Kommissionens repræsentanter den 23. september 1999 i Bruxelles, fremsendte de yderligere oplysninger.

- 27 I øvrigt bemærkes, at efter at den i indledningsbeslutningen fastsatte frist var udløbet, gav selskabet CDA samt selskabet Point Group Ltd, som er en konkurrent til CDA, sig til kende som interesserede parter og afgav bemærkninger til Kommissionen.
- 28 Endelig afsluttede Kommissionen proceduren den 21. juni 2000 med vedtagelsen af den anfægtede beslutning.

C — Konstatering af de faktiske omstændigheder og retlig bedømmelse

- 29 Kommissionen har ved bedømmelsen sondret mellem den støtte, der blev ydet af Forbundsrepublikken Tyskland henholdsvis i etableringsfasen, i omstrukturingsfasen og endelig i forbindelse med overtagelsen af visse aktiver i CD Albrechts af MTDA.

1. Støtte ydet af Forbundsrepublikken Tyskland i etableringsfasen

- 30 I den anfægtede beslutning har Kommissionen angivet fem former for økonomisk støtte, der blev ydet i etableringsfasen. I en oversigt, der findes i den anfægtede beslutnings betragtnings 32, har den beskrevet dem som følger:

	Foranstaltning	Beløb (mio. DEM)	Modtager	Ydet af	Tidspunkt	Retsgrundlag
1	100%-opfyldelsesgaranti, oprindeligt 80%-garanti på 52,72 mio. DEM	54,7	PBK	LfA	1991	Delstaten Bayerns lånegarantiordning »Gesetz über die Übernahme von Staatsbürgschaften und Garantien des Freistaates Bayern«
2	Investeringsstilskud og -præmier	19,42	Joint venture	LfA	1991/1992	Ordnungen »Gemeinschaftsaufgabe — Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur«, lov om investeringspræmier »Investitionszulagegesetz«
3	Afkald 100%-garanti	3,0	PBK	LfA	1994	Intet
4	100 %-garanti	190,0	Robotron, AG, joint venture	THA	199[2]	THA-ordning
5	Investeringsstilskud og -præmier	63,45	Joint venture, fra 24.11.1992, PA	Thuringe	1991 til 1993	Ordnungen »Gemeinschaftsaufgabe — Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur«, lov om investeringspræmier »Investitionszulagegesetz«
I alt		330,57				

- 31 Det fremgår for det første af denne oversigt, at THA i 1992 ydede en 100%-garanti på 190 mio. DEM, der dækkede hovedparten af banklånene til Robotron og joint venture-selskabet. Ifølge Kommissionen må denne garanti betragtes som statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, idet den ikke blev ydet i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat i de støtteordninger, som blev godkendt af Kommissionen henholdsvis ved skrivelse SG(91) D/17825 af 26. september 1991 (herefter »den første THA-ordning«) og ved skrivelse SG(92) D/17613 af 8. december 1992 (herefter »den anden THA-ordning«). Den har dog anført, at af de 190 mio. DEM, der oprindeligt blev garanteret, er det kun det beløb på 120 mio. DEM, der faktisk er blevet udbetalt af THA i henhold til garantien, der skal tilbagebetales.
- 32 For det andet konstaterede Kommissionen, at delstaten Thüringen frem til den 31. december 1993 havde ydet investeringstilskud og -præmier på i alt 63,45 mio. DEM til joint venture-selskabet og derefter til PA på grundlag af »Investitionszulagengesetz« (lov om skattebegunstigede investeringspræmier) og 20. og 21. »Rahmenpläne der Gemeinschaftsaufgabe »Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur«« (rammeprogrammer vedtaget for årene 1992 og 1993 i medfør af lov af 6.10.1969 om samfundsprojektet »forbedring af den regionale erhvervsstruktur«, herefter »TIC-ordningen«). Denne regionalstøtte blev efter Kommissionens opfattelse imidlertid ydet med urette inden for rammerne af samfundsprojektet og på grundlag af loven om skattebegunstigede investeringspræmier, og da den følgelig er uforenelig med fællesmarkedet, skal den tilbagebetales. Under hensyn til den af delstaten Thüringen truffe beslutning om, at der skal tilbagebetales et beløb på 32,5 mio. DEM, mener Kommissionen, at der stadig skal tilbagesøges et beløb på 30,95 mio. DEM.
- 33 For det tredje konstaterede Kommissionen, at delstaten Bayern igennem LfA i 1991 og 1992 havde ydet joint venture-selskabet investeringstilskud og -præmier for i alt 19,42 mio. DEM. I det omfang disse tilskud og præmier var blevet omdirigeret til fordel for selskaberne i Pilsz-koncernen, blev de efter Kommissionens opfattelse ydet med urette på grundlag af TIC-ordningen og loven om skattebegunstigede investeringspræmier. Ifølge Kommissionen er der dermed tale om støtte, der er uforenelig med EF-traktaten.

- 34 For det fjerde konstaterede Kommissionen, at delstaten Bayern i medfør af »Richtlinien für die Übernahme von Staatsbürgschaften im Bereich der gewerblichen Wirtschaft« (retningslinjer for offentlig garantistillelse for industrien), som var blevet offentliggjort ved meddelelse L 6811-1/7 — 43358 fra finansministeriet i Bayern af 7.8.1973 (herefter »bestemmelserne om ydelse af garantier fra delstaten Bayern«), havde stillet en garanti, der på et tidspunkt blev forhøjet fra 80% til 100%, for de lån på i alt 54,7 mio. DEM, som PBK i sidste instans havde opnået. Ifølge Kommissionen har de tyske myndigheder, uanset anmodningen om oplysninger, der fremgår af indledningsbeslutningen, ikke fremlagt omstændigheder, der er tilstrækkeligt detaljerede til at fjerne dens tvivl med hensyn til lovligheden af foranstaltningerne i forbindelse med den af delstaten Bayern (LfA) ydede garanti. I betragtning af, at den pågældende støtte ikke blev anvendt til at finansiere investeringen, men blev omdirigeret til fremmede formål, finder Kommissionen, at denne garanti må betragtes som en uforenelig støtte.
- 35 For det femte anførte Kommissionen, at LfA's afkald på den fordring på 3 mio. DEM, der var stiftet i forhold til PBK som følge af, at dette beløb var blevet betalt til bankerne i medfør af den i præmis 34 ovenfor nævnte garanti, udgjorde en statsstøtte. Efter Kommissionens opfattelse er denne støtte uforenelig med fællesmarkedet, fordi den blev ydet uden retsgrundlag.
- 36 På grundlag af disse konstateringer konkluderede Kommissionen, at Forbundsrepublikken Tyskland i etableringsfasen for cd-fabrikken i Albrechts i strid med artikel 88, stk. 3, EF havde ydet støtte på i alt 260,57 mio. DEM. Denne støtte består af støtte fra delstaten Thüringen for et beløb på 63,45 mio. DEM, fra LfA for et beløb på 77,12 mio. DEM (54,7 mio. DEM i form af garanti, 19,42 mio. DEM i form af investeringspræmier og 3 mio. DEM i form af afkald på en fordring) og fra THA for et beløb på 120 mio. DEM.
- 37 Ifølge Kommissionen er denne støtte uforenelig med fællesmarkedet, hvilket først og fremmest skyldes, at den begunstigede selskaberne inden for Pilz-koncernen og dermed er blevet misbrugt i dette begrebs forstand i artikel 88, stk. 2, EF.

2. Økonomisk bistand ydet i omstrukturingsfasen

38 I den anfægtede beslutning har Kommissionen anført 12 former for økonomisk bistand, der blev ydet i virksomhedens omstrukturingsfase, og betegnet dem som støtte. I en oversigt, der findes i den anfægtede beslutnings betragtning 39, er disse 12 støtteforanstaltninger angivet som følger:

	Foranstaltning	Beløb mio. DEM	Modtager	Ydet af	Tidspunkt	Retsgrund- lag
1	Lån	25,0	PA	TAB	oktober 1993	Intet
2	Lån	20,0	PA	TAB	marts 1994	Intet
3	Købspris	3,0	PBK	TIB	marts 1994	Intet
4	Kapitalindskud	12,0	PA	TIB	marts 1994	Intet
5	Selskabsdelta- gelse	33,0	PA	TIB (98%) TAB (2%)	marts 1994	Intet
6	Lån	2,0	PA	LfA	marts 1994	Intet
7	Parthaverlån	3,5	PA	TIB	april 1994	Intet
8	Lån	15,0	Pilz-koncernen	LfA	juni 1994	Intet
9	Lån	15,0	CD Albrechts	TAB	oktober 1994	Intet
10	Lån	7,0	CD Albrechts	LfA	december 1994	Intet
11	Lån	9,5	CD Albrechts	TAB	januar 1995	Intet
12	Renter	21,3			siden ultimo 1993	
I alt		166,3				

- 39 For det første konstaterede Kommissionen, at TAB i oktober 1993 havde ydet PA et lån på 25 mio. DEM til afhjælpning af dette selskabs likviditetsvanskeligheder, men at disse midler ved hjælp af Pilz-koncernens centraliserede likviditetsstyringssystem blev modtaget direkte af de andre selskaber i koncernen.
- 40 For det andet konstaterede Kommissionen, at TAB i marts 1994 havde ydet PA et lån på 20 mio. DEM til tilbagebetaling af de af THA garanterede banklån, men at disse midler også var blevet modtaget direkte af selskaberne inden for Pilz-koncernen ved hjælp af det centraliserede system for likviditetsstyring.
- 41 For det tredje konstaterede Kommissionen, at TIB i marts 1994 havde betalt PBK et beløb på 3 mio. DEM for købet af de andele i PA, som selskabet var ejer af.
- 42 For det fjerde konstaterede Kommissionen, at TIB i marts 1994 havde ydet et tilskud i form af et kapitalindskud i PA for et beløb på i alt 12 mio. DEM.
- 43 For det femte konstaterede Kommissionen, at TIB og TAB i marts 1994 havde erhvervet henholdsvis 98% og 2% af selskabskapitalen i PA, svarende til et beløb på 33 mio. DEM.
- 44 For det sjette konstaterede Kommissionen, at delstaten Bayern i marts 1994 via LfA havde ydet et lån på 2 mio. DEM til PA.

- 45 For det syvende konstaterede Kommissionen, at TIB i april 1994 havde ydet et parthaverlån på 3,5 mio. DEM til PA.
- 46 For det ottende konstaterede Kommissionen, at LfA i juni 1994 havde ydet Pilz-koncernen et driftslån på 15 mio. DEM, der var tænkt som en midlertidig foranstaltning, indtil der blev fundet en investor, der var rede til at købe cd-fabrikken i Albrechts.
- 47 For det niende konstaterede Kommissionen, at TAB i oktober 1994 havde ydet CD Albrechts et lån på 15 mio. DEM. Den bemærkede, at selv om disse midler var blevet udbetalt til CD i Albrechts, var de blevet anvendt til at levere tjenesteydelser til virksomhederne i Pilz-koncernen, hvilke ydelser disse aldrig betalte for, således at udelukkende disse sidstnævnte virksomheder havde opnået fordele.
- 48 For det tiende konstaterede Kommissionen, at delstaten Bayern i december 1994 via LfA havde ydet CD Albrechts yderligere et lån på 7 mio. DEM.
- 49 For det ellefte konstaterede Kommissionen, at TAB i januar 1995 havde ydet et lån på 9,5 mio. DEM til CD Albrechts.
- 50 For det tolvte konstaterede Kommissionen, at ifølge de tyske myndigheders oplysninger havde PA og CD Albrechts opnået rentefordele for et beløb på i alt 21,3 mio. DEM i perioden fra slutningen af 1993 til 1998.

51 Ifølge Kommissionen må de 12 ovenfor beskrevne støtteforanstaltninger, som svarer til et beløb på i alt 166,3 mio. DEM, betragtes som statsstøtte, der er ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet. I det omfang disse støtteforanstaltninger kom TIB og TAB til gode, efter at disse selskaber havde overtaget det økonomiske ansvar for cd-fabrikken i Albrechts, kunne de nemlig udelukkende godkendes af Kommissionen i henhold til artikel 87, stk. 3, litra c), EF og i overensstemmelse med rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering. Det er ifølge Kommissionen klart, at de nævnte former for støtte ikke opfylder disse rammebestemmelser, da det på grundlag af de oplysninger, den råder over, ikke kan fastslås, at de blev ydet inden for rammerne af en bæredygtig omstrukturingsplan med konkrete driftsmæssige tiltag, således at Kommissionen inden for en rimelig frist kunne konstatere, at virksomhedens rentabilitet og levedygtighed ville blive genoprettet på lang sigt. Derudover har der ikke vist sig nogen privat investor, der er villig til at overtage de nuværende selskaber LCA og CDA, således at det i mangel af et privat bidrag ikke er muligt at fastslå, om støtten er forholdsmæssig i forhold til omkostningerne ved omstruktureringen.

3. *Vedrørende tilbagesøgningen af støtten*

52 I medfør af artikel 14, stk. 1, i forordning nr. 659/1999 besluttede Kommissionen, at Forbundsrepublikken Tyskland skulle kræve tilbagebetaling af den ulovlige og med fællesmarkedet uforenelige støtte, der var blevet udbetalt såvel under fasen for etablering som under fasen for omstrukturering af cd-fabrikken i Albrechts.

53 Endvidere understregede Kommissionen, at for at sikre, at dens beslutning blev overholdt, og at enhver konkurrencefordrejning fjernes, var den om nødvendigt forpligtet til at forlange, at proceduren for tilbagesøgning af støtten ikke begrænses til den oprindelige støttemodtager, men udvides til at omfatte den virksomhed, som viderefører dennes aktiviteter ved hjælp af de overdragne produktionsmidler. Den anførte, at den med henblik på at bedømme, om en virksomhed faktisk viderefører den oprindelige støttemodtagers aktiviteter, tog hensyn til et vist antal omstændig-

heder, heriblandt den overdragne genstand, købsprisen, hvem aktionærerne og ejerne af den oprindelige virksomhed er, og hvem overtageren er, tidspunktet, hvor overdragelsen fandt sted, og dennes kommercielle karakter. Kommissionen fandt i den forbindelse, at LCA og CDA i det foreliggende tilfælde utvivlsomt fortsat nød godt af støtten, der tidligere blev ydet til PBK, til joint venture-selskabet og til PA, fordi de benyttede disse virksomheders aktiver og infrastruktur med henblik på at videreføre deres forretningsaktiviteter. Den bestemte følgelig, at støtten skulle tilbagebetales af LCA, af CDA og af alle andre virksomheder, der havde fået eller ville få overdraget aktiver fra joint venture-selskabet, fra PA eller fra PBK, idet sådanne selskaber måtte betragtes som »modtagere« af støtten.

4. *Den anfægtede beslutnings dispositive del*

54 På baggrund af disse betragtninger fastsatte Kommissionen følgende dispositive bestemmelser:

»Artikel 1

1. Den af [Forbundsrepublikken] Tyskland ydede støtte til [PBK, joint venture-selskabet og PA] med det formål at oprette, drive og konsolidere cd-fabrikken i Albrechts (Thüringen) blev med 260,57 mio. DEM anvendt på andre områder i Pils-koncernen.

Støtten vedrører konkret delstaten Thüringens foranstaltninger til 63,45 mio. DEM, [LfA's] foranstaltninger til i alt 77,12 mio. DEM og [THA's] foranstaltninger til 120 mio. DEM.

Den forkerte anvendelse udgør misbrug af støtte i medfør af [artikel 88, stk. 2, EF]; støtten er således uforenelig med EF-traktaten.

2. Støtten på i alt 166,3 mio. DEM til omstrukturering af [CD Albrechts] er uforenelig med bestemmelserne i [artikel 87, stk. 1, EF].

Artikel 2

1. [Forbundsrepublikken] Tyskland træffer alle nødvendige foranstaltninger for at tilbagesøge den i artikel 1 omhandlede støtte, som allerede ulovligt er udbetalt til støttemodtagerne.

2. Tilbagesøgningen skal ske i overensstemmelse med national lovgivning. Den støtte, der skal tilbagebetales, pålægges renter fra det tidspunkt, den blev udbetalt til støttemodtagerne, og indtil den er blevet tilbagebetalt. Renterne beregnes på basis af den referencesats, der anvendes til at beregne nettosubventionsækvivalenten for regionalstøtte.

3. I denne artikel forstås ved »modtagere« [CDA] og [LCA], samt alle andre virksomheder, som har fået eller får overdraget aktiver og/eller infrastruktur [fra PBK], [fra joint venture-selskabet] eller [fra PA] på en sådan måde, at følgerne af denne beslutning omgås [...]«

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 55 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 10. oktober 2000 har delstaten Thüringen anlagt sag med påstand om annullation af den anfægtede beslutning. Denne sag blev registreret under nr. T-318/00.
- 56 Ved kendelse afsagt den 28. maj 2001 af formanden for Rettens Tredje Udvidede Afdeling har Forbundsrepublikken Tyskland fået tilladelse til at intervenere til støtte for delstaten Thüringens påstande, og ODS Optical Disc Service GmbH (herefter »ODS«), en virksomhed, der konkurrerer med CDA, har gået tilladelse til at intervenere til støtte for Kommissionens påstande.
- 57 ODS og Forbundsrepublikken Tyskland har afgivet skriftlige indlæg som intervenienter henholdsvis den 29. august og den 3. september 2001. Den 24. oktober 2001 indgav delstaten Thüringen og Kommissionen deres bemærkninger til de skriftlige interventionsindlæg fra ODS og Forbundsrepublikken Tyskland.
- 58 Ved kendelse af 30. september 2002 besluttede Retten (Tredje Udvidede Afdeling) at udsætte sagen indtil afsigelsen af Domstolens dom i de forenede sager C-328/99, Italien mod Kommissionen, og C-399/00, SIM 2 Multimedia mod Kommissionen. Under henvisning til dommen, der blev afsagt den 8. maj 2003 i disse forenede sager, anmodede Retten parterne om at udtale sig om de eventuelle konsekvenser for nærværende sag. Bemærkninger herom blev indgivet den 23. og den 24. juni 2003.
- 59 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten anmodet parterne om at udtale sig om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt eventuelt at forene nærværende

sag med den sag, der er anlagt af CDA og registreret på Rettens Justitskontor under nr. T-324/00, og hvis genstand er den samme. Efter modtagelsen af parternes indlæg blev sagerne ved kendelse af 8. marts 2004 forenet med henblik på retsmødet og dommen.

60 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling og har som led i foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse med hjemmel i artikel 64 i Rettens procesreglement anmodet parterne om at fremlægge visse dokumenter og har stillet dem skriftlige spørgsmål.

61 Parterne afgav mundtlige indlæg og besvarede de af Retten stillede spørgsmål i retsmødet den 5. maj 2004.

62 Ved kendelse af 23. juli 2004 blev sag T-318/00 og sag T-324/00 adskilt med henblik på domsafsigelsen.

63 Delstaten Thüringen har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres.

— Subsidiært annulleres den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 1, for så vidt som den erklærer den til joint venture-selskabet og PA udbetalte støtte uforenelig med fællesmarkedet, og den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 2, og artikel 2, stk. 3, annulleres.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

64 Forbundsrepublikken Tyskland har som intervenient nedlagt følgende påstand:

— Den anfægtede beslutning annulleres.

65 Kommissionen, der støttes af ODS, har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Delstaten Thüringen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

I — Indledende bemærkninger

66 Til støtte for søgsmålet har delstaten Thüringen fremført en række anbringender, henholdsvis at princippet om overholdelse af retten til kontradiktion er tilsidesat, at visse faktiske omstændigheder er urigtigt fastslået, at begrundelsespligten er tilsidesat, at artikel 87 EF og 88 EF samt gennemførelsesbestemmelserne hertil er

tilsidesat, at der foreligger en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet, og endelig at der foreligger en tilsidesættelse af retssikkerhedsprincippet og af et »princip om vished«.

- 67 Retten vil først undersøge de anbringender, der er påberåbt til støtte for påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 1. Derefter vil Retten undersøge anbringenderne vedrørende det påbud om tilbagesøgning, der er indeholdt i den anfægtede beslutnings artikel 2.

II — *Spørgsmålet om lovligheden af den anfægtede beslutnings artikel 1*

- 68 Delstaten Thüringen har i det væsentlige gjort gældende, at den anfægtede beslutnings artikel 1 er ulovlig, fordi Kommissionens vurdering af de forskellige former for økonomisk støtte, der blev ydet som led i projektet vedrørende cd-fabrikken i Albrechts, bygger på faktiske vildfarelser, er i strid med artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 2, EF, og at den nævnte bestemmelse ikke opfylder begrundelsespligten.
- 69 Der skal følgelig for hver af de former for støtte, der er angivet i de oversigter, som er gengivet i præmis 30 og 38 ovenfor, foretages en successiv undersøgelse af de af delstaten Thüringen fremførte anbringender.
- 70 Retten finder det imidlertid nødvendigt indledningsvis at undersøge delstaten Thüringens argumentation om, at Kommissionen ikke var berettiget til at støtte sig på de oplysninger, som den rådede over på tidspunktet for vedtagelse af den anfægtede beslutning.

A — Om muligheden for at støtte den anfægtede beslutning på de oplysninger, der forelå

1. Parternes argumenter

71 Ifølge delstaten Thüringen var Kommissionen i det foreliggende tilfælde ikke berettiget til at støtte den anfægtede beslutning på de oplysninger, som den rådede over på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning. Delstaten har først anført, at som det fremgår af artikel 13, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 659/1999 og af fast retspraksis, kan Kommissionen kun støtte en beslutning på de foreliggende oplysninger, hvis medlemsstaten ikke har besvaret eller kun har givet et ufuldstændigt svar på et pålæg om at meddele oplysninger, som Kommissionen har rettet til medlemsstaten herom (Domstolens dom af 14.2.1990, sag C-301/87, Frankrig mod Kommissionen, »Boussac-dommen«, Sml. I, s. 307, præmis 19 og 22, og af 13.4.1994, forenede sager C-324/90 og C-342/90, Tyskland og Pleuger Worthington mod Kommissionen, Sml. I, s. 1173, præmis 26). Delstaten har ligeledes bemærket, at selv om de nationale myndigheder er forpligtet til at meddele Kommissionen alle de relevante oplysninger med henblik på gennemførelsen af dens opgave vedrørende kontrol med statsstøtte, påhviler det Kommissionen i videst muligt omfang at klargøre de faktiske omstændigheder. Dette indebærer ifølge delstaten Thüringen, at Kommissionen klart og præcist skal underrette de nationale myndigheder om det fulde omfang af de oplysninger, som er nødvendige for den som led i dens opgave, og at den ikke må vedtage en beslutning på grundlag af de foreliggende oplysninger, undtagen i de ekstraordinære situationer, hvor det uanset dens anmodninger ikke lykkes den at opnå den ønskelige klarhed. Ifølge delstaten Thüringen besvarede de tyske myndigheder i den foreliggende sag Kommissionens forskellige anmodninger om oplysninger og især de spørgsmål, der findes i bilaget til indledningsbeslutningen. Delstaten bemærker således, at med en enkelt undtagelse er spørgsmålene, der fremgår af rykkerskrivelsen af 22. juli 1999, ikke de samme som dem, der fremgår af bilaget til indledningsbeslutningen, hvilket efter delstatens opfattelse viser, at sagen var kommet videre i mellemtiden. Det er delstatens opfattelse, at såfremt Kommissionen mente, at svarene på de spørgsmål, der fremgik af bilaget til indledningsbeslutningen, var mangelfulde, burde den have klargjort dette i sin skrivelse af 22. juli 1999. Delstaten Thüringen finder følgelig, at i det omfang Kommissionen ikke anmodede de tyske myndigheder om sådanne nærmere oplysninger, var den ikke berettiget til at støtte den anfægtede beslutning på de foreliggende oplysninger.

72 Kommissionen, der støttes af ODS, bestrider delstatens Thüringens anbringende.

2. Rettens bemærkninger

73 Det fremgår af retspraksis, at Kommissionen er beføjet til at vedtage en beslutning på grundlag af de foreliggende oplysninger, såfremt dens modpart er en medlemsstat, der ikke opfylder sin forpligtelse til samarbejde, og som undlader at meddele de oplysninger, som den har anmodet staten om med henblik på undersøgelsen af en støttes forenelighed med fællesmarkedet (Boussac-dommen, præmis 22, og dommen i sagen Tyskland og Pleuger Worthington mod Kommissionen, præmis 26). Før en sådan beslutning træffes, skal Kommissionen imidlertid overholde visse procedurermæssige krav. Den skal nærmere bestemt pålægge medlemsstaten inden for en vis frist, som den fastsætter, at give den adgang til al den dokumentation og alle de oplysninger og data, der er nødvendige for at afgøre, om støtten er forenelig med fællesmarkedet. Kun såfremt medlemsstaten trods Kommissionens pålæg undlader at give de ønskede oplysninger, er Kommissionen beføjet til at afslutte proceduren og vedtage en beslutning, hvori det konstateres, at støtteforanstaltningen på grundlag af de oplysninger, den råder over, er forenelig eller uforenelig med fællesmarkedet (Boussac-dommen, præmis 19 og 22). Disse krav er blevet gentaget og konkretiseret i artikel 5, stk. 2, artikel 10, stk. 3, og artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 659/1999.

74 Det skal i lyset af disse principper undersøges, om Kommissionen i det foreliggende tilfælde var berettiget til at vedtage den anfægtede beslutning alene under hensyntagen til de oplysninger, der forelå for den i juni 2000.

75 Først skal forløbet af den administrative procedure i nærværende sag rekapituleres.

76 Denne procedure tog sin begyndelse i oktober 1994 med fremsendelsen af en skrivelse til de tyske myndigheder. I denne skrivelse anmodede Kommissionen de tyske myndigheder om at meddele oplysninger vedrørende den statsstøtte, der var ydet til bygningen af en fabrik til fremstilling af cd'er i Albrechts. Som svar herpå anmeldte de tyske myndigheder ved skrivelse af 9. november 1994 en støtte, som delstaten Thüringen og delstaten Bayern havde ydet til joint venture-selskabet og Pils-koncernen. Ved skrivelse af 15. november 1994 udbad Kommissionen sig nærmere oplysninger om denne støtte. De tyske myndigheder svarende herpå ved skrivelse af 3. marts 1995, hvori de som supplement til anmeldelsen gav meddelelse om yderligere støtte, der var ydet af THA såvel som af delstaten Thüringen og delstaten Bayern. I det omfang denne støtte allerede var blevet ydet, registrerede Kommissionen den under nr. NN 54/95 (den anfægtede beslutnings betragtning 2). Ved skrivelser af 1. august 1995, 16. oktober 1995 og 25. november 1996 stillede Kommissionen supplerende spørgsmål, som de tyske myndigheder besvarede ved skrivelser af 22. august 1995, 25. august 1995, 18. januar 1996 og 17. april 1997. Den 3. februar 1997 og den 22. og den 23. september 1997 blev der afholdt møder, henholdsvis i Bruxelles og i Erfurt, mellem repræsentanter for Kommissionen og de tyske myndigheder. Ved skrivelse af 20. januar 1998 tog disse på grundlag af resultaterne af mødet med Kommissionens repræsentanter sammenfattende stilling til forløbet (den anfægtede beslutnings betragtning 3).

77 I det Kommissionen efter en foreløbig undersøgelse af de oplysninger, som de tyske myndigheder havde fremsendt, fandt, at de omtvistede foranstaltninger gav anledning til begrundet tvivl vedrørende deres forenelighed med fællesmarkedet, vedtog den indledningsbeslutningen den 17. juli 1998.

78 I denne beslutning gav den endvidere Forbundsrepublikken Tyskland pålæg om »inden for en måned efter modtagelsen af [den nævnte beslutning] at fremsende alle dokumenter og oplysninger [...], der er nødvendige for at kunne vurdere støttens forenelighed med [artikel 87 EF]«. Indledningsbeslutningen var vedlagt et bilag, som indeholdt syv spørgsmål.

- 79 Ved skrivelse af 26. august 1998 reagerede Forbundsrepublikken Tyskland på indledningsbeslutningen. Den 15. oktober 1998 fandt der yderligere et møde sted mellem repræsentanter for Kommissionen og de tyske myndigheder. I en skrivelse af 11. november 1998 fremsendte disse myndigheder supplerende oplysninger.
- 80 Da de fremsendte oplysninger efter Kommissionens opfattelse stadig var utilstrækkelige, pålagde den ved skrivelse af 4. marts 1999 på ny de tyske myndigheder at fremlægge de fornødne oplysninger og især at besvare spørgsmålene i bilaget til indledningsbeslutningen.
- 81 Som svar på dette nye pålæg meddelte de tyske myndigheder yderligere oplysninger ved skrivelser af 30. marts 1999, 1. april 1999 og 16. april 1999.
- 82 Kommissionen fandt imidlertid, at disse oplysninger stadig ikke udgjorde en tilfredsstillende besvarelse af spørgsmålene i indledningsbeslutningens bilag (navnlig spørgsmål 3-7 i bilaget). Den forlangte derfor ved skrivelse af 22. juli 1999, at disse blev besvaret senest den 31. august 1999. Den anmodede endvidere Forbundsrepublikken Tyskland om at tilstille den yderligere oplysninger og dokumentation.
- 83 Efter at de tyske myndigheder ved skrivelse af 28. juli 1999 havde anmodet om en forlængelse af den af Kommissionen fastsatte frist, og efter at de havde haft et nyt møde med Kommissionens repræsentanter den 23. september 1999 i Bruxelles, fremsendte myndighederne yderligere oplysninger den 28. september 1999 og den 19. oktober 1999.

- 84 Endelig vedtog Kommissionen den anfægtede beslutning den 21. juni 2000.
- 85 For så vidt angår delstaten Thüringens argument om, at de tyske myndigheder havde meddelt alle de ønskede oplysninger, hvorfor Kommissionen ikke var berettiget til at basere sig på de foreliggende oplysninger, skal det indledningsvis konstateres, at det klart fremgår af forløbet af den administrative procedure, at Kommissionen har respekteret de proceduremæssige krav, der er fastlagt i retspraksis og foreskrevet i forordning nr. 659/1999. Således gav den tre gange formelt Forbundsrepublikken Tyskland pålæg om at forsyne den med de oplysninger, der var nødvendige for at kunne vurdere den omtvistede støttes forenelighed med fællesmarkedet.
- 86 I modsætning til hvad delstaten Thüringen gør gældende, fremgår det heller ikke af Kommissionens skrivelse af 22. juli 1999, at de tyske myndigheder besvarede samtlige spørgsmål med undtagelse af et enkelt spørgsmål. I skrivelsen anmodede Kommissionen tværtimod eftertrykkeligt de tyske myndigheder om at besvare spørgsmål 3-7 i bilaget til indledningsbeslutningen.
- 87 Endvidere har delstaten Thüringen ikke påvist, at de tyske myndigheder gav et udtømmende svar på alle de spørgsmål, som Kommissionen havde stillet i bilaget til indledningsbeslutningen. Delstaten har navnlig ikke bevist, at disse myndigheder fremlagde en præcis fortegnelse over de former for støtte, der var blevet ydet siden 1991, hvilket Kommissionen imidlertid flere gange havde bedt om. Delstaten har heller ikke fremlagt bevist for, at disse myndigheder besvarede spørgsmålet vedrørende eksistensen af eventuelle omstrukturingsplaner. Det fremgår i øvrigt af akterne i sagen, at de nævnte myndigheder kun gav et upræcist svar på spørgsmålet vedrørende beskrivelsen af de transaktioner, der var blevet aftalt i forbindelse med, at TAB og TIB overtog joint venture-selskabet, såvel som på spørgsmålet vedrørende beskrivelsen af, under hvilke omstændigheder og på hvilke betingelser de private banker i 1994 gav afkald på lånefordringer.

- 88 Der skal i den forbindelse ligeledes mindes om, at ifølge artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 659/1999 »[skal] beslutningen om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure sammenfatte de relevante faktiske og retlige spørgsmål, indeholde en foreløbig vurdering fra Kommissionens side med hensyn til støttekarakteren af den påtænkte foranstaltning og anføre, om der er tvivl om, hvorvidt den er forenelig med fællesmarkedet«. Ved denne beslutning og ved dens offentliggørelse i *Den Europæiske Unions Tidende* bliver medlemsstaten og de andre interesserede parter underrettet om de faktiske omstændigheder, som Kommissionen vil støtte sin beslutning på. Det følger heraf, at hvis disse parter mener, at visse faktiske omstændigheder, der er gengivet i beslutningen om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure, er urigtige, skal de gøre Kommissionen opmærksom herpå under den administrative procedure, da de i modsat fald ikke længere kan bestride disse faktiske omstændigheder under retssagen (jf. i denne retning, for så vidt angår medlemsstaten, Domstolens dom af 14.9.1994, forenede sager C-278/92 — C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4103, præmis 31). Det følger omvendt af de ovenfor i præmis 73 nævnte principper i retspraksis og i forordningen, at såfremt der ikke er fremlagt oplysninger i modsat retning fra de berørte parter, er Kommissionen beføjet til at støtte sig på de faktiske omstændigheder — selv om de skulle vise sig at være urigtige — der foreligger for den på tidspunktet for vedtagelsen af den endelige beslutning, i det omfang de pågældende faktiske omstændigheder har været omfattet af et pålæg fra Kommissionen til den pågældende medlemsstat om at forsyne den med de nødvendige oplysninger. Hvis den derimod undlader at pålægge medlemsstaten at fremsende oplysninger til den om de faktiske omstændigheder, som den har til hensigt at lægge til grund, kan den ikke efterfølgende til forsvar for eventuelle faktiske vildfarelser gøre gældende, at den på tidspunktet for vedtagelsen af beslutningen, hvorved den formelle undersøgelsesprocedure blev afsluttet, havde ret til kun at tage de oplysninger i betragtning, som den rådede over på dette tidspunkt.
- 89 I modsætning til det af delstaten Thüringen anførte bliver Kommissionen ikke dermed fritaget for enhver retlig kontrol med hensyn til konstateringen af de faktiske omstændigheder. Hvis medlemsstaten således fuldt ud har opfyldt sin pligt til at fremlægge alle de af Kommissionen ønskede oplysninger, vil den ved hjælp af de oplysninger, den har fremsendt under proceduren, med største lethed kunne påvise, at de eventuelle faktiske fejl, der fremgår af den anfægtede beslutning, ikke kan tilregnes den. Hertil kommer, at når Kommissionen støtter en beslutning på de oplysninger, der foreligger vedrørende visse faktiske omstændigheder, men uden på dette konkrete punkt at have overholdt de procedurmæssige krav, der er fastslået i retspraksis og optaget i forordning nr. 659/1999, kan Retten udøve sin kontrol vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt den omstændighed, at disse faktiske forhold er taget i betragtning, har kunnet give anledning til en fejl ved vurderingen, som berører lovligheden af den anfægtede beslutning.

- 90 Under de omstændigheder, der er beskrevet i præmis 85-88 ovenfor, og når navnlig henses til de tre pålæg, som Kommissionen rettede til delstaten Thüringen under den administrative procedure, har delstaten imidlertid ikke bevist, at Kommissionen i den anfægtede beslutning tog faktiske omstændigheder i betragtning uden at have overholdt de proceduremæssige krav, der stilles i den forbindelse. Følgelig kunne Kommissionen, da den vedtog den anfægtede beslutning, med rette støtte sig på de oplysninger, som den rådede over.
- 91 Under henvisning til det anførte må det her omhandlede klagepunkt forkastes.

B — *Om garantien, som delstaten Bayern (LfA) ydede PBK*

1. Parternes argumenter

- 92 Delstaten Thüringen gør for det første gældende, at Kommissionen har begået en faktisk fejl vedrørende denne støtte. Den understreger således, at i modsætning til hvad Kommissionen fastslog i den anfægtede beslutnings betragtning 30, blev garantien fra delstaten Bayern, der oprindeligt dækkede 80% af de til PBK ydede banklån, ikke ændret til en garanti, der dækkede 100% af lånene for et samlet beløb på 54,7 mio. DEM. Delstaten bemærker navnlig, at beløbet på 54,7 mio. DEM, som Kommissionen henviser til, svarer til den bogførte værdi af lånene (uden medregning af renter), der var garanteret med 80% af delstaten Bayern på tidspunktet for indgåelsen af saneringsaftalen i marts 1994. Delstaten har anført, at i modsætning til hvad Kommissionen fastslog i den anfægtede beslutning, indvilligede delstaten Bayern ikke i at garantere dette beløb med 100%. Som led i saneringsaftalen blev det samlede beløb af de af delstaten Bayern garanterede lån tværtimod nedsat, dels som konsekvens af, at bankerne gav afkald på tilbagebetaling af garanterede lån for et beløb på 12 mio. DEM, dels som følge af diverse foranstaltninger truffet af delstaten Bayern. Delstaten Thüringen understreger, at det udelukkende er restbeløbet, dvs. 41,4 mio. DEM, som delstaten Bayern (LfA) som

led i saneringsaftalen indvilligede i at garantere med 100%, og at LfA i 1995 måtte indfri sin garanti fuldt ud ved at betale det tilsvarende beløb til bankerne. Delstaten Thüringen har endvidere præciseret, at delstaten Bayerns fordring på joint venture-selskabet for et beløb på 41,4 mio. DEM, der opstod ved denne betaling, såvel som delstaten Bayerns øvrige fordringer på dette selskab for et beløb på 9 mio. DEM, til sidst blev overtaget af TAB den 7. november 1995 for et beløb på 15 mio. DEM. Denne fordring, som TAB havde på joint venture-selskabet, blev ifølge delstaten Thüringen fuldt ud betalt af CDA, efter at dette havde erhvervet aktiverne i LCA.

- 93 Delstaten Thüringen har understreget, at disse oplysninger blev meddelt Kommissionen af de tyske myndigheder under den administrative procedure. Den har således anført, at det klart fremgår af skrivelserne af 18. januar 1996 og 30. marts 1999, at garantien fra delstaten Bayern, der oprindeligt dækkede 80% af de til PBK ydede banklån, ikke blev ændret til en garanti, der dækkede lånene 100% for et samlet beløb på 54,7 mio. DEM. Ved ydelsen af denne påståede garanti på 100% var der således ifølge delstaten i realiteten tale om en disposition i henhold til den oprindelige garanti, der i øvrigt kun dækkede et restbeløb på 41,4 mio. DEM. Efter delstatens opfattelse undlod Kommissionen med urette at foretage en konstatering vedrørende dette punkt, selv om denne omstændighed var afgørende, da det på grundlag heraf kunne fastslås, at delstaten Bayerns ydelse af garantien på 100% i forbindelse med saneringsaftalen ikke udgjorde en ny støtte, men derimod en disposition i henhold til en eksisterende støtte, der var blevet tildelt inden for rammerne af en godkendt støtteordning.

- 94 Delstaten Thüringen har i øvrigt understreget, at det fremgår af disse oplysninger, at i modsætning til hvad Kommissionen har fastslået i den anfægtede beslutningsbetragtning 30, udbetalte LfA ikke et beløb på 54,7 mio. DEM, forhøjet med 7 mio. DEM, i forbindelse med instituttets indfrielse af garantien. Ifølge delstaten Thüringen udbetalte LfA i det højeste et beløb på 48,4 mio. DEM, for instituttet betalte i marts 1994 3 mio. DEM til bankerne og ydede PA to lån på hver 2 mio. DEM — det ene til tilbagebetaling af de garanterede lån og det andet for at sikre betalingen af de fremtidige renter af disse lån — og i 1995 betalte instituttet 41,4 mio. DEM til bankerne. Ifølge delstaten kan forskellen mellem dette beløb på 48,4

mio. DEM og beløbet på 54, 7 mio. DEM, der er anført i den anfægtede beslutnings betragtning 30, navnlig forklares med, at Kommissionen har talt visse beløb med to gange, nemlig første gang som et beløb garanteret af delstaten Bayern og anden gang som et beløb udbetalt af LfA i henhold til denne garanti.

- 95 Delstaten Thüringen gør for det andet gældende, at Kommissionen har tilsidesat artikel 87, stk. 1, EF, for så vidt som den i den anfægtede beslutnings betragtning 89-93 fejlagtigt antog, at den omtvistede garanti, fordi den blev ændret til en garanti på 100%, ikke længere opfyldte betingelserne i bestemmelserne vedrørende delstaten Bayerns ydelse af garantier.
- 96 Endelig finder delstaten Thüringen, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, idet den ikke har fremlagt en begrundelse til støtte for sin konstatering, hvorefter delstaten Bayerns garanti ikke var i overensstemmelse med de gældende bestemmelser.
- 97 Ifølge Kommissionen, der støttes af ODS, skal delstaten Thüringens argumentation vedrørende garantien fra delstaten Bayern i sin helhed forkastes som ugrundet.
- 98 For det første bestrider Kommissionen at have begået en fejl ved konstateringen af de faktiske omstændigheder i forbindelse med denne garanti. Den har først anført, at uanset det pålæg, der blev rettet til de tyske myndigheder, undlod disse at klarlægge de faktiske omstændigheder vedrørende denne støtte. Den bemærker i den forbindelse, at i skrivelsen af 30. marts 1999 begrænsede de tyske myndigheder sig til at anse det for »logisk«, at garantien blev forhøjet fra 80% til 100%, men de gav ingen forklaring vedrørende dette punkt. Den mener herefter, at den ifølge

Domstolens dom af 30. juni 1992, Italien mod Kommissionen, »Italgrani-dommen« (sag C-47/91, Sml. I, s. 4145), var berettiget til at træffe sin beslutning på grundlag af de foreliggende oplysninger. Det fremgår imidlertid ifølge Kommissionen af disse oplysninger, at garantien, som den faktisk blev ydet, som følge af ændringen ikke var i overensstemmelse med de oprindelige betingelser i henhold til bestemmelserne vedrørende delstaten Bayerns ydelse af garantier. Den bemærker således, at eftersom det var fastsat ved denne støtteordning, som Kommissionen forinden havde godkendt, at garantien kun kunne dække maksimalt 80% af lånene, skulle delstaten Bayerns garanti have været nedsat som følge af, at bankerne gav afkald på tilbagebetaling af lånene for et beløb på 12 mio. DEM. Kommissionen har endvidere gjort gældende, at hverken de tyske myndigheder eller delstaten Thüringen har været i stand til at forklare forhøjelsen af det garanterede beløb fra 52,72 mio. DEM til 54,72, mio. DEM. Endelig har Kommissionen anført, at selv om delstaten Thüringen antages at have ret, når den hævder, at den garanterede risiko var indtrådt på det tidspunkt, hvor delstaten Bayern forpligtede sig til at stille garanti for restbeløbet med 100%, står det dog fast, at delstaten Bayern kun havde lov til at dække dette nye skyldige beløb med op til 80%.

- 99 For det andet finder Kommissionen, at delstaten Thüringen med urette gør gældende, at den har tilsidesat artikel 87, stk. 1, EF og begrundelsespligten for så vidt angår den retlige bedømmelse af garantien fra delstaten Bayern.

2. Rettens bemærkninger

- 100 Delstaten Thüringen bestrider lovligheden af den anfægtede beslutnings artikel 1, for så vidt som den betegner det som en statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, at LfA ydede en økonomisk bistand i form af en lånegaranti for et beløb på 54,7 mio. DEM, og delstaten har herved påberåbt sig en faktisk fejl, tilsidesættelse af artikel 87, stk. 1, EF og tilsidesættelse af begrundelsespligten.

- 101 Vedrørende dette punkt skal det først undersøges, om Kommissionen begik en faktisk fejl, da den i den anfægtede beslutnings betragtning 30 konstaterede, at »eftersom regionalstøtten var så høj, blev lånet fra konsortiet af banker på 65,85 mio. DEM i sidste instans kun ydet for 54,7 mio. DEM«, og at »LfA i stedet for de oprindeligt planlagte 80% nu [ydede] en opfyldelsesgaranti på 100% af dette beløb«.
- 102 Som det er blevet understreget i præmis 88 ovenfor, kan en sådan fejl kun anses for at foreligge, såfremt delstaten Thüringen er i stand til at bevise, at Kommissionen under den administrative procedure modtog de nødvendige oplysninger, således at den kunne berigtige eventuelle fejl med hensyn til de faktiske omstændigheder, der er sammenfattet i indledningsbeslutningen.
- 103 Der skal i den forbindelse mindes om, at Kommissionen i indledningsbeslutningens punkt 2.2.1, tredje afsnit, anførte, at »for dette lån overtog delstaten Bayern på grundlag af en godkendt støtteplan en opfyldelsesgaranti«, og at »denne garanti dækkede 80% af lånebeløbet, dvs. 52,72 mio. DEM«. I det femte afsnit i samme punkt anfører indledningsbeslutningen følgende:
- »Da de investeringstilskud og -præmier, som [PBK] rent faktisk modtog, blev højere end forventet, blev bankkonsortiets lån på 65,85 mio. DEM kun ydet for 54,7 mio. DEM. Som følge heraf ændrede delstaten Bayern i 1994 sin oprindelige opfyldelsesgaranti, på 80% (52,72 mio. DEM) til en 100%-opfyldelsesgaranti (54,7 mio. DEM) [...]«
- 104 Endelig anføres det i indledningsbeslutningen i forbindelse med Kommissionens foreløbige vurdering af støtten: »Kommissionen nærer desuden stærk tvivl om, hvorvidt foranstaltninger i forbindelse med denne garanti, dvs. ændringen af den til

en 100%-opfyldelsesgaranti og udvidelsen af garantibeløbet fra 52,72 mio. DEM til 54,7 mio. DEM, faldt ind under [en godkendt støtteordning]« (punkt 3.1.1, første afsnit, i indledningsbeslutningen).

- 105 Det fremgår klart af disse bemærkninger, at på tidspunktet for indledningen af proceduren havde Kommissionen på grundlag af de oplysninger, den rådede over, udledt, at dels var delstaten Bayerns garanti, der oprindeligt dækkede 80% af lånene, i 1994 blevet ændret til en garanti for 100%, dels var det garanterede beløb blevet forhøjet fra 52,72 mio. DEM til 54,7 mio. DEM.
- 106 Det må imidlertid understreges, at de tyske myndigheder i skrivelsen af 30. marts 1995 tog stilling til denne fremstilling af de faktiske omstændigheder i forbindelse med garantien fra delstaten Bayern. De forklarede således, at bankerne som led i saneringsaftalen indvilligede i at give afkald på et beløb på 12 mio. DEM af de lån, der var dækket af denne garanti, og at dette afkald medførte, at deres egen risiko på disse lån var fuldstændig dækket, således at »lånenes restbeløb følgelig fortsat var dækket 100% af garantien fra delstaten Bayern«. Myndighederne redegjorde endvidere for udviklingen med hensyn til lånene, der var dækket af denne garanti. Det fremgår af denne beskrivelse, at før bankerne gav afkald som led i saneringsaftalen, var det fulde beløb af de lån, der var dækket af garantien fra delstaten Bayern, på 58,4 mio. DEM. Efter at bankerne havde givet afkald for et beløb på 12 mio. DEM, efter at delstaten Bayern havde indfriet sin garanti for et beløb på 3 mio. DEM, og efter at LfA havde ydet PA et lån på 2 mio. DEM med henblik på tilbagebetaling af de optagne lån, var garantiens størrelse blevet nedbragt til 41,4 mio. DEM.
- 107 Når henses til disse oplysninger, der ikke er blevet modsagt i detaljer af Kommissionen, og som ikke afkræftes af nogen af dokumenterne i sagen, må det konkluderes, at det er med urette, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 30 i det væsentlige konstaterede, at garantibeløbet var blevet forhøjet fra 52,72 mio. DEM til 54,7 mio. DEM.

108 Hvad angår følgerne af denne faktiske fejl må det understreges, at det var på grundlag af den i den anfægtede beslutnings betragtning 30 anførte konstatering, at Kommissionen fandt, at det støttebeløb, der skulle tilbagesøges på grundlag af delstaten Bayerns garanti, udgjorde 54,7 mio. DEM (den anfægtede beslutnings betragtning 89-93 og 123). Det følger heraf, at Kommissionen som følge af den ovennævnte faktiske fejl foretog en urigtig fastsættelse af det støttebeløb, der skulle tilbagesøges.

109 I denne forbindelse finder Retten endvidere, at den ikke råder over alle de oplysninger, ved hjælp af hvilke den kan udøve sin kontrol med rigtigheden af den anfægtede beslutning, og at det derfor er nødvendigt for Retten af egen drift at rejse spørgsmålet om, hvorvidt den anfægtede beslutning er utilstrækkeligt begrundet på dette punkt (jf. i denne retning Domstolens dom af 20.2.1997, sag C-166/95 P, Kommissionen mod Daffix, Sml. I, s. 983, præmis 24, og Rettens dom af 2.7.1992, sag T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening mod Kommissionen, Sml. II, s. 1931, præmis 129, og af 8.7.2004, sag T-44/00, Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen, Sml. II, s. 2223, præmis 210). Den i den anfægtede beslutnings betragtning 30, 32 og 89 anførte begrundelse er således til hinder for, at Retten kan udøve sin kontrol, idet begrundelsen ikke præcist og sammenhængende forklarer, hvorledes Kommissionen har fastslået forbindelsen mellem, for det første banklånenes beløb, der blev nedsat fra 65,58 mio. DEM til 54,7 mio. DEM (den anfægtede beslutnings betragtning 30), for det andet, størrelsen af den garanti, der blev ydet af LfA, og som blev forhøjet fra 80% af lånene til 100% af lånene (den anfægtede beslutnings betragtning 30 og 32), og, for det tredje, størrelsen af den ydede garanti, der blev udvidet fra 52,72 mio. DEM til 54,7 mio. DEM (den anfægtede beslutnings betragtning 30 og 89), hvormed den begrundede sin beregning af den respektive værdi af de omtvistede former for støtte, og på hvilket grundlag den kom frem til sin urigtige konklusion, der er nævnt ovenfor i præmis 108. Endvidere besvarede Kommissionen i den anfægtede beslutning hverken Forbundsrepublikken Tysklands argumenter, der var blevet fremført i de tyske myndigheders skrivelser af 18. januar 1996 og 30. marts 1999, og ifølge hvilke delstaten Bayerns fordringer til sidst blev overtaget af TAB for et beløb på 15 mio. DEM, eller begrundede sin vurdering af denne dispositions eventuelle virkning for værdien af den pågældende støtte og spørgsmålet om tilbagebetalingen heraf. Det må under disse omstændigheder konstateres, at Kommissionen i disse forskellige henseender ligeledes har tilsidesat begrundelsespligten i henhold til artikel 253 EF.

- 110 Det skal dernæst undersøges, om Kommissionen også har tilsidesat artikel 87, stk. 1 og 2, EF ved sin retlige bedømmelse af denne økonomiske bistand. I den forbindelse bemærkes, at delstaten Thüringen har gjort gældende, at Kommissionen med urette konstaterede, at de fastsatte betingelser i bestemmelserne vedrørende delstaten Bayerns ydelse af garantier ikke var blevet overholdt, dels fordi den oprindelige garanti blev ændret til en garanti på 100%, dels fordi de af denne garanti dækkede lån uberettiget var blevet omdirigeret til fordel for Pilsz-koncernen. Ifølge delstaten Thüringen har Kommissionen således uberettiget heraf udledt, at delstaten Bayerns garanti helt fra begyndelsen var uforenelig med fællesmarkedet.
- 111 Det bemærkes indledningsvis, at Kommissionen i den anfægtede beslutningsbetragtning 89-93 har anført begrundelsen for, at den har forlangt, at det støttebeløb, som udgøres af garantien fra delstaten Bayern, søges tilbagebetalt. Efter således i betragtning 89 at have understreget, at de tyske myndigheders ufuldstændige oplysninger ikke havde gjort det muligt at fjerne tvivlen om lovligheden af ændringen af den oprindelige garanti, fastslog Kommissionen, at anderledes end krævet i bestemmelserne vedrørende delstaten Bayerns ydelse af garantier »[tjente] nævnte foranstaltning imidlertid åbenbart [...] hverken til finansiering af den til grund for støtteanmodningen liggende investering, ej heller har investor i et passende omfang deltaget med egne midler i finansieringsomkostningerne« (betragtning 90 og 91). Den anførte videre, at de tyske myndigheders udtalelser, hvorefter de garanterede lån i det væsentlige udelukkende kom selskaberne i Pilsz-koncernen til gode, førte til den konklusion, at der forelå et misbrug af støtten (betragtning 92). Den fastslog herefter, at »denne støtte ikke er kommet investeringsprojektet, nemlig oprettelsen af en cd-fabrik, til gode, men tværtimod tjente til at holde hele Pilsz-koncernen i live, og derfor er blevet anvendt i modstrid med bestemmelserne i EF-traktatens artikel 88, stk. 2«, og at »denne støtte [i overensstemmelse hermed] ikke [er] forenelig med bestemmelserne i EF-traktaten, hvorefter den skal ophæves og kræves tilbage via de tyske myndigheder« (betragtning 93).
- 112 For det første fremgår det klart af denne begrundelse, at det var som følge af misbruget af den støtte, der var ydet ved delstaten Bayerns garanti, at Kommissionen fandt, at denne støtte skulle søges tilbagebetalt. Som det med rette er understreget af

Kommissionen, blev spørgsmålet om ændringen af den oprindelige garanti til en garanti på 100% kun nævnt subsidiært og udgør under ingen omstændigheder grundlaget for Kommissionens vurdering i denne sammenhæng.

- 113 Det skal for det andet understreges, at begrebet misbrug fremgår direkte af artikel 88, stk. 2, første afsnit, EF, hvori det hedder: »Finder Kommissionen — efter at have givet de interesserede parter en frist til at fremsætte deres bemærkninger — at en støtte, som ydes af en stat eller med statsmidler [...] misbruges, træffer den beslutning om, at den pågældende stat skal ophæve eller ændre støtteforanstaltningen inden for den tidsfrist, som Kommissionen fastsætter.« Artikel 1, litra g), i forordning nr. 659/1999 definerer i øvrigt begrebet »misbrug af støtte« som »støtte, som støttemodtageren har anvendt i strid med en beslutning vedtaget efter artikel 4, stk. 3, eller artikel 7, stk. 3 eller 4, i [den nævnte] forordning«.
- 114 Det fremgår af disse bestemmelser, at for at bevise, at en støtte, der er ydet i overensstemmelse med en godkendt støtteordning, er blevet misbrugt, skal Kommissionen bevise, at støtten er blevet anvendt i strid med denne ordning som godkendt af Kommissionen, dvs. i strid med de nationale bestemmelser vedrørende denne ordning eller de yderligere betingelser, som medlemsstaten har accepteret i forbindelse med Kommissionens godkendelse af ordningen.
- 115 Det må her fastslås, at i denne sag har Kommissionen klart bevist, at garantien fra delstaten Bayern er blevet anvendt i strid med bestemmelserne vedrørende delstaten Bayerns ydelse af garantier. Kommissionen henviste først i den anfægtede beslutnings betragtning 90 til, at delstaten Bayern i henhold til denne ordning yder garantier for at dække lån til finansiering af investeringer (oprettelse, udvidelse osv.), og at den begunstigede virksomhed for at kunne opnå denne garanti i et passende omfang skal deltage i finansieringen af projektet med egne midler, og den skal sikre den samlede finansiering af projektet ved at sørge for, at rentebetalingen og afdragene af lånene finder sted inden for rimelige frister. Kommissionen

konstaterede derefter dels, at »[n]ævnte foranstaltning tjente imidlertid åbenbart i det væsentlige hverken til finansiering af den til grund for støtteanmodningen liggende investering, ej heller har investor i et passende omfang deltaget med egne midler i finansieringsomkostningerne« (betragtning 91), dels, at »disse offentligt sikrede lån [...] i det væsentlige udelukkende kom selskaberne i Pils-koncernen til gode« (betragtning 92).

- 116 I lyset af det ovenfor anførte er det uden betydning, at garantien oprindeligt blev ydet i overensstemmelse med støtteordningen. Som det med rette er fremhævet af Kommissionen, er det nemlig ikke den oprindelige ydelse af støtten, men derimod den omstændighed, at denne senere er blevet anvendt i strid med bestemmelserne i en godkendt støtteordning, der udgør et misbrug af støtten. I øvrigt fremgår det klart af artikel 88, stk. 2, første afsnit, EF, at konstateringen af en forkert anvendelse udgør et kriterium, der er forskelligt fra og uafhængigt af kriteriet vedrørende foreneligheden med fællesmarkedet, og det begrundes følgelig i sig selv en beslutning fra Kommissionen, hvorved det påbydes at ophæve eller ændre en støtte. I modsætning til hvad delstaten Thüringen har anført, er det derfor med rette, at Kommissionen ikke i den anfægtede beslutning anførte betragtninger med det formål at påvise uforeneligheden af delstaten Bayerns garanti med fællesmarkedet. Heraf følger det i øvrigt, at Kommissionen har opfyldt sin begrundelsespligt på dette punkt i henhold til artikel 253 EF.
- 117 Delstaten Thüringens argumenter vedrørende den påståede tilsidesættelse af artikel 87 EF må følgelig forkastes som ugrundede.
- 118 Under henvisning til det anførte i det hele skal den anfægtede beslutnings artikel 1 annulleres, for så vidt som Kommissionen deri har antaget, at den til bygningen af cd-fabrikken i Albrechts ydede statsstøtte omfatter et beløb på 54,7 mio. DEM i form af garantien fra delstaten Bayern.

C — Om afkaldet på en fordring på 3 mio. DEM, som delstaten Bayern (LfA) gav over for PBK

1. Parternes argumenter

- 119 Delstaten Thüringen har gjort gældende, at Kommissionen fejlagtigt konstaterede i den anfægtede beslutnings betragtning 96, at PBK modtog støtte, fordi LfA gav afkald på sin fordring på 3 mio. DEM i forhold til denne virksomhed. Delstaten har således anført, at med denne konstatering ser Kommissionen bort fra, at den allerede har medregnet dette beløb som støtte i forbindelse med vurderingen af garantien, der blev ydet af delstaten Bayern — nemlig beløbet på 54,72 mio. DEM. Som de tyske myndigheder imidlertid gjorde Kommissionen opmærksom på under proceduren ved skrivelser af 3. marts 1995 og af 30. marts 1999, har stiftelsen af denne fordring i forhold til PBK netop sin baggrund i, at et tilsvarende beløb blev betalt til bankerne med henblik på at nedsætte størrelsen af lånene, som var dækket af den oprindelige garanti.
- 120 Delstaten har endvidere gjort gældende, at Kommissionen foretog en fejlagtig vurdering, da den i den anfægtede beslutning fandt, at LfA's afkald på fordringen på 3 mio. DEM udgør en ny støtte. Delstaten anfører herved, at denne bistand, således som det er understreget i den foregående præmis, blev benyttet til at tilbagebetale banklånene, der var blevet ydet med henblik på bygningen af cd-fabrikken i Albrechts, og som var dækket af delstaten Bayerns garanti. Delstaten Thüringen finder under alle omstændigheder, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, for så vidt som den ikke har anført grundene til, at den anså LfA's afkald på fordringen på 3 mio. DEM til fordel for PBK for at udgøre en støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet.
- 121 Kommissionen, der støttes af ODS, bestrider i det hele delstaten Thüringens argumentation med hensyn til afkaldet på fordringen på 3 mio. DEM. Den bemærker for det første, at den ikke har begået nogen faktisk eller retlig fejl vedrørende denne bistand, da det ikke er indfrielsen af garantien, der blev betegnet

som yderligere støtte, men derimod det senere afkald på den fordring, der var opstået ved denne indfrielse. Den fremhæver i øvrigt, at selv om dette afkald allerede var blevet betegnet som støtte i forbindelse med indledningen af den formelle undersøgelsesprocedure, bl.a. i den oversigt, der findes på s. 9 i indledningsbeslutningen, gjorde de tyske myndigheder ikke efterfølgende indsigelse herimod. Kommissionen mener i øvrigt, at den har overholdt sin begrundelsespligt med hensyn til denne støtte. Den bemærker således, at den i den anfægtede beslutningsbetragtning 96 — idet den herved støttede sig på de ufuldstændige oplysninger, der var fremsendt af de tyske myndigheder — konstaterede, at der var tale om en støtte, der var blevet ydet uden retlig hjemmel, og som derfor var uforenelig med fællesmarkedet.

2. Rettens bemærkninger

- 122 Vedrørende LfA's afkald på sin fordring på 3 mio. DEM i forhold til PBK gør delstaten Thüringen gældende, at der foreligger en faktisk fejl, et åbenbart urigtigt skøn og en tilsidesættelse af begrundelsespligten.
- 123 Det skal indledningsvis bemærkes, at Kommissionen i den anfægtede beslutningsbetragtning 96 konstaterede, at »afkaldet i denne forbindelse på tilbagebetaling af et lån på 3 mio. DEM må betragtes som uforenelig støtte, der skal tilbagebetales, idet den blev foretaget uden retshjemmel«.
- 124 Ifølge delstaten Thüringen hviler denne konstatering på en faktisk fejl og på en forkert retlig bedømmelse, for så vidt som Kommissionen ved såvel at medregne det samlede beløb for garantien fra delstaten Bayern (54,7 mio. DEM) som det fordringsbeløb, som sidstnævnte besluttede ikke at søge tilbagebetalt fra PBK (3 mio. DEM), har taget den samme støtte i betragtning to gange. Under alle omstændigheder har Kommissionen tilsidesat begrundelsespligten ved ikke at anføre grundene til, at den anså afkaldet på fordringen for en støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet.

- 125 Det bemærkes i den forbindelse, at såvel spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en støtte, som dennes størrelse, skal bedømmes under hensyn til situationen på det tidspunkt, da bistanden blev ydet. Den omstændighed, at en offentlig garanti skal honoreres i tilfælde af den sikrede virksomheds insolvens, ændrer ikke karakteren af denne garanti i forhold til artikel 87 EF og medfører ikke, at der opstår en ny støtte.
- 126 Det er rigtigt, at den omstændighed, at en offentlig garantistiller ensidigt giver afkald på de rettigheder, som garantistilleren har i forhold til garantimodtageren, efter at garantien er blevet udnyttet, i visse tilfælde kan udgøre en støtte. Dette er navnlig tilfældet, såfremt den offentlige garantistiller ikke udviser samme adfærd som en rationel erhvervsdrivende og iværksætter enhver mulig foranstaltning med henblik på at opnå refusion af det beløb, som det offentlige har måttet betale i henhold til garantien. Endvidere bemærkes, at såfremt det viser sig, at det afkald, der er givet på en fordring, der oprindeligt var dækket af en — nu indfriet — lånegaranti, er endeligt, og der således herefter foreligger en direkte nedsættelse af garantimodtagerens gæld, kan dette afkald principielt udgøre en særskilt støtte, idet det medfører en yderligere økonomisk fordel såvel i forhold til lånegarantien som i forhold til dennes indfrielse.
- 127 Det skal dog bemærkes, at det først er under retsforhandlingerne, at Kommissionen har anført, at det ikke er indfrielsen af garantien, som den har betegnet som yderligere støtte, men derimod det senere afkald på den fordring, der opstod som følge af denne indfrielse. Det må imidlertid konstateres, at det på grundlag af den anfægtede beslutnings betragtning 31 og 96 hverken er muligt for borgerne eller for Retten i fornødent omfang at forstå argumentationen, der er fremført vedrørende dette punkt, og dermed bliver det heller ikke muligt for Retten at efterprøve Kommissionens begrundelse for, at den på tidspunktet for vedtagelsen af beslutningen anså afkaldet på fordringen for at udgøre en ny støtte, der var en anden end den, som delstaten Bayerns garanti eller dennes indfrielse blev anset for at udgøre. Det følger i øvrigt af fast retspraksis, at forklaringer, som Kommissionen afgiver under retsforhandlingerne for Retten, principielt ikke kan afhjælpe en mangelfuld begrundelse af den anfægtede beslutning (jf. i denne retning Domstolens dom af 24.10.1996, forenede sager C-329/93, C-62/95 og C-63/95, Tyskland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5151, præmis 47 og 48, og Rettens dom af 25.6.1998, forenede sager T-371/94 og T-394/94, British Airways m.fl. og British Midland Airways mod Kommissionen, Sml. II, s. 2405, præmis 116-119, og af 18.1.2005, sag T-93/02, Confédération nationale du Crédit mutuel mod Kommissionen, Sml. II, s. 143, præmis 123-126).

- 128 Retten finder herefter — uden at det er nødvendigt at undersøge spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen faktisk tog den samme støtte i betragtning to gange — at Kommissionen under alle omstændigheder ikke i den anfægtede beslutnings betragtning 96 kunne nøjes med at konstatere, at afkaldet på tilbagebetaling af lånet udgjorde en støtte, der var uforenelig med fællesmarkedet, fordi den »blev foretaget uden retshjemmel«.
- 129 Uden at der er nødvendigt at undersøge de andre klagepunkter, der i denne henseende er fremført af delstaten Thüringen, er det således med rette, at denne har gjort gældende, at Kommissionen tilsidesatte sin begrundelsespligt i henhold til artikel 253 EF ved at betegne det som støtte, at LfA i forhold til PBK gav afkald på fordringen på 3 mio. DEM.
- 130 Under henvisning til det anførte skal den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 1, annulleres, for så vidt som Kommissionen har antaget, at der i den statsstøtte, som blev ydet til bygningen, driften og saneringen af cd-fabrikken i Albrechts, indgår et beløb på 3 mio. DEM som følge af det fordringsafkald, der blev givet til fordel for PBK.

D — Om investeringstilskuddene og -præmierne på 63,45 mio. DEM og 19,42 mio. DEM, der blev ydet henholdsvis af delstaten Thüringen og delstaten Bayern (LfA) til joint venture-selskabet og PA

1. Parternes argumenter

- 131 Delstaten Thüringen gør gældende, at Kommissionen har begået en række faktiske fejl og vurderingsfejl, samt at den har tilsidesat begrundelsespligten for så vidt angår de investeringstilskud og -præmier, der blev ydet af delstaten Thüringen og af delstaten Bayern (LfA).

- 132 Delstaten gør først gældende, at i det omfang Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 88 konstaterede, at der var blevet truffet en beslutning, hvorved det var blevet pålagt CD Albrechts at tilbagebetale et beløb på 32,45 mio. DEM som en del af de investeringstilskud, delstaten havde ydet, er det en fejl, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings artikel 2 kræver disse tilskud tilbagebetalt med det fulde beløb, nemlig 63,45 mio. DEM.
- 133 Delstaten gør videre gældende, at i modsætning til hvad Kommissionen har anført i den anfægtede beslutnings betragtning 87 og 88, udgør de investeringstilskud og -præmier, der blev ydet i forbindelse med oprettelsen af cd-fabrikken i Albrechts, eksisterende støtte, der er i overensstemmelse med støtteordninger, som Kommissionen tidligere havde godkendt, og ikke ny støtte, som er uforenelig med fællesmarkedet, fordi de skulle være ydet i strid med et påstået forbud mod at yde støtte til anlægsaktiver inden for forbundne virksomheder. Delstaten har herved anført, at et forbud af dette indhold generelt hverken findes i loven om skattebegunstigede investeringspræmier eller inden for TIC-ordningen, og heller ikke fællesskabsretten indeholder et sådant påbud. Den har endvidere bemærket, at selv om det antages, at TIC-ordningen fastsætter et forbud mod at yde støtte til anlægsaktiver inden for forbundne virksomheder, er dette forbud blevet overholdt i det foreliggende tilfælde, idet delstaten før udbetalingen af tilskuddene i hvert enkelt tilfælde anmodede joint venture-selskabet om at bekræfte, at tilskuddene ikke ville blive brugt til støtte for anlægsaktiver inden for de forbundne virksomheder. Efter delstatens opfattelse fremgår disse omstændigheder klart af anklageskriftet fra den offentlige anklager ved Landgericht Mühlhausen af 9. april 1998, der blev fremsendt til Kommissionen som bilag til skrivelsen af 28. september 1999. Efter delstatens opfattelse kan det heller ikke hævdes, at på tidspunktet for indgåelsen af kontrakten om bygningen af cd-fabrikken i Albrechts var forbindelserne mellem joint venture-selskabet og Pilz Construction forbindelser mellem »forbundne virksomheder«, for Pilz-koncernen var på dette tidspunkt blot en mindretalsaktionær i joint venture-selskabet. Delstaten finder følgelig, at ydelsen af tilskuddene var i overensstemmelse med de i TIC-ordningen fastsatte betingelser og dermed var omfattet af en godkendt støtteordning og således var forenelig med fællesmarkedet. Ifølge delstaten er det nemlig alene den omstændighed, at en del af tilskuddene blev omdirigeret til fordel for Pilz-koncernen, der har bevirket, at denne del af investeringstilskuddene ikke er i overensstemmelse med betingelserne i henhold til TIC-ordningen og dermed uforenelige med fællesmarkedet. I den forbindelse bestrider delstaten i øvrigt Kommissionens påstand om, at de tyske myndigheder under den formelle

undersøgelingsprocedure ikke fremlagde bevis for, at en del af tilskuddene var blevet anvendt forskriftsmæssigt. Den bemærker hertil, at denne oplysning fremgik af anklageskriftet fra den offentlige anklager ved Landgericht Mühlhausen af 9. april 1998 (s. 10-12).

134 For så vidt angår ydelsen af investeringspræmierne har delstaten Thüringen gjort gældende, at Kommissionen har undladt at konstatere, hvorvidt betingelserne for at yde dem var opfyldt, og følgelig fejlagtigt har konkluderet, at det påståede forbud mod støtte inden for forbundne virksomheder burde have hindret ydelsen af sådanne præmier. Delstaten har herved anført, at loven om skattebegunstigede investeringspræmier ikke indeholder et sådant forbud, og at den tværtimod fastslår, at den pågældende investor er berettiget til udbetaling af sådanne præmier, uanset hvem der er leverandør af anlægsgodet. I øvrigt har Kommissionen efter delstatens opfattelse undladt at tage hensyn til, at en del af investeringspræmierne, nemlig et beløb på 6,137 mio. DEM, er blevet krævet tilbagebetalt, og at de i loven fastsatte betingelser uden enhver tvivl var opfyldt for restbeløbets vedkommende.

135 Endelig bestrider delstaten Thüringen anbringendet fra ODS om, at investeringstilskuddene og -præmierne ikke måtte ydes, i det omfang investeringsprojektet blev påbegyndt den 29. august 1989, dvs. før Tysklands genforening. Delstaten har anført, at ud over den omstændighed, at denne konstatering er urigtig, må der henvises til, at der i planlægningsbekendtgørelsen af 25. januar 1991, hvorved de nærmere betingelser for ydelse af en støtte i henhold til TIC-ordningen fastlægges, blev givet tilladelse til også at støtte projekter, der var påbegyndt efter den 1. juli 1990 og dermed før den 3. oktober 1990 (Bundestag, publikation 12/895, bilag 4). Den understreger i øvrigt, at for så vidt angår investeringspræmierne var de relevante bestemmelser allerede i kraft på Den Tyske Demokratiske Republiks område før genforeningen og blev i første omgang opretholdt efter genforeningen i medfør af den traktat, der den 31. august 1990 blev indgået mellem Forbundsrepublikken Tyskland og Den Tyske Demokratiske Republik om genindførelsen af den tyske enhed (BGBl. 1990 II, s. 889).

136 Kommissionen bestrider at have begået en fejl ved bedømmelsen af de faktiske omstændigheder og en urigtig vurdering for så vidt angår investeringstilskuddene og -præmierne.

137 Den understreger indledningsvis, at delstaten Thüringens påstand om, at den ikke tog hensyn til den af delstaten udtrykkeligt fastsatte betingelse for ydelse af investeringstilskuddene i henhold til TIC-ordningen, er uforståelig, da den netop har støttet sin retlige bedømmelse af denne støtte på denne betingelse (den anfægtede beslutnings betragtning 87 og 88). Det er i øvrigt Kommissionens opfattelse, at det var logisk, at en sådan betingelse blev fastsat, for selv om der ikke gælder noget generelt forbud mod at yde tilskud til forbundne virksomheder, må det dog forbydes at tildele offentlige midler, når disse midler inden for et system med centraliseret likviditetsstyring automatisk ledes bort fra deres formål og dermed ender i andre virksomheder i koncernen, der ikke opfylder betingelserne for ydelse af de nævnte tilskud (i denne sag selskaberne i Pils-koncernen). Kommissionen bemærker således, at såfremt tilskud, der er tilladt med hjemmel i artikel 87, stk. 3, EF, udbetales til en virksomhed, der deltager i et system med centraliseret likviditetsstyring, må disse tilskud undtagelsesvis anses for ulovlige fra begyndelsen og skal følgelig tilbagesøges. Ifølge Kommissionen er et sådant system nemlig fra begyndelsen til hinder for, at tilskuddene anvendes i overensstemmelse med deres formål. I øvrigt betragter Kommissionen den af delstaten Thüringen fremsatte anmodning om tilbagebetaling af investeringstilskuddene som en anerkendelse af, at joint venture-selskabet har misbrugt denne støtte. Kommissionen mener endvidere, at hvis delstaten Thüringen vil gøre gældende, at resten af tilskuddene er blevet anvendt korrekt, bør den føre beviset herfor. Den bemærker imidlertid, at under den administrative procedure var hverken de tyske forbundsmyndigheder eller delstaten Thüringen, lige så lidt som nogen anden part, i stand til at bevise, at i det mindste en del af tilskuddene blev anvendt til bygningen, udvidelsen, omlægningen eller rationaliseringen af virksomheden.

138 Kommissionen bemærker endvidere, at for så vidt som de tyske myndigheder ikke tilsendte den delstaten Thüringens beslutning, hvorved støtten blev krævet tilbagebetalt, havde den ikke andet valg end at støtte sin beslutning på de oplysninger alene, der forelå for den på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, dvs. anklageskriftet fra den offentlige anklager ved Landgericht Mühlhausen af 9. april 1998. Ifølge Kommissionen fremgår det af dette dokument, at myndighederne i Thüringen i forbindelse med beregningen af det støttebeløb, som de måtte kræve tilbagebetalt, fejlagtigt lagde til grund, at det misbrugte beløb var lavere, fordi de på tidspunktet for fastsættelsen af det beløb, der skulle tilbagebetales, endnu ikke vidste, at forbuddet mod støtte til forbundne virksomheder var blevet tilsidesat for hele projektets vedkommende, og at der derfor ikke burde være ydet noget tilskud. Kommissionen finder følgelig, at den i den anfægtede beslutning med rette fandt, at samtlige ydede tilskud måtte betegnes som

ulovlige og følgelig skulle tilbagebetales. Ifølge Kommissionen må denne konklusion så meget mere stå fast, som den på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede forordning ikke rådede over oplysninger, hvoraf det fremgik, at det beløb på 32,45 mio. DEM, der var krævet af delstaten Thüringen, faktisk var blevet tilbagebetalt.

139 Som svar på delstaten Thüringens argumentation om, at Kommissionen ikke tog hensyn til muligheden for, at der kunne ydes tilskud til cd-fabrikken i Albrechts inden for rammerne af ordningen for regionalstøtte, har Kommissionen i øvrigt henvist til, at den ved vurderingen af investeringstilskuddene og -præmierne baserede sig på retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte (Kommissionens meddelelse om retningslinjer for statsstøtte med regionalt sigte (EFT 1998 C 74, s. 9), senest ændret ved meddelelse om ændring af retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte (EFT 2000 C 258, s. 5), herefter »retningslinjerne for regionalstøtte«), hvorfor det er uforholdsmæssigt at drøfte dette spørgsmål.

140 Kommissionen har endelig anført, at for så vidt som det dels står fast, at investeringspræmierne blev anvendt til fremmede formål inden for rammerne af systemet for centraliseret likviditetsstyring, og for det andet, at der ikke er ført bevis for, at en del af præmierne er blevet anvendt korrekt, må alle disse præmier kræves tilbagebetalt, da de allerede fra ydelsestidspunktet må betragtes som uforenelige. Kommissionen bemærker, at selv om der allerede er krævet tilbagebetaling af et beløb på 6,4 mio. DEM, plus 2,2 mio. DEM (den anfægtede beslutnings betragtning 79), råder den ikke over oplysninger om, at dette beløb faktisk er blevet betalt, og den har følgelig krævet betaling af hele beløbet, dvs. 19,42 mio. DEM. Den finder ligeledes, at delstaten Thüringens argument om, at den ikke tog stilling til investeringspræmierne, ikke er i overensstemmelse med de virkelige forhold. Den bemærker således, at den har taget stilling til dette spørgsmål, idet den under henvisning til de forudgående betragtninger i den anfægtede beslutnings betragtning 94 har godtgjort, at disse præmier var uforenelige, hvorved den byggede på de tyske myndigheders udtalelser, på grundlag af hvilke det måtte lægges til grund, at midlerne ikke var kommet investeringsprojektet til gode, men havde tjent til at opretholde aktiviteterne i hele Pilsz-koncernen og følgelig var blevet misbrugt.

141 ODS har tilsluttet sig Kommissionens anbringender vedrørende investeringstilskuddene og -præmierne. Selskabet bemærker endvidere, at der er yderligere et forhold, der støtter Kommissionens opfattelse, hvorefter investeringstilskuddene og -præmierne, der blev ydet til joint venture-selskabet og derefter til PA, ikke var i overensstemmelse med støtteordningen, der er indført ved loven om skattebegünstigede investeringspræmier, og med TIC-ordningen, der begge er blevet godkendt af Kommissionen. Selskabet bemærker således, at ifølge delstaten Thüringens egne forklaringer blev denne støtte ydet før genforeningen, dvs. på et tidspunkt, hvor disse støtteordninger endnu ikke var trådt i kraft for så vidt angår delstaten Thüringen (punkt 1.2, 3.2 og 2.9.2 i TIC-ordningen og punkt 4.2 i retningslinjerne for regionalstøtte).

2. Rettens bemærkninger

142 I forbindelse med nærværende klagepunkt skal der foretages en særskilt undersøgelse af delstatens Thüringens argumenter vedrørende de investeringstilskud og -præmier, der blev ydet af delstaten Thüringen, og dens argumenter vedrørende de investeringstilskud og -præmier, der blev ydet af delstaten Bayern (LfA). Kommissionen har således i den anfægtede beslutning anført en forskellig begrundelse med hensyn til disse to støtteforanstaltninger.

a) De af delstaten Thüringen ydede investeringstilskud og -præmier

143 Ifølge den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 1, er de af delstaten Thüringen ydede investeringstilskud og -præmier uforenelige med EF-traktaten, i det omfang de har været genstand for et misbrug i dette begrebs betydning i artikel 88, stk. 2, EF.

- 144 Begrebet misbrug fremgår direkte af artikel 88, stk. 2, EF, hvori det hedder, at »[f]inder Kommissionen — efter at have givet de interesserede parter en frist til at fremsætte deres bemærkninger — at en støtte, som ydes af en stat eller med statsmidler [...] misbruges, træffer den beslutning om, at den pågældende stat skal ophæve eller ændre støtteforanstaltningen inden for den tidsfrist, som Kommissionen fastsætter«. Ifølge artikel 1, litra g), i forordning nr. 659/1999 foreligger der misbrug af en støtte, såfremt den er blevet »anvendt [af støttemodtageren] i strid med en beslutning vedtaget efter artikel 4, stk. 3, eller artikel 7, stk. 3 eller 4, i [den nævnte] forordning«.
- 145 Det fremgår af disse bestemmelser, at med henblik på at påvise, at en støtte, der er blevet ydet inden for rammerne af en godkendt støtteordning, er blevet misbrugt, skal Kommissionen bevise, at denne støtte er blevet anvendt i strid med de nationale bestemmelser vedrørende denne ordning eller i strid med supplerende betingelser, som medlemsstaten har accepteret, da ordningen blev godkendt af Kommissionen.
- 146 I den foreliggende sag har Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 87 begrundet sin vurdering af misbruget af de af delstaten Thüringen ydede tilskud og præmier således: »De tyske påtalemyndigheders efterforskning har vist, at der har fundet en udveksling af varer og tjenester sted internt i koncernen i størrelsesordenen 109 mio. DEM. Dermed behøvede hele investeringsprojektet ikke at have modtaget støtte, idet forbuddet mod støtte af investeringsgoder inden for tilknyttede selskaber er blevet overtrådt. Derfor er dette investeringstilskud på 63,45 mio. DEM, der uretmæssigt blev ydet på grundlag af [TIC-ordningen] og lov om investeringspræmier [...] for 1991 og 1992, ikke i overensstemmelse med programmet og kan derfor ikke anses for at være omfattet [af de godkendte ordninger].« Kommissionen konkluderede herefter, at denne støtte, der var blevet oppebåret ved hjælp af Pilsz-koncernens system for centraliseret likviditetsstyring, måtte betragtes som uforenelig med fællesmarkedet og skulle tilbagebetales. Den

bemærkede endvidere, at delstaten Thüringen ved beslutning af 27. juli 1995 alene havde krævet tilbagebetaling af et beløb på 32,5 mio. DEM, således at der resterede et beløb på 30,95 mio. DEM, der skulle tilbagesøges (betragtning 88).

- 147 Det fremgår af disse grunde, at det var som følge af eksistensen af en ordning med udveksling af varer og tjenesteydelser inden for Pilz-koncernen og som følge af omdirigeringen af midlerne ved hjælp af det centraliserede likviditetsstyringsystem, at Kommissionen i den anfægtede beslutning fastslog, at der forelå en tilsidesættelse af forbuddet mod støtte til anlægsaktiver inden for forbundne virksomheder og dermed et misbrug i artikel 88, stk. 2, EF's forstand.
- 148 Det skal imidlertid bemærkes, at delstaten Thüringen i sine skriftlige indlæg har anført — uden at være blevet modsagt af Kommissionen på dette konkrete punkt — at dette forbud hverken fandtes inden for TIC-ordningen eller i loven om skattebegünstigede investeringspræmier, der begge var blevet godkendt af Kommissionen som støtteordninger, men at der var tale om en yderlige betingelse, som delstaten Thüringen havde stillet for udbetalingen af den enkelte tranche af tilskuddene og præmierne i den foreliggende sag for at undgå, at de blev anvendt til støtte for andre virksomheder i Pilz-koncernen. Anklageskriftet fra den offentlige anklager ved Landgericht Mühlhausen, som blev tilsendt Kommissionen under den administrative procedure, kunne ligeledes give en oplysning af dette indhold.
- 149 Eftersom forbuddet mod støtte hverken fremgik af de pågældende støtteordninger eller af beslutningerne om godkendelse af disse ordninger, kunne Kommissionen ikke konkludere, at der forelå et misbrug, alene på grundlag af tilsidesættelsen af dette forbud. Som det således er blevet understreget i præmis 145 ovenfor, skal Kommissionen for at påvise, at en støtte, der er ydet i overensstemmelse med en godkendt støtteordning, er blevet misbrugt, bevise, at denne støtte er blevet anvendt i strid med de nationale bestemmelser vedrørende denne ordning eller i strid med supplerende bestemmelser, der blev accepteret af medlemsstaten, da ordningen blev godkendt. Den omstændighed, at der foreligger en overtrædelse af en almindelig yderligere betingelse, som den instans, der udbetaler støtten, ensidigt har pålagt,

uden at denne betingelse udtrykkeligt fremgår af sådanne nationale regler, således som de er blevet godkendt af Kommissionen, kan imidlertid ikke betragtes som en omstændighed, der er tilstrækkelig til, at der foreligger et misbrug i henhold til artikel 88, stk. 2, første afsnit, EF.

150 Det er rigtigt, at det generelt kan vise sig nyttigt, at der i en situation som den i den foreliggende sag, hvor støttemodtageren indgår i en selskabsgruppe, inden for hvilken der er indført et system for centraliseret likviditetsstyring, ved ydelsen af tilskud og anden støtte nedlægges et strengt forbud mod anvendelse af støtten til at opretholde de andre virksomheder inden for den koncern, som støttemodtageren tilhører. Det fremgår i øvrigt af anklageskriftet fra den offentlige anklager ved Landgericht Mühlhausen, at dette netop var grunden til, at delstaten Thüringen i den foreliggende situation opstillede et sådant forbud som betingelse for ydelsen af tilskuddene. Den blotte omstændighed, at det havde været ønskeligt, at en vis bestemmelse var fastsat i en støtteordning, kan imidlertid ikke skjule den omstændighed, at der i foreliggende tilfælde hverken var fastsat en sådan bestemmelse i de pågældende støtteordninger eller i Kommissionens beslutning, og den manglende overholdelse heraf kan derfor ikke udgøre et misbrug som omhandlet i artikel 88, stk. 2, første afsnit, EF, da den kontrol, som Kommissionen udøver på grundlag af denne bestemmelse, ellers ville miste sin forudsigelighed.

151 Det er derfor med rette, at delstaten Thüringen gør gældende, at Kommissionen foretog en åbenbar urigtig vurdering, da den fastslog, at de af delstaten Thüringen ydede investeringstilskud og -præmier ene og alene på grund af tilsidesættelsen af det forbud, der blev fastsat ved ydelsen af dem, var blevet misbrugt i betydningen i artikel 88, stk. 2, første afsnit, EF.

152 Under henvisning til det anførte, og uden at det er nødvendigt at undersøge de andre klagepunkter, som delstaten Thüringen har fremført i denne forbindelse, må den anfægtede beslutnings artikel 1 annulleres, for så vidt som Kommissionen har fastslået, at statsstøtten, der er erklæret uforenelig med fællesmarkedet, omfatter et beløb på 63,45 mio. DEM, der udgøres af de af delstaten Thüringen ydede investeringstilskud og -præmier.

b) De af delstaten Bayern (LfA) ydede investeringstilskud og -præmier

153 Det fremgår af den anfægtede beslutnings betragtning 93-95, at for så vidt angår de af delstaten Bayern (LfA) ydede investeringstilskud og -præmier har Kommissionen konstateret følgende:

»[Denne] støtte [er ikke] kommet investeringsprojektet, nemlig oprettelsen af en cd-fabrik, til gode, men [tjente tværtimod] til at holde hele Pilz-koncernen i live, og [er derfor] blevet anvendt i modstrid med bestemmelserne i [artikel 88, stk. 2, EF].

Dette gælder også for de i alt 19,42 mio. DEM, der er blevet udbetalt på grundlag af loven om investeringspræmier og bestemmelserne om [midler fra TIC-ordningen].

De tyske myndigheder har meddelt Kommissionen, at de har indledt de efter tysk ret krævede skridt til krav om tilbagebetaling af støtte inden for rammerne af konkursbehandlingen af Pilz-koncernen.«

154 Det må herved bemærkes, at delstaten Thüringen med rette gør gældende, at denne begrundelse, der er upræcis og uden nærmere enkeltheder, indebærer en tilsidesættelse af artikel 253 EF, da den ikke giver nogen oplysning om, af hvilke grunde Kommissionen fandt, at de af delstaten Bayern ydede investeringstilskud og -præmier blev anvendt i strid med TIC-ordningen og loven om investeringspræmier.

155 Det er således ikke tilstrækkeligt at konstatere, at de tyske myndigheder, således som det fremgår af den anfægtede beslutnings betragtning 95, har meddelt Kommissionen, at de har indledt de efter tysk ret krævede skridt til krav om tilbagebetaling af denne støtte. Bortset fra spørgsmålet om, hvorvidt et sådant krav med føje kunne fortolkes af Kommissionen således, at de nævnte myndigheder dermed anerkendte, at den pågældende støtte var blevet anvendt uretmæssigt, fritager dette ikke Kommissionen for dens forpligtelse i henhold til artikel 253 EF til at begrunde, hvorfor den pågældende støtte var i strid med fællesmarkedet.

156 Det fremgår af fast retspraksis, at den begrundelse, som kræves i henhold til artikel 253 EF, klart og utvetydigt skal angive de betragtninger, som den fællesskabsmyndighed, der har udstedt den anfægtede retsakt, har lagt til grund, dels således at de berørte personer kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning, for at de kan forsvare deres rettigheder, dels således at Fællesskabets retsinstanser kan udøve deres prøvelsesret (jf. Domstolens dom af 14.2.1990, sag C-350/88, Delacre m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 395, præmis 15 og den deri nævnte retspraksis). Vedrørende begrebet berørte personer i den nævnte retspraksis' forstand har Domstolen fastslået, at det nærmere indhold af begrundelseskravet bl.a. skal fastlægges i lyset af den interesse, som den anfægtede retsakts adressater samt andre, der i henhold til artikel 230 EF må anses for umiddelbart og individuelt berørt af retsakten, kan have i begrundelsen (Domstolens dom af 13.3.1985, forenede sager 296/82 og 318/82, Nederlandene og Leeuwarder Papierwarenfabriek mod Kommissionen, Sml. s. 809, præmis 19, og dommen i sagen Confédération nationale du Crédit mutuel mod Kommissionen, præmis 68). Det følger heraf, at kravene til begrundelse af en beslutning vedrørende statsstøtte ikke kan fastlægges udelukkende på grundlag af den interesse, som den medlemsstat, beslutningen er rettet til, har i at få oplysninger, idet denne interesse kan være begrænset på grund af særlige forhold, der hænger sammen med, hvorvidt medlemsstaten har bestridt eller ikke bestridt visse retlige og faktiske omstændigheder under den administrative procedure (jf. i denne retning dommen i sagen British Airways m.fl. og British Midland Airways mod Kommissionen, præmis 92). Såfremt den anfægtede beslutning berører sagsøgeren direkte og individuelt i henhold til artikel 230, stk. 4, EF, således som det er tilfældet for delstaten Thüringen, er denne følgelig berettiget til at kræve, at den nævnte beslutnings begrundelse for at opfylde kravene i artikel 253 EF angiver samtlige faktiske og retlige omstændigheder, der udgør beslutningens grundlag.

- 157 Det følger af det anførte, at Kommissionen har tilsidesat den forpligtelse, der påhviler den i medfør af artikel 253 EF, i det omfang den ikke har angivet grundene til, at den mente, at de af delstaten Bayern ydede investeringstilskud og -præmier blev anvendt i strid med TIC-ordningen og loven om investeringspræmier.
- 158 Under henvisning til det anførte, og uden at det er nødvendigt at undersøge delstatens Thüringens andre klagepunkter i denne forbindelse, må den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 1, annulleres for så vidt angår de af delstaten Bayern ydede investeringstilskud og -præmier.

E — *Om garantien, der blev ydet af THA til Robotron og joint venture-selskabet*

1. Parternes argumenter

- 159 Delstaten Thüringen gør gældende, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 97-99 fejlagtigt har antaget, at ydelsen af garantien fra THA og den senere indfrielse af denne garanti ikke udgør en eksisterende støtte, der er i overensstemmelse med en støtteordning, som Kommissionen tidligere havde godkendt, men en ny støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet. Delstaten har for det første anført, at i det omfang THA stillede garantien til fordel for joint venture-selskabet for at lette privatiseringen af dette selskab, er den nævnte garanti klart blevet ydet i overensstemmelse med den første og den anden THA-ordning (som godkendt ved Kommissionens skrivelser af 26.9.1991 og 8.12.1992) og udgør derfor en eksisterende støtte og ikke en ny støtte. Delstaten bemærker herved, at teksten til den første THA-ordning klart bestemte, at THA var berettiget til at stille garantier til dækning af forpligtelserne for de virksomheder, hvori den havde andele, hvorved der ved udtrykket »virksomheder« ligeledes må forstås andele i datterselskaber eller i joint venture-selskaber. Ifølge delstaten Thüringen var dette netop situationen i den foreliggende sag, fordi garantistillelsen til fordel for Robotron og

joint venture-selskabet gjorde det muligt at overføre de andele, der som hovedaktionær tilhørte Robotron — et offentligt selskab — til PBK — et privat selskab — og samtidig udelukke eventuelle godtgørelseskrav i forhold til førstnævnte. Delstaten bemærker i øvrigt, at udtalelserne fra Robotrons bestyrelsesformand, som Kommissionen henviser til i den anfægtede beslutnings betragtning 98 som bevis for, at det lige fra begyndelsen havde været THA's hensigt at afvikle Robotron og ikke at privatisere det, ikke er relevante, da de ikke blev fremsat på tidspunktet for ydelsen af garantien, men senere, da det blev overvejet at afvikle Robotron. Ifølge delstaten Thüringen blev alle kontrakterne om oprettelsen af joint venture-selskabet indgået, og garantien blev stillet, længe før Tysklands genforening, dvs. på det tidspunkt, hvor Robotron dels endnu havde reelle forhåbninger om at deltage i en markedsøkonomi — via joint venture-selskabet — og blive en førende virksomhed inden for cd-produktion i den tidligere Tyske Demokratiske Republik, dels hvor en eventuel likvidation ikke var aktuel.

160 Delstaten Thüringen bestrider for det andet Kommissionens påstand om, at THA-ordningerne, herunder betingelserne for ydelse af de forskellige former for støtte, der indgår i disse ordninger, skal fortolkes snævert. Delstaten finder således, at ud over den omstændighed — som er blevet påvist — at ydelsen af garantien til Robotron og til joint venture-selskabet uden enhver tvivl opfyldte ydelsesbetingelserne i THA-ordningerne, også når de fortolkes snævrere muligt, ser Kommissionen med denne opfattelse bort fra, at på tidspunktet for Kommissionens godkendelse af de nævnte ordninger var alle parter — herunder Kommissionen — enige om, at THA ved løsningen af sin opgave, der var uden fortilfælde, havde behov for en imødekommende anvendelse af fællesskabsbestemmelserne om kontrol med støtte (jf. K. Van Miert, *Markt, Macht, Wettbewerb. Meine Erfahrungen als Kommissar in Brüssel*, Deutsche Verlagsanstalt Stuttgart/München, 2000, s. 243 ff.). Efter delstatens opfattelse kan Kommissionen ikke ensidigt fragå denne enighed.

161 For det tredje anfører delstaten Thüringen, at garantien blev stillet før genforeningen af Tyskland, hvorfor den må betragtes enten som ikke udgørende en statsstøtte eller som udgørende en statsstøtte, der allerede fandtes før genforeningen — i anledning af hvilken anvendelsen af traktatens bestemmelser blev udstrakt til den tidligere Tyske Demokratiske Republiks område.

- 162 Hvad angår indfrielsen af garantien finder delstaten Thüringen for det fjerde, at betalingen fra THA af et beløb på 120 mio. DEM som led i saneringsaftalen ikke udgør en statsstøtte, for så vidt som THA ved at handle på denne måde udviste samme adfærd som den, en privat investor i en markedsøkonomi ville have udvist i en lignende situation. Delstaten Thüringen bemærker således, at den som følge af denne betaling blev i stand til definitivt at frigøre sig fra sin garantiforpligtelse, der vedrørte et beløb på over 160 mio. DEM, og dermed opnå en besparelse på 40 mio. DEM.
- 163 Delstaten Thüringen finder for det femte, at den omstændighed, at de lån, der var dækket af garantien fra THA, blev omdirigeret til fordel for Pilsz-koncernen, ikke har rejst tvivl om, at denne garanti oprindeligt var forenelig med fællesmarkedet. Ifølge delstaten Thüringen er det nemlig kun i det omfang, disse midler ikke blev anvendt af Pilsz-koncernen til bygningen af cd-fabrikken i Albrechts, at de er blevet misbrugt og dermed er blevet uforenelige med fællesmarkedet. Delstaten bemærker i øvrigt, at denne del af midlerne ikke kom joint venture-selskabet, men Pilsz-koncernen til gode, og af den grund udelukkende skal søges tilbagebetalt fra sidstnævnte.
- 164 For det sjette bemærker delstaten Thüringen, at i modsætning hvad ODS påstår, erklærede Kommissionen ikke i sin pressemeddelelse af 18. september 1991, at joint venture-selskaber er udelukket fra anvendelsesområdet for THA-ordningen, og at den ville anlægge en snæver fortolkning af bestemmelserne vedrørende THA-ordningen. Delstaten Thüringen finder ligeledes, at artiklen, som er skrevet af Schütte, og som ODS henviser til, ikke viser, at denne ordning skal fortolkes snævert, idet forfatteren blot udtalte, at THA kunne indtræde som garant for de virksomheder, den ejer — hvilket var tilfældet for joint venture-selskabet. Dette indebærer ifølge delstaten Thüringen, at THA også kunne indtræde som garant vedrørende forretningsaktiviteter, som den deltog i.

- 165 Delstaten Thüringen har endelig gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, for så vidt som den ikke har anført begrundelsen for, at THA's indfrielse af garantien udgjorde en statsstøtte. Ifølge delstaten var en sådan begrundelse så meget mere påkrævet, som THA dengang handlede på markedsvilkår. Den finder ligeledes, at beslutningen indebærer en tilsidesættelse af begrundelsespligten, for så vidt som den ikke forklarer, hvorfor det er Kommissionens opfattelse, at garantien ikke var i overensstemmelse med THA-ordningen, og med hvilken begrundelse fællesskabsbestemmelserne om kontrol med statsstøtte skulle finde anvendelse på den, selv om garantiforpligtelsen var blevet påtaget, før disse bestemmelser blev anvendelige på den tidligere Tyske Demokratiske Republiks område.
- 166 Kommissionen, der støttes af ODS, bestrider at have foretaget en urigtig vurdering og en tilsidesættelse af begrundelsespligten, da den i den anfægtede beslutnings betragtning 97-99 fandt THA's garanti uforenelig fællesmarkedet.
- 167 Den gør for det første gældende, at delstaten Thüringen fejlagtigt mener, at garantien til fordel for joint venture-selskabet var i overensstemmelse med THA-ordningerne. Den bemærker i den forbindelse, at THA-ordningerne udgør fravigelser fra det generelle princip om, at statstilskud, der skal muliggøre privatiseringen af en virksomhed, udgør statsstøtte, der principielt er uforenelig med fællesmarkedet.
- 168 Ifølge Kommissionen respekterer delstaten Thüringen imidlertid ikke denne snævre fortolkning af begrebet »privatisering«, når den hævder, at også foranstaltninger til fordel for et joint venture-selskab, hvorved en deltagende offentlig virksomhed skal privatiseres, er omfattet af THA-ordningen. Den bemærker således, at THA-ordningerne ikke hjemler nogen undtagelse for en privatiseringsforanstaltning i tilknytning til et joint venture-selskab (punkt 3.1.1 i indledningsbeslutningen). Forklaringen herpå er ifølge Kommissionen, at situationen for et joint venture-selskab adskiller sig væsentligt fra situationen for en offentlig virksomhed, der ikke kan få adgang til de private kapitalmarkeder uden en offentlig garanti, idet et joint venture-selskabs solvens ikke udelukkende afhænger af den i selskabet deltagende

offentlige virksomhed, men også af selskabets private aktionærer. Efter Kommissionens opfattelse er den afgørende betingelse for anvendelsen af THA-støtteordningerne følgelig ikke opfyldt i tilfælde af en privatisering ved hjælp af et joint venture-selskab, idet ydelsen af et tilskud til et sådant selskab også kommer de i selskabet deltagende private aktionærer til gode, selv om disse ikke befinder sig i den samme særlige situation som de THA tilhørende virksomheder. Ifølge Kommissionen gælder denne konklusion så meget mere i det tilfælde, hvor eksistensen af et system for centraliseret likviditetsstyring inden for joint venture-selskabet, som det er tilfældet i denne sag, øger risikoen for, at de statslige tilskud omdirigeres til fordel for de private aktionærer.

169 For det andet har Kommissionen anført, at delstatens bemærkninger om, at det var en økonomisk nødvendighed at oprette joint venture-selskabet, ikke er relevante. Den bemærker således, at selv om det kunne være antaget, at der var økonomiske grunde til at fusionere de to virksomheder, er dette uden betydning for spørgsmålet, om foranstaltningerne til fordel for joint venture-selskabet var dækket af THA-ordningen. Det samme gælder ifølge Kommissionen for delstatens Thüringens påstand om, at Robotron allerede havde påtaget sig forpligtelsen til at oprette joint venture-selskabet før genforeningen. Den bemærker i den forbindelse, at det afgørende alene er den begunstigede virksomheds situation på tidspunktet for ydelsen af den pågældende støtte.

170 For det tredje bestrider Kommissionen delstaten Thüringens anbringende om, at garantien fra THA blev ydet før genforeningen af Tyskland, hvorfor den enten ikke har karakter af støtte, eller den må rubriceres som eksisterende støtte. Den bemærker således, at den nævnte støtte blev ydet i 1992, dvs. efter genforeningen.

171 For det fjerde finder Kommissionen, at delstaten Thüringen med urette gør gældende, at betalingen af 120 mio. DEM til bankerne ikke udgør en støtte, da der angiveligt skulle være tale om en adfærd, der er i overensstemmelse med kriteriet om den private investor, der handler inden for en markedsøkonomi. Kommissionen

bemærker således, at eftersom ydelsen af garantien udgør en statsstøtte, har det ingen betydning, at den instans, der har udbetalt støtten, senere udviser en markedsbestemt adfærd (Rettens dom af 29.6.2000, sag T-234/95, DSG mod Kommissionen, Sml. II, s. 2603, præmis 162). Kommissionen bemærker i øvrigt, at den i den anfægtede beslutnings betragtning 99 udtrykkeligt har taget hensyn til, at THA kun betalte 120 mio. DEM, for den har kun pålagt tilbagebetaling af dette beløb.

2. Rettens bemærkninger

- 172 For så vidt angår garantien fra THA har delstaten Thüringen gjort gældende, at der foreligger et åbenbart urigtigt skøn og en tilsidesættelse af begrundelsespligten.
- 173 Der skal i den forbindelse mindes om, at i den anfægtede beslutnings betragtning 97-99 har Kommissionen anført, af hvilke grunde den mener, at THA's garanti for et beløb af 190 mio. DEM skal betragtes som en støtte, der er uforenelig med EF-traktaten.
- 174 Kommissionen henviste først til, at den i indledningsbeslutningen udtrykte betænkeligheder ved, at garantien fra THA, hvorved der blev stillet sikkerhed for et beløb 190 mio. DEM, hvoraf 120 mio. DEM har måttet indfries, eventuelt ikke kunne ydes på grundlag af den første og den anden THA-ordning (den anfægtede beslutnings betragtning 97). I den anfægtede beslutnings betragtning 98 anfører den følgende:

»Denne tvivl blev yderligere forstærket under proceduren først og fremmest i kraft af udtalelsen fra den daværende af THA valgte bestyrelsesformand for Robotron [...] Henzler, til de tyske retsinstanser. Ifølge ham havde det lige fra begyndelsen været

hans hensigt at afvikle Robotron, dvs. splitte selskabet op i små virksomheder og så privatisere dem. En investering i denne størrelsesorden havde ikke passet ind i denne opgave. Robotron [...] havde været nødsaget til at optage lån på over 20 mio. DEM for at kunne indbetale de egne midler, hvilket var i modstrid med forretningsmæssige principper. Som hovedaktionær havde han ikke taget Robotrons kompetence på cd-markedet for givet. Derfor havde Robotron kun indgået aftalerne med det forbehold, at Pilsz tilbagekøbte Robotrons andele, når fabrikken stod færdig, til den nominelle værdi, inklusive påløbne bankrenter.«

175 For det første må det afvises som en ubegrundet argumentation, når delstaten Thüringen gør gældende, at Kommissionen har foretaget en åbenbart urigtig bedømmelse ved at anse den omtvistede garanti for ikke at være blevet ydet i overensstemmelse med den første og den anden THA-ordning.

176 Som det således fremgår af Domstolens dom af 29. april 2004, Tyskland mod Kommissionen (sag C-277/00, Sml. I, s. 3925, præmis 22-24), udgør det regelgrundlag, som gælder for THA's virksomhed, og som er fastsat af Kommissionen, en række undtagelser til det almindelige princip i artikel 87, stk. 1, EF om, at statsstøtte er uforenelig med fællesmarkedet. Med vedtagelsen af disse undtagelser ønskede Kommissionen at lette den opgave, der var pålagt THA — et organ uden sidestykke på sit felt — som bestod i at omstrukturere virksomhederne i den tidligere Tyske Demokratiske Republik og at sikre disses overgang fra en planøkonomi til en markedsøkonomi. Det følger heraf, at begrebet »privatisering« som betingelse for anvendelsen af en ordning, der fraviger det almindelige princip i artikel 87, stk. 1, EF om, at statsstøtte er uforenelig med fællesmarkedet, i forbindelse med THA's støtteordninger skal fortolkes indskrænkende. Ved en sådan fortolkning kan det principielt kun antages, at der foreligger en privatisering i disse ordningers forstand, såfremt en privat investor erhverver en andel af selskabskapitalen, som kan give ham kontrol over den pågældende virksomhed. Der skal i den forbindelse ligeledes henvises til, at Kommissionens skrivelse af 26. september 1991, hvorved den første THA-ordning blev godkendt, klart angiver, at det er en forhåndsbetingelse for godkendelse af støtte, der ydes som led i en privatisering, at denne støtte er bestemt til at gøre det muligt for den pågældende virksomhed at videreføre sine hidtidige forretningsaktiviteter.

- 177 Det må herved understreges, at i det foreliggende tilfælde blev garantien fra THA ydet med henblik på oprettelsen af en ny virksomhed i delstaten Thüringen, der skulle drive en ny form for forretningsaktivitet, nemlig fremstilling af cd'er, og dette skulle ske i form af et joint venture-selskab mellem en virksomhed i den tidligere Tyske Demokratiske Republik og en virksomhed i Forbundsrepublikken Tyskland. Det er klart, at en sådan foranstaltning ikke kan betegnes som privatisering i de ovennævnte THA-ordningers forstand. I modsætning til den privatisering, der omhandles af disse ordninger, og hvorved det gøres muligt for en virksomhed at overgå fra en planøkonomi til en markedsøkonomi, har oprettelsen af en ny virksomhed gjort det muligt fra grunden af at udvikle et virksomhedsprojekt med nye ressourcer og med en ny forretningsaktivitet.
- 178 Delstaten Thüringens påstand om, at garantien blev ydet før ikrafttrædelsen af traktatens bestemmelser i de nye delstater, dvs. før den 3. oktober 1990, må også afvises. Ud over at denne påstand ikke er dokumenteret, fremgår det nemlig af de tyske myndigheders skrivelse af 3. marts 1995, at denne garanti blev ydet i 1992.
- 179 Det følger af det ovenfor anførte, at Kommissionen med føje anså THA's garanti for ikke at være blevet ydet i overensstemmelse med en første og den anden THA-ordning og derfor ikke kunne betragtes som en eksisterende støtte. Herefter må anbringendet om den åbenbart urigtige bedømmelse forkastes som ubegrundet.
- 180 Det fremgår ligeledes af det ovenfor anførte, at Kommissionen i modsætning til delstaten Thüringens anbringende har givet en tilfredsstillende begrundelse for den anfægtede beslutning på dette punkt. Det må således konstateres, at som det fremgår af sagsakterne, blev der under den administrative procedure og navnlig efter Kommissionens foreløbige bedømmelse, der fremgår af indledningsbeslutningens punkt 3.1.1, hverken af Forbundsrepublikken Tyskland eller af delstaten Thüringen fremført noget — ud over argumentet om, at den ydede garanti var omfattet af den første og den anden THA-ordning således som godkendt af Kommissionen — der kunne bevise, at der for det første ikke var tale om støtte, og at denne støtte for det

andet under alle omstændigheder var forenelig med fællesmarkedet og ikke var blevet misbrugt. Det er i øvrigt først under sagens behandling for Retten, at delstaten Thüringen har fremført andre forhold, der skal godtgøre, at ydelsen af den pågældende støtte havde været i overensstemmelse med den adfærd, der udvises af en privat investor i en markedsøkonomi. Når der under den administrative procedure ikke forelå sådanne nærmere oplysninger — som det påhvilede Forbundsrepublikken Tyskland at bevise — finder Retten, at Kommissionen i den anfægtede beslutning med føje kunne begrænse sin grundelse til den omstændighed, at støtten ikke var i overensstemmelse med de betingelser, der var stillet i dens skrivelser, hvorved THA-ordningerne blev godkendt (jf. i denne retning Domstolens dom af 3.10.1991, sag C-261/89, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4437, præmis 20 ff.).

181 Følgelig kan anbringendet om tilsidesættelse om begrundelsespligten heller ikke tages til følge.

182 Under henvisning til det anførte må de af delstaten Thüringen fremførte anbringender vedrørende den her omhandlede støtte forkastes som ugrundede.

F — *Om lånet på 25 mio. DEM, der blev ydet af TAB til PA*

1. Parternes argumenter

183 Delstaten Thüringen finder, at Kommissionen fejlagtigt konstaterede i den anfægtede beslutnings betragtning 33, at TAB ydede PA et lån på 25 mio. DEM til afhjælpning af likviditetsvanskeligheder i dette selskab. Delstaten bemærker således, at som det fremgår af de tyske myndigheders skrivelser af 3. marts 1995 og 18. januar 1996, blev dette lån udelukkende anvendt til som led i saneringsaftalen at tilbagebetale en del af de banklån, der var dækket af garantien fra THA. Delstaten bestrider endvidere, at dette lån udgør en statsstøtte, og så meget mere, at der er tale om en ny støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet. Den anfører i den

forbindelse, at eftersom dette lån blev udbetalt med henblik på at tilbagebetale en del af de lån, der var dækket af garantien fra THA, og eftersom ydelsen af denne garanti ifølge Kommissionen udgør en statsstøtte, er det med urette, at Kommissionen mener, at de beløb, der blev betalt ved indfrielsen af denne garanti, også udgør statsstøtte, for herved tages de samme beløb i betragtning som statsstøtte to gange. Den finder i øvrigt, at for så vidt som ydelsen af garantien, således som den allerede har påvist, må betragtes som en eksisterende støtte, der er forenelig med traktaten, må det samme nødvendigvis gælde for den her omhandlede støtte, der blev udbetalt til opfyldelse af forpligtelserne i henhold til garantien. Den anerkender dog, at denne konklusion selvsagt kun er uafviselig, for så vidt som de af THA's garanti dækkede lån reelt blev benyttet til bygningen af cd-fabrikken i Albrechts. Delstaten Thüringen bemærker endvidere, at lånet på 25 mio. DEM ikke kan betegnes som støtte til omstrukturering, da PA på tidspunktet for ydelsen af den pågældende støtte ikke befandt sig i en krise. Delstaten gør endelig gældende, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, i det omfang den ikke har angivet grundene til, at den mente, at lånet på 25 mio. DEM udgør en statsstøtte til fordel for PA og CD Albrechts, selv om dette lån kun blev anvendt til at tilbagebetale banklånene, der skulle bruges ved bygningen af cd-fabrikken i Albrechts, og som udelukkende blev udbetalt til Pilz Construction.

- 184 Kommissionen, der støttes af ODS, finder, at delstaten Thüringens argumentation må forkastes som ubegrundet for så vidt angår den her omhandlede støtte. Den bemærker først, at selv om det er rigtigt, at de tyske myndigheders skrivelse af 3. marts 1995 betegner det pågældende lån som et lån bestemt til tilbagebetaling af gæld, blev det hertil svarende beløb imidlertid anført i rubrikken »driftsmidler« (Betriebsmittel) i en oversigt, der findes i skrивelsen af 17. april 1997. Kommissionen minder endvidere om, at det følger af fast retspraksis, at formålet med en økonomisk bistand fra staten er uden betydning for dens betegnelse som støtte, da foranstaltningens støttevirkning er eneføgende. Den anfører tillige, at den omstændighed, at andre udbetalende offentlige instanser (TIB og LfA) samarbejdede med THA med henblik på indfrielsen af forpligtelserne i henhold til garantien, ikke kan tillægges betydning for spørgsmålet om betegnelsen af THA's garanti som statsstøtte og for spørgsmålet om dens forenelighed med fællesmarkedet. Den eneste konsekvens af dette samarbejde er således ifølge Kommissionen, at THA måtte betale et beløb på 120 mio. DEM i stedet for 156 mio. DEM.

185 Endelig bestrider Kommissionen, at den har tilsidesat begrundelsespligten for så vidt angår denne støtte. Kommissionen bemærker således, at for så vidt som denne støtte allerede var blevet betegnet som ulovlig omstrukturingsstøtte i indledningsbeslutningen, og idet Kommissionen ikke havde modtaget oplysninger af modsat indhold, havde den ingen grund til at komme til en forskellig vurdering i den anfægtede beslutning. Den bemærker navnlig, at da det fremgik af de tyske myndigheders oplysninger, at PA var en kriseramts virksomhed (jf. skrivelserne af 18.1.1996 og af 17.4.1997), bedømte den denne støtte i lyset af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering og konstaterede, at da der ikke forelå en plan med det formål at genoprette virksomhedens rentabilitet og levedygtighed inden for en rimelig frist, var der tale om en ulovlig omstrukturingsstøtte (den anfægtede beslutnings betragtning 104-111).

2. Rettens bemærkninger

186 Delstaten Thüringen har med hensyn til den her omhandlede støtte gjort gældende, at der foreligger en faktisk fejl, en åbenbart urigtig bedømmelse og en tilsidesættelse af begrundelsespligten.

187 Der mindes om, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 33 konstaterede, at »[a]llerede i oktober 1993 ydede TAB PA et rentebærende lån på 25 mio. DEM til afhjælpning af likviditetsvanskeligheder samt et lån i marts 1994 på 20 mio. DEM til tilbagebetaling af det lån, som THA havde stillet garanti for«. Dernæst anførte den i betragtning 104-111 grundene til, at den mente, at denne støtte måtte betragtes som en omstrukturingsstøtte, der var ydet i strid med rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering, og følgelig som en støtte, der var uforenelig med fællesmarkedet.

- 188 Ifølge delstaten Thüringen hviler denne bedømmelse på en faktisk vildfarelse, for så vidt som lånet på 25 mio. DEM, der blev ydet af TAB, ikke blev anvendt til afhjælpning af likviditetsvanskeligheder, men udelukkende blev benyttet som led i saneringsaftalen til at tilbagebetale en del af de banklån, der var dækket af garantien fra THA.
- 189 Der skal i den forbindelse henvises til, at i indledningsbeslutningens punkt 2.2.2, første afsnit, anførte Kommissionen, at »[a]llerede den 29. september 1993 ydede TAB joint venture-selskabet et rentebærende lån på 20 mio. DEM (7%, tilbagebetaling inden den 21.3.1996) til afhjælpning af likviditetsvanskeligheder samt et lån på 25 mio. DEM (7%, tilbagebetaling inden den 31.3.1996) til tilbagebetaling af det lån, som THA havde stillet garanti for«. Denne faktiske konstatering, der afviger fra den, der findes i den anfægtede beslutnings artikel 33, underbygges af akterne i sagen. Således fremgår det af de tyske myndigheders skrivelser af 3. marts 1995 og 18. januar 1996, at lånet på 25 mio. DEM blev ydet i marts 1995 med henblik på tilbagebetaling af en del af lånene fra THA. Endvidere fremgår det ikke af de berørte parters indlæg, som blev afgivet efter indledningen af den formelle procedure, at disse har anmodet om en berigtigelse af den gengivelse af de faktiske omstændigheder på dette punkt, der fandtes i indledningsbeslutningen.
- 190 Under disse omstændigheder findes Kommissionen, når henses til de oplysninger, den rådede over på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, at burde have vist, at lånet på 25 mio. DEM ikke var blevet anvendt til afhjælpning af likviditetsvanskeligheder i oktober 1993, men var blevet ydet i marts 1994 med henblik på tilbagebetaling af en del af de af THA garanterede lån. Kommissionen har dermed begået en faktisk fejl for så vidt angår denne støtte.
- 191 Det fremgår imidlertid af fast retspraksis, at selv om en betragtning i en omtvistet retsakt indeholder en materielt urigtig oplysning, kan denne mangel imidlertid ikke begrunde en annullation af retsakten, hvis den anfægtede beslutnings øvrige betragtninger indeholder en begrundelse, der kan godtgøre dens rigtighed (jf. i denne retning Rettens dom af 21.1.1999, forenede sager T-129/95, T-2/96 og

T-97/96, Neu Maxhütte Stahlwerke og Lech-Stahlwerke mod Kommissionen, Sml. II, s. 17, præmis 160, og af 28.10.2004, sag T-35/01, Shanghai Teraoka Electronic mod Rådet, Sml. II, s. 3663, præmis 167 ff.). Den omstændighed, at der blev byttet om på beløbet for de lån, som blev ydet af TAB i september 1993 og i marts 1994, har imidlertid i denne sag ikke haft følger for Kommissionens bedømmelse af disse støtteforanstaltninger. Således er de af Kommissionen fremførte grunde med henblik på vurderingen af deres forenelighed med fællesmarkedet identiske, nemlig at disse former for støtte ifølge Kommissionens oplysninger blev ydet i strid med rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering. Den ovenfor påviste faktiske fejl vedrørende lånet på 20 mio. DEM og lånet på 25 mio. DEM begrunder herefter ikke, at den anfægtede beslutning annulleres på dette punkt.

192 Delstaten Thüringen har for det andet bestridt, at lånet på 25 mio. DEM udgør en statsstøtte, og så meget mere, at der er tale om en ny støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet. Delstaten bemærker således, at eftersom dette lån blev udbetalt med henblik på at tilbagebetale en del af de lån, der var dækket af garantien fra THA, og idet ydelsen af denne garanti ifølge Kommissionen udgør en statsstøtte, er det med urette, at Kommissionen mener, at de beløb, der blev betalt som led i indfrielsen af denne garanti, også udgør statsstøtte, for herved tages de samme beløb i betragtning som statsstøtte to gange.

193 Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

194 Det skal for det første bemærkes, som det fremgår af den anfægtede beslutnings betragtning 99, at af det samlede beløb, som den af THA stillede garanti udgjorde, nemlig 190 mio. DEM, er det kun »den overtagne garanti på 120 mio. DEM, der skal kræves tilbagebetalt, idet det kun er dette beløb, der er kommet til udbetaling«. Under disse omstændigheder er betegnelsen af lånet på 25 mio. DEM som statsstøtte ikke udtryk for en dobbelt medregning i forhold til den støtte, som den nævnte garanti er anset for at udgøre.

- 195 Det skal for det andet understreges, at som det fremgår af præmis 175-179 ovenfor, blev THA's garanti ikke ydet i overensstemmelse med den første og den anden THA-ordning, hvorfor den ikke kan anses for en eksisterende støtte. Det bemærkes i øvrigt, at selv om THA's garanti måtte kunne betragtes som en sådan støtte, begrundes denne betegnelse ikke som sådan en konklusion om, at et lån, der er ydet til PA af en anden offentlig virksomhed med henblik på at tilbagebetale en del af de lån, der er dækket af den nævnte garanti, skal betragtes som en eksisterende støtte.
- 196 Delstaten Thüringens argumentation om, at lånet på 25 mio. DEM ikke kan betegnes som omstrukturingsstøtte, fordi PA ikke befandt sig i en krise på tidspunktet for ydelsen af den pågældende støtte, må ligeledes forkastes.
- 197 For det første har ingen af parterne bestridt, at før indgåelsen af saneringsaftalen i marts 1994 var PA's økonomiske og finansielle situation katastrofal. Som det således fremgår af de tyske myndigheders skrivelse af 3. marts 1995, havde tilbagegangen i virksomhedens salg og underudnyttelsen af dens produktionskapacitet ført til betydelige tab og havde resulteret i en dramatisk forværring af likviditeten. Denne situation bekræftes endvidere af, at TAB i oktober 1993 ydede bistand til afhjælpning af likviditetsvanskelighederne.
- 198 Det skal endvidere bemærkes, at som det fremgår af delstaten Thüringens skriftlige indlæg, var det netop med henblik på at afhjælpe denne situation, at parterne, såvel private som offentlige, underskrev saneringsaftalen den 7. marts 1994. Denne aftale havde nemlig til formål at hidføre en omfattende gældsnedsettelse for PA for at sikre virksomhedens eksistens. Langt den vigtigste foranstaltning, der blev truffet i denne sammenhæng, er THA's indfrielse af sin garanti for et beløb af 120 mio. DEM. Dette beløb — såvel som de øvrige lån, der blev ydet PA af TIB og af TAB — gjorde det muligt at tilbagebetale en stor del af banklånene, der var ydet til joint venture-selskabet. TAB, TIB og LfA traf endvidere diverse foranstaltninger, dels med henblik på tilbagebetaling af de resterende banklån, der var ydet PBK, dels med henblik på at styrke PA's likviditet.

199 På grundlag af samtlige disse omstændigheder kunne Kommissionen følgelig i den anfægtede beslutning med føje komme til den konklusion, at PA på tidspunktet for ydelsen af lånet på 25 mio. DEM var bekendt med likviditetsvanskelighederne. Dette afkræftes i øvrigt ikke af delstaten Thüringens anbringende om, at virksomhedens finansielle situation efter disse forskellige foranstaltninger som led i saneringsaftalen fremstod som forholdsvis positiv. Når henses til de omstændigheder, der havde givet anledning til saneringen af PA, kunne Kommissionen således med rimelighed mene, at denne omstændighed i sig selv ikke gav tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, at PA ikke længere befandt sig i en krise. Denne konklusion måtte så meget desto mere drages, som det efterfølgende viste sig, at den i selskabets regnskaber anførte værdi af aktiverne var blevet meget stærkt overvurderet. Som det fremgår af den anfægtede beslutnings betragtning 36 og 37, kom PA også mindre end seks måneder efter indgåelsen af saneringsaftalen på ny ud i likviditetsvanskeligheder, der gjorde det nødvendigt for TAB og LfA at yde virksomheden nye lån. I øvrigt bemærkes, at således som delstaten Thüringen selv har anført i stævningens punkt 356 og 360, løb PA ligeledes en risiko som følge af Pils-koncernens umiddelbart forestående konkurs og på grund af den omstændighed, at de fordringer, som virksomheden havde på selskaber i denne koncern, måtte betragtes som uerholdelige.

200 For fuldstændighedens skyld bemærker Retten, at på tidspunktet for indgåelsen af saneringsaftalen var de offentlige parter heri endnu ikke bekendt med Pils-koncernens forskellige regnskabsmæssige manipulationer og omdirigering af støtten. Det kan dog ikke på grund af dette manglende kendskab konkluderes, at de nævnte parter på tidspunktet for ydelsen af de forskellige former for bistand kunne antage, at som følge af disse foranstaltninger befandt PA sig ikke længere i en kritisk situation. Det må således understreges, at i betragtning af den katastrofale situation, som PA befandt sig i på tidspunktet for indgåelsen af saneringsaftalen, ville enhver rimelig påpasselig investor, der drev virksomhed i en markedsøkonomi, først have foretaget en grundig undersøgelse af virksomhedens økonomiske situation og have krævet, at der blev opstillet en bæredygtig omstruktureringsplan, før der blev ydet virksomheden så store lån og så meget mere før overtagelsen af den. Det må imidlertid konstateres, at de tyske myndigheder trods adskillige anmodninger fra Kommissionen ikke har fremlagt oplysninger vedrørende udarbejdelsen af nogen form for omstruktureringsplan (den anfægtede beslutnings betragtning 108). Under disse omstændigheder kan delstaten Thüringen ikke henvise til disse offentlige instansers manglende viden til støtte for delstatens anbringender om, at disse instanser på grundlag af de oplysninger, de rådede over i marts 1994, kunne antage, at PA ikke længere var en kriseramet virksomhed.

201 Det er under disse omstændigheder med rette, at Kommissionen har antaget, at PA på tidspunktet for ydelsen af omstrukturingsstøtten måtte betragtes som en kriseramt virksomhed, og at den derfor skulle bedømme lånet på 25 mio. DEM i lyset af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering.

202 Det er endelig med urette, når delstaten Thüringen gør en tilsidesættelse af begrundelsespligten gældende. Det er rigtigt, at den anfægtede beslutning kun indeholder få angivelser af grundene til, at PA måtte betegnes som en kriseramt virksomhed. I indledningsbeslutningen havde Kommissionen imidlertid klart anført, at »[den omtvistede støtte syntes] ikke at have til formål at fremme den regionale udvikling men derimod at sanere og omstrukturere kriseramte virksomheder«, og støtten skulle derfor, for at den kunne betragtes som forenelig med fællesmarkedet, opfylde betingelserne i rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering. Det må imidlertid konstateres, at de berørte parter ikke reagerede på denne karakteristik. Følgelig påhvilede det ikke Kommissionen at give en mere indgående redegørelse på dette punkt i den anfægtede beslutning. Denne konklusion står så meget mere fast, som det ifølge fast retspraksis ikke kræves, at begrundelsen angiver alle de forskellige relevante faktiske og retlige momenter, da spørgsmålet, om en beslutnings begrundelse opfylder kravene efter artikel 253 EF, bl.a. skal vurderes i forhold til sammenhængen samt under hensyn til alle de retsregler, som gælder på det pågældende område (Domstolens dom af 2.4.1998, sag C-367/95 P, Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, Sml. I, s. 1719, præmis 63). Af de samme grunde, og i modsætning til delstaten Thüringens argument, påhvilede det ikke Kommissionen i den anfægtede beslutning at angive de præcise grunde til, at den bl.a. anså lånet på 25 mio. DEM for at udgøre en støtte til fordel for CD Albrechts.

203 Under henvisning til det anførte i det hele må de af delstaten Thüringen fremførte anbringender vedrørende den her omhandlede støtte forkastes som ugrundede.

G — Om lånet på 20 mio. DEM, der blev ydet af TAB til PA

1. Parternes argumenter

204 Delstaten Thüringen har først gjort gældende, at i modsætning hvad Kommissionen konstaterede i den anfægtede beslutnings betragtning 33, blev lånet på 20 mio. DEM ydet af TAB til PA i oktober 1993 og ikke i marts 1994. Delstaten har endvidere understreget, at dette lån blev anvendt til at styrke PA's likviditet og ikke til at tilbagebetale en del af de banklån, der var dækket af garantien fra THA. Delstaten har endvidere bemærket, at den anfægtede beslutning indebærer en tilsidesættelse af artikel 87, stk. 1, EF, i det omfang den fastslår, at dette lån udgør en statsstøtte, der har begunstiget PA, og som denne skal tilbagebetale. Delstaten finder således, at i modsætning til hvad Kommissionen har anført i den anfægtede beslutning, skal dette lån ikke bedømmes i lyset af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering, da PA ikke befandt sig i en sådan situation. Den gør endvidere gældende, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, for så vidt som den ikke har anført grunde til støtte for konstateringen af, at CD Albrechts modtog denne støtte, og at den udgør en fordel, der er ydet ved hjælp af offentlige midler, og som skal bedømmes i forhold til rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering.

205 Kommissionen, der støttes af ODS, finder, at den af delstaten Thüringen fremførte argumentation vedrørende den her omhandlede støtte må forkastes som ugrundet.

2. Rettens bemærkninger

206 Det bemærkes, at den argumentation, som delstaten Thüringen har fremført vedrørende lånet på 20 mio. DEM, der blev ydet af TIB, i det væsentlige er den samme som den, der blev fremført for så vidt angår lånet på 25 mio. DEM.

207 Det følger heraf, at med henvisning til den begrundelse i det hele, der er anført ovenfor i præmis 186-205, og som kan overføres på den her omhandlede støtte, må de af delstaten Thüringen herom fremførte anbringender forkastes som ugrundede.

H — *Om købsprisen på 3 mio. DEM, som TIB betalte til PBK*

1. Parternes argumenter

208 Delstaten Thüringen har anført, at Kommissionen ved sin vurdering ikke har taget hensyn til den omstændighed, at denne støtte blev udbetalt efter afviklingen af en stor del af virksomheden PA's gældsposter, således at der herefter forelå aktiver for et beløb på 250 mio. DEM og en gæld i størrelsesordenen 100 mio. DEM. Ifølge delstaten Thüringen burde Kommissionen under hensyn til denne omstændighed, som den udtrykkeligt var blevet gjort opmærksom på af de tyske myndigheder i skrivelsen af 30. marts 1999, have lagt til grund, at ydelsen af denne bistand var i overensstemmelse med princippet om den private investor i en markedsøkonomi, og at den derfor ikke udgjorde en støtte. Delstaten finder endvidere, at i det omfang denne købspris blev betalt til et selskab i Pilsz-koncernen og således på ingen måde kom PA til gode, er det udelukkende virksomhederne i denne koncern, der skal pålægges at tilbagebetale beløbet. Delstaten finder endelig, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, for så vidt som den ikke forklarede grundene til, at den anså købsprisen på 3 mio. DEM, som var betalt af TIB og TAB, for at udgøre en statsstøtte til fordel for PA og CD Albrechts.

209 Kommissionen, der støttes af ODS, bestrider delstaten Thüringens anbringende om, at den fejlagtigt formodede, at der forelå en statsstøtte. Kommissionen bemærker herved, at selv om de spørgsmål, som den ved skrivelse af 25. november 1996 rettede til de tyske myndigheder, direkte havde til formål at give den sikkerhed for, at overtagelsen var blevet gennemført på markedsvilkår, havde disse myndigheder hverken fremsat bemærkninger om dette punkt eller fremsendt en kopi af

saneringsaftalen, men var nøjedes med en påstand om, at købsprisen var blevet forhandlet. På denne baggrund finder Kommissionen, at det ikke var muligt for den at kontrollere rigtigheden af de positive skøn med hensyn til virksomhedens fremtidige rentabilitet. Den har endvidere gjort gældende, at det er den omstændighed, at PA på daværende tidspunkt måtte betragtes som en kriseram virksomhed, der var bestemmende for dens opfattelse, hvorefter en privat investor ikke ville have overtaget PA, og at købsprisen måtte betragtes som en statsstøtte. Den bemærker således, at det ikke fremgik af de oplysninger, som den rådede over, at støtten var blevet ydet som led i en omstrukturingsplan, der inden for en rimelig frist gjorde det muligt at sikre virksomhedens rentabilitet og overlevelse på lang sigt. Tværtimod fremgik det af disse oplysninger, at lånene fra bankerne i vidt omfang netop var blevet tilbagebetalt efter betalingen af et beløb på 120 mio. DEM fra THA, og at foranstaltningerne, der skulle støtte eller redde PA, næsten udelukkende var blevet finansieret ved hjælp af offentlige midler. Den har endvidere anført, at den allerede i indledningsbeslutningen havde henført købsprisen til kategorien ulovlig omstrukturingsstøtte på grundlag af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering. Den har endelig understreget, at denne rubricering var blevet bekræftet af de tyske myndigheder, der havde forklaret, at likviditetsstøtten var absolut nødvendig (skrivelse af 18.1.1996), og at PA ikke ville have overlevet uden udbetalingen af den omhandlede saneringsstøtte (skrivelse af 14.7.1997).

210 Kommissionen, der støttes af ODS, bestrider ligeledes påstanden om, at den har tilsidesat begrundelsespligten på dette punkt. Den anfører herved, at i det omfang denne finansielle bistand allerede i indledningsbeslutningen var blevet betegnet som ulovlig omstrukturingsstøtte til fordel for en kriseram virksomhed, og i det omfang Kommissionen ikke havde modtaget oplysninger i modsat retning fra de tyske myndigheder (skrivelse af 18.1.1996 og af 17.4.1997), havde den ingen grund til at komme til en anden vurdering i den anfægtede beslutning (betragtning 104-111).

211 ODS bemærker i øvrigt, at delstaten Thüringen synes at sammenblande kravene til begrundelsespligten med spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen har foretaget en korrekt undersøgelse af de faktiske omstændigheder. Virksomheden understreger i den forbindelse, at en eventuel urigtighed vedrørende de af Kommissionen konstaterede faktiske omstændigheder ikke vedrører begrundelsespligten, da Kommissionen havde ret til at formode, at de var rigtige, eftersom de fremgik af

de oplysninger, der var meddelt af Forbundsrepublikken Tyskland. Virksomheden bemærker, at i det omfang det i henhold til disse oplysninger var klart, at de pågældende foranstaltninger udgjorde statsstøtte, påvilede det ikke Kommissionen indgående og konkret at undersøge hver enkelt relevant betingelse i artikel 87, stk. 1, EF, men den kunne begrænse sig til en kortfattet begrundelse.

2. Rettens bemærkninger

- 212 Delstaten Thüringen har med hensyn til den her omhandlede støtte gjort gældende, at der foreligger en faktisk fejl, et åbenbart urigtigt skøn samt en tilsidesættelse af begrundelsespligten.
- 213 For så vidt angår klagepunktet vedrørende en faktisk fejl og et åbenbart urigtigt skøn har delstaten Thüringen i det væsentlige gjort gældende, at Kommissionen, når henses til de oplysninger, den rådede over på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, burde have fastslået, at købsprisen på 3 mio. DEM, der blev betalt af TIB for overtagelsen af selskabsandelene i PA, var i overensstemmelse med markedet.
- 214 Der skal i den forbindelse henvises til, at Kommissionen i indledningsbeslutningen anførte, at »i forbindelse med TAB/TIB's overtagelse af [PA] i marts 1994 betalte disse i alt 15 mio. DEM«, og at »TIB betalte 3 mio. DEM som købspris for sine andele i [PBK]« (punkt 2.2.2, andet afsnit, i indledningsbeslutningen). Dernæst understregede Kommissionen i forbindelse med sin foreløbige vurdering af støtteforanstaltningerne, at købsprisen på 3 mio. DEM i lighed med de andre støtteforanstaltninger utvivlsomt udgør en statsstøtte i henhold til artikel 87, stk. 1, EF (punkt 3, første afsnit, i indledningsbeslutningen). Den anmodede endvidere udtrykkeligt Forbundsrepublikken Tyskland om at give den en detaljeret beskrivelse af, hvorledes denne købspris var blevet beregnet (spørgsmål nr. 4 i bilaget til indledningsbeslutningen).

- 215 I skrivelse af 30. marts 1999 udtalte de tyske myndigheder sig om dette spørgsmål. De understregede for det første, at købsprisen ikke blev angivet som resultat af en beregning, men derimod var resultatet af en forhandling, og for det andet, at denne bistand ikke var blevet oppebåret af PA, men derimod af Pilz-koncernen. De understregede endvidere, at i betragtning af det positive regnskab og størrelsen af den gældsnedbringelse, der var gennemført som følge af saneringsaftalen, kunne TIB og TAB på dette tidspunkt være af den opfattelse, at en deltagelse af dette omfang kunne forsvares, for så vidt som værdien af virksomhedens aktiver langt oversteg værdien af dens gæld. Ifølge disse myndigheder var denne konklusion så meget mere berettiget, som TIB og TAB dengang endnu ikke havde kendskab til de af Reiner Pilz foretagne regnskabsmanipulationer.
- 216 Retten finder, at Kommissionen med føje anså disse oplysninger for utilstrækkelige til at ændre dens konklusion om, at købsprisen måtte betegnes som statsstøtte.
- 217 For det første fremlagde de tyske myndigheder således ikke oplysninger, der gjorde det muligt at efterprøve, hvorledes prisen på 3 mio. DEM blev beregnet. Den blotte omstændighed, at denne pris blev forhandlet mellem parterne, er i den forbindelse irrelevant. For det andet er det af de grunde, der er nævnt ovenfor i præmis 199, forkert, når de tyske myndigheder har påberåbt sig værdien af joint venture-selskabets aktiver efter indgåelsen af saneringsaftalen og den omstændighed, at TIB og TAB var uvidende om de manipulationer, som disse aktiver havde været genstand for med henblik på at retfærdiggøre købsprisen. Denne konklusion bliver yderligere bestyrket af den omstændighed, at Kommissionen i lyset af de oplysninger, den rådede over på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, med føje kunne konkludere, at på tidspunktet for overtagelsen i marts 1994 måtte en rimeligt påpasselig investor, der arbejdede inden for en markedsøkonomi, have konstateret, at PA befandt sig i en kritisk situation (jf. ovenfor, præmis 196-202).
- 218 Derimod har delstaten Thüringen med rette gjort gældende, at Kommissionen undlod at tage den omstændighed i betragtning, at denne støtte blev udbetalt direkte til PBK. Kommissionen har således ikke fremlagt nogen omstændighed, hvoraf det

fremgår, at denne støtte var bestemt til omstruktureringen af PA eller CD Albrechts. Det er følgelig med urette, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 2, har betegnet denne støtte som værende bestemt »til omstrukturering af [CD Albrechts]«. Endelig har Kommissionen i den anfægtede beslutning ikke anført nogen begrundelse med henblik på at påvise, at der af PA blev opnået en fordel som følge af denne støtte, der kunne begrunde, at støtten skulle tilbagesøges fra virksomheden.

- 219 I betragtning af denne faktiske fejl med hensyn til, hvem der fik fordel af støtten, og den i strid med artikel 253 EF manglende begrundelse på dette punkt, må den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 2, annulleres, for så vidt som Kommissionen anfører, at købsprisen på 3 mio. DEM udgør støtte bestemt »til omstrukturering af [CD Albrechts]«.

I — *Om kapitalindskuddet på 12 mio. DEM, som TIB ydede til PA*

1. Parternes argumenter

- 220 Delstaten Thüringen har først gjort gældende, at Kommissionen har begået en række faktiske fejl med hensyn til denne bistand. Delstaten bemærker således, at Kommissionen undlod at konstatere — hvilket fremgår af de tyske myndigheders skrivelser af 18. januar 1996 og 30. marts 1999 — at kapitalindskuddet på 12 mio. DEM med et beløb på 7,6 mio. DEM blev benyttet til at tilbagebetale en del af de banklån, der var dækket af THA's garanti, og som var blevet udbetalt direkte til Pilz Construction. For så vidt angår resten af indskuddet, dvs. 4,4 mio. DEM, bemærker delstaten Thüringen, at dette beløb blev misbrugt til fordel for Pilz-koncernen i form af ikke-godtgjorte udgifter og ubetalte regninger inden for rammerne af den forvaltnings- og leveringskontrakt, som PA indgik med denne koncern.

221 Delstaten har endvidere gjort gældende, at som følge af disse faktiske fejl foretog Kommissionen fejlagtige vurderinger og tilsidesatte begrundelsespligten med hensyn til denne bistand. Delstaten understreger således, at i det omfang dette tilskud for et beløb på 7,6 mio. DEM blev benyttet til at tilbagebetale en del af de banklån, der var dækket af THA's garanti, er der ikke tale om en statsstøtte og endnu mindre om en ny støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet. Delstaten bemærker herved, at eftersom denne del af tilskuddet blev udbetalt med henblik på tilbagebetaling af en del af de lån, der var dækket af THA's garanti, og idet ydelsen af denne garanti efter Kommissionens opfattelse udgør en statsstøtte, er det med urette, at Kommissionen anser de i forbindelse med indfrielsen af garantien betalte beløb for ligeledes at udgøre statsstøtte, for dette indebærer, at de samme beløb tages i betragtning som statsstøtte to gange. Delstaten finder i øvrigt, at for så vidt som ydelsen af garantien må betragtes som en eksisterende støtte, der er forenelig med traktaten — hvilket allerede er godtgjort — må det samme nødvendigvis gælde for den her omhandlede økonomiske bistand, der blev ydet til opfyldelse af forpligtelser i medfør af garantien. Ifølge delstaten Thüringen er dette dog kun tilfældet, for så vidt som de af THA's garanti omfattede lån faktisk blev anvendt til opførelsen af cd-fabrikken i Albrechts.

222 Med hensyn til restbeløbet på 4,4 mio. DEM finder delstaten Thüringen ligeledes, at Kommissionen foretog en urigtig vurdering og tilsidesatte begrundelsespligten, i det omfang det konstateres i den anfægtede beslutning, at dette beløb udgør en statsstøtte til fordel for PA. Delstaten bemærker således, at i modsætning til hvad Kommissionen konstaterede i den anfægtede beslutning, kunne denne økonomiske bistand ikke undersøges i lyset af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering, idet PA ikke befandt sig i en sådan situation. Delstaten har i øvrigt gjort gældende, at denne bistand aldrig kom PA til gode, idet den blev benyttet til at finansiere fremstilling af goder, der blev leveret til Pilz-koncernen inden for rammerne af kontrakten vedrørende forvaltning og levering af produkter, som der imidlertid aldrig er blevet betalt for. Den finder derfor, at såfremt denne bistand anses for at udgøre en statsstøtte, er det udelukkende virksomhederne i Pilz-koncernen, som den skal kræves tilbagebetalt fra.

223 Kommissionen, der støttes af ODS, har anført, at argumentationen vedrørende kapitalindskuddet på 12 mio. DEM i det hele må forkastes som ugrundet.

2. Rettens bemærkninger

- 224 Delstaten Thüringen har med det her omhandlede klagepunkt gjort gældende, at der foreligger en række faktiske fejl, et åbenbart urigtigt skøn og en tilsidesættelse af begrundelsespligten.
- 225 Indledningsvis må de argumenter forkastes, som delstaten Thüringen har fremført for at påvise, at Kommissionen begik en faktisk fejl med hensyn til kapitalindskuddet på 12 mio. DEM, som TIB ydede til PA, idet den skulle have undladt at konstatere, for det første, at denne bistand for et beløb på 7,6 mio. DEM blev benyttet til at tilbagebetale de af THA garanterede lån, og, for det andet, at denne bistand for et beløb på 4,4 mio. DEM blev omdirigeret til fordel for Pilsz-koncernen.
- 226 Der skal således mindes om, at Kommissionen i indledningsbeslutningen angav, at af et beløb på 15 mio. DEM, der blev betalt i forbindelse med TIB's og TAB's overtagelse af joint venture-selskabet, udgjorde 3 mio. DEM købsprisen for andelene i selskabet, »og 12 mio. DEM blev ydet som kapitalindskud i joint venture-selskabet«, og »heraf blev 7,6 mio. DEM anvendt til tilbagebetaling af det af THA garanterede lån og de resterende 4,4 mio. DEM som driftsmidler« (punkt 2.2.2, andet afsnit, i indledningsbeslutningen).
- 227 I skrivelsen af 30. marts 1999 bekræftede de tyske myndigheder denne fremstilling af de faktiske omstændigheder. Det fremgår i øvrigt ikke af akterne i sagen, at denne fremstilling skulle være blevet anfægtet af andre berørte parter.

- 228 Det er under disse omstændigheder med føje, at Kommissionen i lyset af de oplysninger, den rådede over på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, i den anfægtede beslutnings betragtning 34 konstaterede, at på det tidspunkt, hvor joint venture-selskabet blev overtaget af TIB og TAB, betalte disse i alt et beløb på 15 mio. DEM, hvoraf 3 mio. DEM blev betalt af TIB til PBK som købspris for andelene i selskabet, og 12 mio. DEM blev betalt af TIB som kapitalindskud i PA.
- 229 Det er endvidere med urette, at delstaten Thüringen gør gældende, at Kommissionen undlod at tage hensyn til den omstændighed, at denne bistand for et beløb på 7,6 mio. DEM blev anvendt til tilbagebetaling af de af THA garanterede lån. Uden at det er nødvendigt at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen faktisk ved en forglemmelse undlod at tage hensyn hertil, er det tilstrækkeligt at fastslå, at denne undladelse — såfremt den anses for godtgjort — er uden følger for rigtigheden af dens bedømmelse på dette punkt. Som det er blevet understreget ovenfor i præmis 194, er det nemlig udelukket, at den økonomiske bistand, der blev givet med henblik på tilbagebetalingen af de af THA garanterede lån, blev taget i betragtning to gange, da kun de beløb, der faktisk blev udbetalt af THA til opfyldelse af dens garanti, er blevet betegnet som statsstøtte i den anfægtede beslutning.
- 230 Endelig bemærkes, at for så vidt som delstaten Thüringen gør gældende, at Kommissionen undlod at tage hensyn til den omstændighed, at denne bistand for et beløb på 4,4 mio. DEM blev omdirigeret til fordel for Pilsz-koncernen, skal der henvises til bedømmelsen af dette klagepunkt i forbindelse med delstaten Thüringens argumentation vedrørende lovligheden af pålægget om tilbagesøgning i den anfægtede beslutnings artikel 2 (jf. nedenfor, præmis 307-348).
- 231 Efter at det er fastslået, at Kommissionen ikke har begået en faktisk fejl med hensyn til denne bistand, skal der for det andet foretages en undersøgelse af de forskellige argumenter, der er fremført af delstaten Thüringen med henblik på at påvise åbenbart urigtige vurderinger og en tilsidesættelse af begrundelsespligten for så vidt angår den her omhandlede bistand.

- 232 Det er i den forbindelse med urette, at delstaten Thüringen gør gældende, at for så vidt som kapitalindskuddet for et beløb på 7,6 mio. DEM blev anvendt til at tilbagebetale de af THA garanterede lån, har Kommissionen foretaget en urigtig bedømmelse og tilsidesat begrundelsespligten ved at betegne denne bistand som en ny støtte. Den omstændighed, at denne støtte, der blev benyttet til at tilbagebetale de af THA garanterede lån, blev udbetalt af TIB, begrundes i sig selv den konklusion, at der ikke er tale om en indfrielse af denne garanti. Der er følgelig klart tale om en ny støtte.
- 233 Det er under alle omstændigheder med rette, at Kommissionen betegnede den her omhandlede bistand som støtte til omstruktureringen af en kriseramts virksomhed. Som det er blevet fremhævet ovenfor i præmis 196-202, kunne PA således betegnes som en kriseramts virksomhed på tidspunktet for ydelsen af denne bistand. Det må herved faktisk antages, at et privat selskab, der fandt sig i TIB's situation, ikke ville have ydet et kapitalindskud til en kriseramts virksomhed såsom PA uden i det mindste at foretage en detaljeret undersøgelse af virksomhedens økonomiske situation og uden at udarbejde en omstruktureringsplan. I øvrigt bemærkes, at selv om denne bistand var blevet betegnet som statsstøtte i indledningsbeslutningen, gjorde de tyske myndigheder ikke indsigelse mod denne betegnelse under den administrative procedure. Endelig bemærkes, at som det er blevet fremhævet ovenfor i præmis 202, fremlagde Kommissionen en udtømmende begrundelse, der opfylder kravene i artikel 253 EF, med henblik på at påvise uforeneligheden af denne støtte med fællesmarkedet.
- 234 Under henvisning til det ovenfor anførte må de af delstaten Thüringen fremførte anbringender vedrørende den her omhandlede bistand forkastes som ugrundede.

J — Om TIB's og TAB's erhvervelse af selskabskapitalen i PA

1. Parternes argumenter

- 235 Delstaten Thüringen har gjort gældende, at Kommissionen i den anfægtede beslutning fejlagtigt fastslog, at beløbet på 33 mio. DEM, der nævnes i den

anfægtede beslutnings betragtning 35, udgør en økonomisk støtte. Delstaten bemærker i den forbindelse, at dette beløb reelt svarer til den nominelle kapital i PA. Den finder i øvrigt, at Kommissionen har foretaget en åbenbart urigtig bedømmelse og har tilsidesat begrundelsespligten.

- ²³⁶ Under retsmødet den 5. maj 2004 anerkendte Kommissionen, at det var med urette, at den i den anfægtede beslutning havde fastslået, at TIB's og TAB's overtagelse af selskabskapitalen i PA for et beløb af 33 mio. DEM udgjorde en statsstøtte. Den erklærede sig følgelig indforstået med, at den anfægtede beslutning annulleres på dette punkt.

2. Rettens bemærkninger

- ²³⁷ Under hensyn til de af Kommissionen afgivne bemærkninger under retsmødet den 5. maj 2004, som er blevet tilført referatet af retsmødet i retsbogen, må det fastslås — uden at det er nødvendigt at undersøge de øvrige klagepunkter, der er fremført vedrørende dette punkt — at Kommissionen har begået en faktisk fejl ved at betegne det som statsstøtte, at TIB og TAB erhvervede selskabskapitalen i PA for et beløb på 33 mio. DEM.
- ²³⁸ Under henvisning til det anførte skal den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 2, annulleres, for så vidt som Kommissionen har antaget, at den uforenelige statsstøtte til omstruktureringen af selskabet CD Albrechts omfatter et beløb på 33 mio. DEM, der blev betalt for erhvervelsen af selskabskapitalen i PA.

K — Om lånet på 2 mio. DEM, der blev ydet af LfA til PA

1. Parternes argumenter

239 Delstaten Thüringen gør gældende, at Kommissionen i den anfægtede beslutning fejlagtigt — og herved også anførte en utilstrækkelig begrundelse — ikke tog hensyn til den omstændighed, at lånet på et beløb af 2 mio. DEM, der blev ydet af LfA til PA, ikke blev betalt til dette selskab, men udelukkende blev benyttet til at tilbagebetale de banklån, der var ydet til PBK, og som var omfattet af garantien fra delstaten Bayern. Delstaten Thüringen finder imidlertid, at for så vidt som garantiens fulde beløb (54,7 mio. DEM) allerede er blevet medregnet som statsstøtte af Kommissionen, betyder den omstændighed, at også dette lån anses for at udgøre en statsstøtte, at det samme beløb tages i betragtning som støtte to gange. Ifølge delstaten har Kommissionen endvidere foretaget en urigtig bedømmelse, idet den i den anfægtede beslutning, uden at give den mindste begrundelse, har antaget, at lånet på 2 mio. DEM, der blev ydet af LfA, udgør en ny støtte. Endelig gør delstaten gældende, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, i det omfang den ikke har angivet grundene til, at den anså lånet på 2 mio. DEM, der blev ydet af LfA til PA, for at udgøre en støtte, der var uforenelig med fællesmarkedet.

240 Kommissionen, der støttes af ODS, har anført, at delstaten Thüringens argumentation vedrørende denne bistand må forkastes som ugrundet.

2. Rettens bemærkninger

241 Delstaten Thüringen har med hensyn til den her omhandlede økonomiske bistand gjort gældende, at der foreligger en faktisk fejl, et åbenbart urigtigt skøn og en tilsidesættelse af begrundelsespligten.

242 Det skal herved for det første undersøges, hvorvidt Kommissionen, således som det gøres gældende af delstaten Thüringen, har begået en faktisk fejl ved ikke at tage i betragtning, at lånet på 2 mio. DEM, der blev ydet af LfA til PA, blev anvendt til at tilbagebetale en del af de af delstaten Bayerns garanti dækkede lån.

243 Der skal i den forbindelse mindes om, at i indledningsbeslutningens punkt 2.2.2, tredje afsnit, konstaterede Kommissionen følgende:

»Ved aftale af 8. marts 1994 ydede [delstaten] Bayern via LfA [...] joint venture-selskabet et lån på 2 mio. DEM og et på 7 mio. DEM (begge forrentet med 7% og tilbagebetaling inden henholdsvis den 31.3.1996 og den 30.3.1996). Det første lån blev anvendt til tilbagebetaling af [...] de lån, der var garanteret af [delstaten] Bayern.«

244 Det fremgår klart af dette afsnit, at Kommissionen var underrettet om den omstændighed, at lånet på 2 mio. DEM, der var ydet af LfA, blev anvendt til at tilbagebetale de garanterede lån.

245 Det skal dernæst bemærkes, at under den administrative procedure blev der hverken af de tyske myndigheder eller af de andre interesserede parter fremsat bemærkninger med henblik på at berigtige denne oplysning. Tværtimod bekræftede de tyske myndigheder i skrivelsen af 30. marts 1999 rigtigheden af det, der var blevet konstateret herom i indledningsbeslutningen.

246 Under disse omstændigheder findes Kommissionen på grundlag af de oplysninger, den rådede over på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, at måtte være vidende om, at lånet på 2 mio. DEM var blevet anvendt til at tilbagebetale en del af de af delstaten Bayern garanterede lån.

247 Det bemærkes imidlertid, at til forskel fra, hvad der er blevet fastslået med hensyn til afkaldet på fordringen på 3 mio. DEM (jf. ovenfor, præmis 123-130), medfører denne fejl ikke konsekvenser for beslutningens lovlighed, da det i foreliggende tilfælde under alle omstændigheder er udelukket, at den samme fordel herved er blevet taget i betragtning to gange. Den omstændighed, at denne bistand blev anvendt til tilbagebetaling af de af delstaten Bayern garanterede lån, giver således ikke i sig selv grundlag for en konklusion om, at der hermed foreligger en indfrielse af denne garanti. Dette lån blev særligt ydet til PA med henblik på at gøre det muligt for selskabet at tilbagebetale en del af de af garantien dækkede lån. Selv om ydelsen af lånet skete med det formål at muliggøre tilbagebetalingen af de garanterede lån, er det således ikke desto mindre en kendsgerning, at der hermed ikke er tale om en indfrielse af en eksisterende garanti, men derimod om en ny støtte.

248 For det andet bemærkes, at det er med urette, at delstaten Thüringen gør gældende, at Kommissionen har begået en faktisk fejl og tilsidesat begrundelsespligten ved at anse dette lån for at være blevet ydet til en kriseramts virksomhed og ved at betegne det som statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet. Der må herved mindes om, at på tidspunktet for ydelsen af dette lån kunne PA betegnes som en kriseramts virksomhed (jf. herom præmis 196-202 ovenfor). Det kan her faktisk antages, at et privat selskab, der befandt sig i LfA's situation, ikke ville have ydet endnu et lån til en kriseramts virksomhed som PA, i det mindste ikke uden at efterprøve virksomhedens økonomiske situation og uden en omstruktureringsplan. I øvrigt bemærkes, at selv om dette lån var blevet betegnet som statsstøtte i indledningsbeslutningen, gjorde de tyske myndigheder ikke indsigelse mod denne betegnelse i det følgende. Endelig bemærkes, således som det er blevet understreget ovenfor i præmis 202, at Kommissionen gav en tilstrækkelig begrundelse for betegnelsen af PA som kriseramts virksomhed og dermed for denne støttes uforenelighed med fællesmarkedet.

249 I lyset af det ovenfor anførte må de af delstaten Thüringen fremførte anbringender vedrørende den her omhandlede bistand forkastes som ugrundede.

L — *Om parthaverlånet på 3,5 mio. DEM, der blev ydet af TIB til PA*

1. Parternes argumenter

250 Delstaten Thüringen har gjort gældende, at den anfægtede beslutning indebærer en tilsidesættelse af artikel 87, stk. 1, EF og af begrundelsespligten, i det omfang den betegner parthaverlånet på 3,5 mio. DEM som en statsstøtte til fordel for PA, der er uforenelig med fællesmarkedet. Delstaten bemærker således, at i modsætning til, hvad Kommissionen fastslog i den anfægtede beslutning, kunne dette lån ikke bedømmes i lyset af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering, da PA ikke befandt sig i en sådan situation. Den bemærker i øvrigt, at som det fremgår af de tyske myndigheders skrivelse af 30. marts 1999, blev parthaverlånet på 3,5 mio. DEM, der blev ydet af TIB til PA, omdirigeret til fordel for Pilz-koncernen ved hjælp af systemet for centraliseret likviditetsstyring.

251 Kommissionen, der støttes af ODS, har anført, at den af delstaten Thüringen fremførte argumentation vedrørende den her omhandlede bistand må forkastes som ugrundet.

2. Rettens bemærkninger

252 Delstaten Thüringen har med hensyn til den her omhandlede bistand gjort gældende, at der foreligger en faktisk fejl, et åbenbart urigtigt skøn og en tilsidesættelse af begrundelsespligten.

253 Det skal indledningsvis bemærkes, at delstaten Thüringen ikke anfægter konstateringen i den anfægtede beslutnings betragtning 35 om, at TIB i april 1994 ydede et parthaverlån på 3,5 mio. DEM til PA.

- 254 Det skal dernæst bemærkes, at det er med urette, at delstaten Thüringen har gjort gældende, at Kommissionen begik en retlig fejl og tilsidesatte begrundelsespligten ved at gøre anvendelse af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering og ved at betegne dette lån som en statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet. Som det er blevet understreget ovenfor i præmis 196-202, kunne PA således betegnes som en kriseram virksomhed på tidspunktet for ydelsen af dette lån. Det kan herved faktisk antages, at et privat selskab, der befandt sig i TIB's situation, ikke ville have ydet et lån til en kriseram virksomhed som PA, uden i det mindste at foretage en detaljeret undersøgelse af joint venture-selskabets økonomiske situation og udarbejde en omstruktureringsplan. I øvrigt bemærkes, at selv om denne støtte var blevet betegnet som statsstøtte i indledningsbeslutningen, gjorde de tyske myndigheder ikke indsigelse mod denne betegnelse i det følgende. Endelig bemærkes, at som det er blevet anført i præmis 202 ovenfor, gav Kommissionen en tilfredsstillende begrundelse for betegnelsen af PA som kriseram virksomhed og dermed for denne støttes uforenelighed med fællesmarkedet.
- 255 Endelig bemærkes, at for så vidt som delstaten Thüringen har gjort gældende, at Kommissionen undlod at tage hensyn til den omstændighed, at denne bistand blev omdirigeret til fordel for Pilz-koncernen, vil dette klagepunkt blive bedømt i forbindelse med delstaten Thüringens argumentation om lovligheden af pålægget om tilbagesøgning i den anfægtede beslutnings artikel 2 (præmis 307-347 nedenfor).
- 256 Under henvisning til det ovenfor anførte må de af delstaten Thüringen fremførte anbringender vedrørende den her omhandlede bistand forkastes som ugrundede.

M — Om lånet på 15 mio. DEM, der blev ydet af LfA til Pilz-koncernen

1. Parternes argumenter

- 257 Ifølge delstaten Thüringen foretog Kommissionen et åbenbart urigtigt skøn med hensyn til lånet på 15 mio. DEM, der blev ydet af LfA, idet dette blev bevilget direkte

til Pils-koncernen, hvorfor der ikke er grundlag for at kræve det tilbagebetalt fra joint venture-selskabet og dets successorer. Delstaten gør endvidere gældende, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, i det omfang den ikke har angivet grundene til, at den anså dette lån for at udgøre en støtte til fordel for PA eller CD Albrechts.

258 Kommissionen, der støttes af ODS, har anført, at den af delstaten Thüringen fremførte argumentation vedrørende den her omhandlede bistand må forkastes som ugrundet. Den understreger, at det er uden betydning, at lånet på 15 mio. DEM blev bevilget til Pils-koncernen, for da der var tale om et driftslån, der var tænkt som en midlertidig foranstaltning, indtil der blev fundet en investor, der var rede til at købe joint venture-selskabet, begunstigede det ligeledes joint venture-selskabet og PA.

2. Rettens bemærkninger

259 Delstaten Thüringen har anført, at der for så vidt angår den her omhandlede bistand foreligger et åbenbart urigtigt skøn og en tilsidesættelse af begrundelsespligten.

260 Det er med rette, at delstaten Thüringen har gjort gældende, at Kommissionen undlod at tage hensyn til den omstændighed, at denne støtte blev udbetalt direkte til Pils-koncernen. Således har Kommissionen ikke fremlagt nogen omstændighed, hvoraf det fremgår, at denne støtte var bestemt til omstruktureringen af PA eller CD Albrechts.

261 Denne konklusion ændres ikke af den omstændighed, at lånet på 15 mio. DEM, således som Kommissionen har fastslået i den anfægtede beslutnings betragtning 37,

skulle anvendes til støtte for Pilz-koncernen, indtil der fandtes en investor, der ville overtage PA. Bortset fra at Kommissionen ikke har fremlagt noget bevis, der underbygger denne konstatering, er det nemlig ikke godtgjort, at PA faktisk fik fordel af denne støtte. Kommissionen foretog følgelig et åbenbart urigtigt skøn med antagelsen om, at dette lån var kommet PA til gode.

262 Under henvisning til det ovenfor anførte, og uden at det er nødvendigt at undersøge klagepunktet om tilsidesættelse af begrundelsespligten, skal den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 2, annulleres, for så vidt som Kommissionen anfører, at lånet på 15 mio. DEM udgør en støtte, der var bestemt »til omstrukturering af [CD Albrechts]«.

N — *Om lånet på 15 mio. DEM, der blev ydet af TAB til CD Albrechts*

1. Parternes argumenter

263 Delstaten Thüringen bemærker, at som det fremgår af skrivelsen fra de tyske myndigheder af 30. marts 1999, blev lånet på 15 mio. DEM, der blev ydet af TAB til CD Albrechts, omdirigeret til fordel for Pilz-koncernen. Delstaten anfører ligeledes, at dette lån allerede er blevet tilbagebetalt. Den gør endvidere gældende, at Kommissionen har tilsidesat artikel 87, stk. 1, EF, i det omfang den i den anfægtede beslutning har antaget, at lånet på 15 mio. DEM udgør en statsstøtte til fordel for PA. Delstaten Thüringen bemærker således, at i modsætning hvad Kommissionen har anført i den anfægtede beslutning, skal dette lån ikke bedømmes i lyset af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering, da PA, senere CD Albrechts, ikke befandt sig i en sådan situation på tidspunktet for udbetalingen. Delstaten Thüringen anfører endvidere, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten, i det omfang den ikke har angivet grundene til, at dette lån udgør en støtte til fordel for PA eller CD Albrechts.

264 Kommissionen, der støttes af ODS, har anført, at den af delstaten Thüringen fremførte argumentation vedrørende den her omhandlede bistand må forkastes som ugrundet.

2. Rettens bemærkninger

265 Delstaten Thüringen har med hensyn til den her omhandlede støtte påberåbt sig en faktisk fejl, et åbenbart urigtigt skøn samt en tilsidesættelse af begrundelsespligten.

266 Det skal i den forbindelse indledningsvis bemærkes, at delstaten Thüringen ikke har fremlagt noget bevis til støtte for sin påstand om, at dette lån allerede er blevet tilbagebetalt helt eller delvis. Den har i øvrigt heller ikke påvist, at Kommissionen under den administrative procedure blev underrettet om en sådan tilbagebetaling.

267 Det er endvidere med urette, at delstaten Thüringen har gjort gældende, at Kommissionen begik en retlig fejl og tilsidesatte begrundelsespligten, da den betegnede dette lån som statsstøtte til omstrukturering, der er uforenelig med fællesmarkedet. Af de ovenfor i præmis 196-202 anførte grunde kunne CD Albrechts, tidligere PA, således betegnes som en kriseramts virksomhed på tidspunktet for ydelsen af dette lån. Det må herved faktisk antages, at et privat selskab, der befandt sig i TAB's situation, ikke ville have ydet et lån til en kriseramts virksomhed som CD Albrechts, uden i det mindste at foretage en detaljeret undersøgelse af virksomhedens økonomiske situation og udarbejde en omstrukturingsplan. Det bemærkes endvidere, at selv om denne bistand blev betegnet som statsstøtte i beslutningen om at indlede proceduren, gjorde de tyske myndigheder ikke indsigelse mod denne betegnelse i det følgende. Endvidere har Kommissionen, således som det er blevet understreget i præmis 202 ovenfor, givet en tilstrækkelig begrundelse for, at CD Albrechts blev betegnet som kriseramts virksomhed, og dermed for denne støttes uforenelighed med fællesmarkedet.

- 268 Endelig bemærkes, at for så vidt som delstaten Thüringen har gjort gældende, at Kommissionen undlod at tage hensyn til, at denne bistand blev omdirigeret til fordel for Pilz-koncernen, skal bedømmelsen af dette klagepunkt behandles i forbindelse med delstaten Thüringens argumentation vedrørende lovligheden af pålægget om tilbagesøgning i den anfægtede beslutnings artikel 2 (præmis 318-344 nedenfor).
- 269 Under henvisning til det ovenfor anførte, og idet der vedrørende dette sidste klagepunkt henvises til undersøgelsen nedenfor, må de af delstaten Thüringen fremførte anbringender vedrørende den her omhandlede bistand forkastes som ugrundede.

O — *Om lånet på 7 mio. DEM, der blev ydet af LfA til CD Albrechts*

1. Parternes argumenter

- 270 Delstaten Thüringen har først gjort gældende, at Kommissionen har begået diverse faktiske fejl med hensyn til lånet på 7 mio. DEM. Delstaten har anført, at i modsætning til, hvad Kommissionen fastslog i den anfægtede beslutnings betragtning 36 og 73, blev lånet på 7 mio. DEM, der blev ydet af LfA til PA, ikke anvendt til støtte for dette selskab. Delstaten har således anført, at efter indgåelsen af saneringsaftalen blev dette lån for et beløb på 2 mio. DEM anvendt til betaling af forfaldne renter af de til PBK ydede banklån, der var dækket af garantien fra delstaten Bayern. Delstaten Thüringen finder følgelig, at i det omfang garantiens fulde beløb (54,7 mio. DEM) allerede er blevet medregnet som statsstøtte af Kommissionen, medfører den omstændighed, at denne del af lånet også er blevet anset for at udgøre en statsstøtte, at det samme beløb tages i betragtning to gange ved beregningen af støtten.

271 Delstaten Thüringen har endvidere anført, at Kommissionen har begået en række retlige fejl og tilsidesat begrundelsespligten for så vidt angår denne bistand. Delstaten bestrider især, at dette lån udgør en statsstøtte, og så meget mere, at der er tale om en ny støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet. Den bemærker herved, at eftersom dette lån for et beløb på 5 mio. DEM blev anvendt til tilbagebetaling af en del af de lån, der var dækket af garantien fra THA, og idet ydelsen af denne garanti ifølge Kommissionen udgør en statsstøtte, er det med urette, at denne anser de til opfyldelse af denne garanti udbetalte beløb for også at udgøre statsstøtte, da dette indebærer, at de samme beløb tages i betragtning to gange som statsstøtte. Delstaten finder endvidere, at for så vidt som ydelsen af garantien må betragtes som en eksisterende støtte, der er forenelig med traktaten — hvilket allerede er blevet påvist — må det samme nødvendigvis gælde for den her omhandlede økonomiske bistand, der blev udbetalt til opfyldelse af forpligtelser i henhold til garantien. Endelig har delstaten Thüringen anført, at Kommissionen tilsidesatte begrundelsespligten, i det omfang den ikke angav grundene til, at den anså lånet på 7 mio. DEM for at udgøre en med fællesmarkedet uforenelig støtte til fordel for CD Albrechts, uanset at dette lån for et beløb på 5 mio. DEM kun blev anvendt til at tilbagebetale de banklån, der var bestemt til opførelsen af cd-fabrikken i Albrechts, og som udelukkende blev udbetalt til Pilz Construction, og uanset at lånet for et beløb på 2 mio. DEM gjorde det muligt at betale renterne af de af denne garanti omfattede lån.

272 Kommissionen, der støttes af ODS, har anført, at den af delstaten Thüringen fremførte argumentation vedrørende den her omhandlede bistand må forkastes som ugrundet.

2. Rettens bemærkninger

273 Delstaten Thüringen har med hensyn til den her omhandlede bistand påberåbt sig en række faktiske fejl, et åbenbart urigtigt skøn og tilsidesættelse af begrundelsespligten.

274 Det skal i den forbindelse først undersøges, hvorvidt Kommissionen, således som det gøres gældende af delstaten Thüringen, begik en faktisk fejl ved ikke at tage i betragtning, at lånet på 7 mio. DEM, der var ydet af LfA til PA, for en dels vedkommende, nemlig med et beløb på 2 mio. DEM, blev anvendt til at garantere de fremtidige renter af de af garantien fra delstaten Bayern dækkede lån, og for en dels vedkommende, nemlig for et beløb på 5 mio. DEM, blev anvendt til tilbagebetaling af en del af de af garantien fra THA dækkede lån.

275 Der skal herom henvises til, at Kommissionen i indledningsbeslutningen konstaterede følgende:

»Ved aftale af 8. marts 1994 ydede [delstaten] Bayern via LfA [...] joint venture-selskabet et lån på 2 mio. DEM og et på 7 mio. DEM (begge forrentet med 7% og tilbagebetaling inden henholdsvis den 31.3.1996 og den 30.3.1996). Det første lån blev anvendt til tilbagebetaling af [...] de lån, der var garanteret af [delstaten] Bayern. Af det andet lån blev 5 mio. DEM anvendt til at nedbringe det af THA garanterede lån og de resterende 2 mio. DEM som driftsmidler.«

276 Det fremgår klart af dette afsnit, at Kommissionen før indledningen af den formelle procedure blev underrettet om, at det af LfA ydede lån på 7 mio. DEM for et beløb på 5 mio. DEM blev anvendt til at tilbagebetale de af THA garanterede lån. I denne fase af proceduren synes den derimod ikke at være blevet underrettet om, at de resterende 2 mio. DEM af dette andet lån på 7 mio. DEM, der var ydet af LfA, blev anvendt til at garantere betalingen af de fremtidige renter af de af delstaten Bayern garanterede lån.

- 277 Det bemærkes, at under den administrative procedure fremsatte de tyske myndigheder bemærkninger vedrørende anvendelsen af dette lån. I skrivelsen af 30. marts 1999 understregede de således først, at dette lån for et beløb på 5 mio. DEM ikke blev anvendt til at tilbagebetale de af delstaten Bayern garanterede lån, men de af THA garanterede lån. Derefter forklarede disse myndigheder, at de resterende 2 mio. DEM blev overført til de private banker med henblik på at garantere betalingen af renter, der ville forfalde i fremtiden.
- 278 Under disse omstændigheder findes Kommissionen, når henses til de oplysninger, den rådede over på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, at måtte være vidende om, at det af LfA ydede lån på 7 mio. DEM var blevet anvendt for en dels vedkommende, nemlig for et beløb på 5 mio. DEM, til at tilbagebetale en del af de af THA garanterede lån, og for en anden dels vedkommende, nemlig for et beløb på 2 mio. DEM, til at garantere betalingen af fremtidige renter af de af delstaten Bayern dækkede lån.
- 279 Det må imidlertid bemærkes, at den omstændighed, at der ikke findes konstateringer af dette indhold i den anfægtede beslutning, ikke har påvirket dennes lovlighed for så vidt angår den her omhandlede støtte.
- 280 Det bemærkes således, at selv om det antages, at Kommissionen tog hensyn til, at lånet på 7 mio. DEM for et beløb på 5 mio. DEM blev anvendt til tilbagebetaling af de af THA garanterede lån, ville denne omstændighed ikke have ændret dens vurdering af denne støtte, da den økonomiske bistand, der blev ydet med henblik på tilbagebetalingen af de af THA garanterede lån, af de ovenfor i præmis 194 angivne grunde er forskellig fra de beløb, der blev betalt af THA til opfyldelse af denne samme garanti.
- 281 Det er endvidere med urette, at delstaten Thüringen har gjort gældende, at for så vidt som dette lån for et beløb på 5 mio. DEM blev anvendt til tilbagebetaling af en del af de af THA garanterede lån, foretog Kommissionen en urigtig vurdering og

tilsidesatte begrundelsespligten, da den betegnede denne bistand som ny støtte. Den omstændighed, at denne støtte blev anvendt til at tilbagebetale de af THA garanterede lån, kan nemlig ikke i sig selv begrunde en konklusion om, at der er tale om en indfrielse af denne garanti. Dette lån blev navnlig udbetalt til joint venture-selskabet for at sætte det i stand til at tilbagebetale en del af lånene, der var dækket af garantien. Det følger heraf, at selv om ydelsen af lånet havde til formål at gøre det muligt at tilbagebetale de garanterede lån, står det fast, at der er tale om en ny støtte og ikke om indfrielse af en eksisterende garanti.

282 Hvad endelig angår den omstændighed, at den her omhandlede støtte for et beløb på 2 mio. DEM blev anvendt til at garantere betalingen af fremtidige renter af de af delstaten Bayern garanterede lån, har delstaten Thüringen ikke bevist, hvorledes denne omstændighed kunne have ændret den af Kommissionen anlagte bedømmelse med hensyn til denne støtte, nemlig at der var tale om en med fællesmarkedet uforenelig støtte, da den var blevet ydet i strid med rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering.

283 I lyset af det ovenfor anførte må den af delstaten Thüringen fremførte argumentation vedrørende den her omhandlede bistand i sin helhed forkastes som ugrundet.

P — *Om lånet på 9,5 mio. DEM, der blev ydet af TAB til CD Albrechts*

1. Parternes argumenter

284 Delstaten Thüringen har anført, at Kommissionen i den anfægtede beslutning ikke tog hensyn til, at dette lån blev tilbagebetalt fuldt ud. Delstaten hævder endvidere, at dette lån er det eneste, der reelt kom CD Albrechts til gode, idet forbindelserne med

Pilz-koncernen blev endeligt afbrudt i december 1994. Den har endvidere gjort gældende, at Kommissionen burde have bedømt dette lån under hensyn til kriteriet vedrørende en investor i en markedsøkonomi, dvs. under hensyn til de finansielle vanskeligheder, som CD Albrechts stod over for som følge af Pilz-koncernens ulovlige adfærd.

285 Kommissionen har anført, at den ikke modtog oplysninger om en eventuel tilbagebetaling, og at den derfor med rette kunne lægge til grund, at dette lån endnu ikke var blevet tilbagebetalt.

2. Rettens bemærkninger

286 For så vidt angår delstaten Thüringens argumentation vedrørende den her omhandlede støtte, er det tilstrækkeligt at fastslå, at delstaten Thüringen ikke har fremlagt noget bevis til støtte for sin påstand om, at denne støtte er blevet fuldt ud tilbagebetalt. I øvrigt bemærkes, at selv om den måtte have været i stand til at fremlægge bevis for en sådan tilbagebetaling, står det dog fast, at den undlod at føre beviset herfor under den administrative procedure, hvorfor den ikke kan kritisere Kommissionen for ikke at have taget hensyn hertil i forbindelse med den anfægtede beslutning. Endelig kan delstaten Thüringen ikke gives medhold i argumentet om, at ydelsen af støtten svarer til en privat investors rationelle adfærd, da spørgsmålet om, hvorvidt TAB har handlet som en privat investor, når henses til de ovenfor i præmis 217 anførte betragtninger, i den foreliggende sag er uden betydning for vurderingen af støttens forenelighed med fællesmarkedet og følgelig irrelevant.

287 Under henvisning til det ovenfor anførte må de af delstaten Thüringen fremførte anbringender vedrørende den her omhandlede bistand forkastes som ugrundede.

Q — *Om renterne på i alt 21,3 mio. DEM*

1. Parternes argumenter

288 Delstaten Thüringen har indledningsvis gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat begrundelsespligten for så vidt angår renterne. Delstaten bemærker således, at Kommissionen på intet sted i den anfægtede beslutning har foretaget konstateringer eller anført begrundelser for så vidt angår beregningen af beløbet på 21,3 mio. DEM, der hævdes at udgøre uopkrævede renter af de forskellige former for støtte. Ifølge delstaten er dette så meget desto mere påfaldende, som de beløb, der blev betalt i forbindelse med saneringsaftalen med henblik på frigørelsen af garantierne, allerede indeholdt en betydelig renteandel. Delstaten Thüringen finder i øvrigt, at for så vidt som det i den anfægtede beslutning bestemmes, at den støtte, der skal tilbagebetales, skal forhøjes med renter på basis af referencesatsen, burde Kommissionen tydeligt have forklaret, hvilke renter der var tale om, og hvorfor der i forbindelse med disse forelå fordele for joint venture-selskabet og dets successorer. Ifølge delstaten kunne Kommissionen på dette punkt ikke nøjes med blot at henvise til de af medlemsstaten fremsendte oplysninger.

289 Endvidere bestrider delstaten Thüringen Kommissionens påstand om, at denne på grundlag af de tyske myndigheders oplysninger så sig nødsaget til at kræve tilbagesøgning af rentefordele svarende til 21,3 mio. DEM. Delstaten bemærker herved dels, at Kommissionen ikke har ført noget bevis for, at de tyske myndigheder har anført noget sådant, dels, at selv om disse myndigheder måtte have udtalt sig i denne retning — hvilket delstaten Thüringen bestrider — må det antages, at dette ikke kan begrunde de manglende faktiske konstateringer for så vidt angår beregningen af rentebeløbet.

290 Delstaten Thüringen har i øvrigt gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat artikel 87, stk. 1, EF, i det omfang den i den anfægtede beslutning skønsomt har fastsat et beløb på 21,3 mio. DEM for de påståede rentefordele, der skulle være kommet joint venture-selskabet og dets successorer til gode.

291 Kommissionen, der støttes af ODS, afviser i det hele delstaten Thüringens argumentation for så vidt angår de fordele, der udgøres af renterne på 21,3 mio. DEM.

292 Den har for det første anført, at den var tvunget til at træffe en beslutning i betragtning af de oplysninger, som var blevet fremsendt til den af de tyske myndigheder, og hvorefter de forskellige betalinger havde ført til rentefordele svarende til mindst 21,3 mio. DEM for perioden fra slutningen af 1993 til 1998 (den anfægtede beslutnings betragtning 40). Den har endvidere anført, at delstaten Thüringens bemærkninger om de renter, der skal betales som følge af pålægget om tilbagesøgning, er urigtige, da beløbet på 21,3 mio. DEM kun svarer til de rentefordele, der blev indrømmet virksomheden, og som derfor i sig selv udgør en støtte. Disse må efter Kommissionens opfattelse holdes adskilt fra de renter, der skal betales fra datoen for udbetalingen af støtten, og som ifølge den anfægtede beslutnings artikel 2, stk. 2, er beregnet på basis af den referencesats, der anvendes til at beregne nettosubventionsækvivalenten for regionalstøtte.

293 Kommissionen afviser endvidere delstaten Thüringens påstand om, at den skønsmæssigt fastsatte rentefordelen til mindst 21,3 mio. DEM uden at tage hensyn til, at udbetalingerne kom forskellige virksomheder til gode, og heller ikke til, at der allerede delvis er taget højde for denne fordel ved beregningen af visse beløb. Den minder således om, at det ikke er den endelige adressat for de økonomiske støtteforanstaltninger inden for en gruppe af virksomheder, der er afgørende for beregningen af størrelsen af den udbetalte støtte, men derimod den objektive adressat, hvilket i denne sag vil sige joint venture-selskabet og dets successorer. Kommissionen har endvidere understreget, at det samlede beløb for rentefordelene, der er angivet i den anfægtede beslutning, ikke hviler på fejlagtige beregninger, men, således som det fremgår af den anfægtede beslutnings betragtning 40, på de oplysninger, som de tyske myndigheder meddelte.

294 Endelig bestrider Kommissionen at have tilsidesat begrundelsespligten for så vidt angår de ydede rentefordele. Den bemærker herved, at i mangel af klare oplysninger

fra de tyske myndigheder var den nødt til at lægge det beløb på 21,3 mio. DEM til grund, der, således som det fremgår af den anfægtede beslutnings betragtning 40, var blevet nævnt af de tyske myndigheder som svarende til de samlede rentefordele, der var opnået af joint venture-selskabet og dets successorer. Den bemærker i øvrigt, at disse fordele blev vurderet i lyset af rammebestemmelserne for støtte til redning og omstrukturering, og at fordelene på dette grundlag blev betragtet som en ulovlig omstrukturingsstøtte. Hvad endelig angår delstaten Thüringens påstand om, at Kommissionen ikke har angivet, i hvilket omfang der ved fastsættelsen af rentefordelenes fulde beløb blev taget hensyn til, at to lån blev anvendt til tilbagebetaling af forfaldne renter af lånene, har Kommissionen gjort gældende, at den i betragtning af de oplysninger, den rådede over, ikke kunne have noget andet valg end at konkludere, at der var tale om lån, der måtte betragtes som ulovlig støtte til omstrukturen af kriseramte virksomheder.

2. Rettens bemærkninger

²⁹⁵ Det bemærkes, at Forbundsrepublikken Tyskland som svar på et skriftligt spørgsmål fra Retten har understreget, at dens tjenestegrene ikke har forelagt Kommissionen oplysninger, hvoraf det fremgår, at de ydede rentefordele i forbindelse med projektet vedrørende cd-fabrikken i Albrechts mindst udgjorde 21,3 mio. DEM for perioden fra 1993 til 1998. Den har endvidere anført, at dette tal modsiges af det rentebeløb, som er angivet i den tyske regerings skrivelse af 17. april 1997, nemlig 14,9 mio. DEM.

²⁹⁶ Kommissionen har for sit vedkommende i institutionens svar på et skriftligt spørgsmål fra Retten bekræftet, at den ikke er i stand til at bevise, at den fra de tyske myndigheder modtog den oplysning, at den pågældende støtte udgjorde 21,3 mio. DEM.

297 Det må under disse omstændigheder fastslås, at Kommissionen har begået en retlig fejl ved i den anfægtede beslutnings betragtning 40 at anføre, at »ifølge de tyske myndigheders oplysninger førte disse betalinger til betydelige rentefordele svarende til mindst 21,3 mio. DEM fra ultimo 1993 frem til 1998«.

298 Under henvisning til det ovenfor anførte, og uden at det er nødvendigt at undersøge de andre klagepunkter, der er fremført herom, skal den anfægtede beslutnings artikel 1, stk. 2, annulleres, for så vidt som den medregner et beløb på 21,3 mio. DEM, der svarer til ydede rentefordele i forbindelse med omstruktureringen af cd-fabrikken i Albrechts.

III — *Anbringenderne vedrørende lovligheden af den anfægtede beslutnings artikel 2*

A — *Indledende bemærkninger*

299 Delstaten Thüringen, der støttes af Forbundsrepublikken Tyskland, gør gældende, at for så vidt som Kommissionen i den anfægtede beslutnings artikel 2 pålægger støtten tilbagesøgt fra LCA, CDA og »alle andre virksomheder, som har fået eller får overdraget aktiver og/eller infrastruktur [fra PBK], [fra joint venture-selskabet] eller [fra PA]«, er denne bestemmelse ulovlig, fordi det pålæg om tilbagesøgning, som findes heri, hviler på en lang række fejl ved konstateringen af de faktiske omstændigheder, er i strid med artikel 87, stk. 1, EF og med artikel 88, stk. 2, EF, indebærer en tilsidesættelse af begrundelsespligten og princippet om overholdelse af retten til kontradiktion og endelig er i strid med retssikkerhedsprincippet og proportionalitetsprincippet.

300 Retten skal først undersøge delstaten Thüringens argumentation om, at pålægget om tilbagesøgning i den anfægtede beslutnings artikel 2 er i strid med artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 2, EF.

B — *Spørgsmålet, om artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 2, EF er tilsidesat*

1. Parternes argumenter

301 Til støtte for anbringendet om, at artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 2, EF er blevet tilsidesat, har delstaten Thüringen nærmere bestemt gjort gældende, at Kommissionen ikke kan forlange af Forbundsrepublikken Tyskland, at den tilbagesøger støtten fra virksomheder, der ikke har haft fordel af den omtvistede støtte. Delstaten anfører, at for det første blev støtten i vidt omfang omdirigeret til fordel for virksomhederne i Pilz-koncernen, for det andet, at MTDA, nu CDA, således som Kommissionen har konstateret i den anfægtede beslutnings betragtning 103, ikke modtog nogen støtte i forbindelse med overtagelsen af aktiverne i CD Albrechts, nu LCA, eftersom selskabet betalte en markedsbestemt pris, og for det tredje, at en del af støtten blev udbetalt direkte til Pilz-koncernen.

302 Endvidere gør delstaten gældende, at Kommissionen ikke kan kræve støtten tilbagesøgt fra tredjemænd alene under påberåbelse af, at der foreligger en omgåelsessituation. Den har for det første anført, at Kommissionen ikke kan lade et tilbagesøgningspålæg omfatte en tredjemand uden at bevise, at denne er blevet begunstiget af støtten. Den finder i øvrigt, at de objektive kriterier, som Kommissionen benytter til støtte for antagelsen om, at der foreligger en omgåelsessituation — genstanden for overdragelsen, købsprisen, hvem aktionærene eller kapitalejerne i den gamle virksomhed er, og hvem den nye ejer er, tidspunktet, hvor overdragelsen fandt sted, og den kommercielle karakter af overdragelsen — og som er nævnt i den anfægtede beslutnings betragtning 118, ikke var opfyldt i det foreliggende tilfælde.

- 303 Kommissionen, der støttes af ODS, har i det hele afvist delstaten Thüringens argumentation, hvormed det søges påvist, at Kommissionen har tilsidesat artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 2, EF ved at kræve af Forbundsrepublikken Tyskland, at denne søger støtten tilbagebetalt fra LCA, CDA og fra enhver virksomhed, som har fået eller får overdraget aktiver eller infrastruktur fra joint venture-virksomheden på en sådan måde, at følgerne af den anfægtede beslutning omgås.
- 304 Kommissionen har indledningsvis redegjort for de generelle synspunkter, hvorefter den fastlægger, hvem det påhviler at tilbagebetale støtten i tilfælde af, at selskabsandele i det støttemodtagende selskab eller aktiver i dette er blevet overdraget. Den bemærker i den forbindelse først, at spørgsmålet ikke giver anledning til særlige vanskeligheder i det tilfælde, at selskabsandelene overdrages, eftersom det selskab, der har modtaget støtten, fortsætter med at eksistere, blot med ændringer i ejerkredsen. Ifølge Kommissionen fremgår det af retspraksis, at i denne situation påhviler tilbagebetalingsforpligtelsen fortsat det selskab, der har modtaget støtten, eller dets successorer, uanset hvilke ændringer der måtte være sket i ejerstrukturen, og uanset om der måtte være taget højde for tilbagesøgningsforpligtelsen ved fastlæggelsen af sagsvilkårene. Kommissionen har herved forklaret, at idet selskabet fortsat udøver den støttede aktivitet, får det stadig fordel af støtten, hvilket medfører, at konkurrenceforvridningen varer ved. Den finder dernæst, at der heller ikke er større vanskeligheder i den situation, hvor det støttemodtagende selskabs aktiver overdrages til virksomheder, der hører til den samme koncern. Den bemærker således, at i denne situation vil pligten til at tilbagebetale støtten, ud over at påhvile det selskab, der har modtaget den, påhvile de virksomheder i koncernen, der på grund af overførslen af disse aktiver har kunnet drage fordel af de gunstige virkninger, som støtten har, idet de herved har opnået en økonomisk fordel. For så vidt angår salg af det støttemodtagende selskabs aktiver til udenforstående virksomheder opstiller Kommissionen i øvrigt en sondring på grundlag af, om disse aktiver er blevet solgt særskilt eller samlet («en bloc»). Når aktiverne sælges særskilt og til markedsprisen, er køberne efter Kommissionens opfattelse ikke forpligtet til at tilbagebetale støtten, da den støttede aktivitet er forsvundet som følge af det særskilte salg af aktiverne, og den støtte, der blev ydet før overdragelsen af aktiverne, vil som følge heraf ikke længere være til skade for det støttede selskabs konkurrenter. Modsat finder Kommissionen, at situationen er en anden, når aktiverne sælges »en bloc« på en sådan måde, at køberen er i stand til at fortsætte det støttede selskabs forretningsaktivitet. I denne situation vil den omstændighed, at den støttede forretningsaktivitet videreføres, ifølge Kommissionen kunne føre til en opretholdelse af konkurrenceforvridningen, hvorfor der må udvises en særlig påpasselighed med henblik på at undgå, at overdragelsen af det støttemodtagende

selskabs aktiver kan give anledning til en væsentlig omgåelse af tilbagebetalingsforpligtelsen derved, at de solgte aktiver bringes »i ly«. Kommissionen gør gældende, at en sådan omgåelse kun kan udelukkes, hvis overdragelsen »en bloc« af det støttemodtagende selskabs aktiver, ud over at den finder sted på grundlag af markedsprisen, gennemføres inden for rammerne af en procedure, der ikke er undergivet betingelser, og som alle selskabets konkurrenter har adgang til.

305 I lyset af disse principper mener Kommissionen med rette at have krævet støtten tilbagesøgt fra LCA og fra CDA og har herved anført:

- CDA viderefører den oprindelige støttemodtagers forretningsaktiviteter under anvendelse af de »støttebehæftede« produktionsmidler, som den har fået overdraget inden for den gruppe af forbundne virksomheder, der kontrolleres af TIB.
- CDA og LCA drager fortsat nytte af støtten, der blev ydet ulovligt til joint venture-selskabet — såvel som til dets successorer — eftersom konkurrenceforvridningen, der blev forvoldt ved ydelsen af denne støtte, fortsat har virkninger for CDA og LCA.
- Købsprisen på i alt 35,3 mio. DEM, der blev betalt i form af en overtagelse af forpligtelser (den anfægtede beslutnings betragtning 102), er under alle omstændigheder forblevet inden for én og samme virksomhedsgruppe som følge af den kontrol, som TIB udøver over såvel CDA som LCA.
- Når der er tale om en økonomisk integreret virksomhedsgruppe, ville en hensyntagen til købsprisen være i strid med den forpligtelse, der påhviler Kommissionen til at forhindre, at dens beslutninger omgås, og med medlemsstaternes forpligtelse til at påse, at dens beslutninger efterleves (den anfægtede beslutnings betragtning 118 og 119).

306 Kommissionen har endelig anført, at det er forkert, når delstaten Thüringen hævder, at Kommissionen ikke kan kræve, at der fra selskabet selv og fra delstaten Thüringen tilbagesøges støtte, der er blevet betalt direkte til Pilsz-koncernen, eller som er blevet omdirigeret til fordel for denne. Den har herved bemærket, at denne støtte er blevet tildelt joint venture-selskabet eller dets successorer inden for deres aktivitetsområde, selv om den umiddelbart derefter blev trukket ud af disse virksomheder til fordel for andre selskaber i Pilsz-koncernen. Ifølge Kommissionen er det i den forbindelse uden betydning, at støtten ikke reelt kom joint venture-selskabet til gode. Den bemærker således, at Domstolen i dom af 20. marts 1997, *Alcan Deutschland* (sag C-24/95, Sml. I, s. 1591), fastslog, at indsigelsen om, at berigelsen er gået til grunde, ikke udgør en gyldig grund til at modsætte sig tilbagesøgningen af støtten. Kommissionen finder, at denne retlige argumentation kan overføres på en situation som den i nærværende sag, hvor mekanismerne for overførsel af aktiver inden for en virksomhedsgruppe praktisk taget har til formål at eliminere berigelsen hos den oprindelige støttemodtager. I denne situation er det efter Kommissionens opfattelse udelukket at tage hensyn til indsigelsen om, at berigelsen er gået til grunde, og den ulovlige fordel må tværtimod antages at være tilfaldet de virksomheder i koncernen, der oprindeligt modtog den støtte, som var bestemt for dem. Den finder tilsvarende, at TIB og de forbundne virksomheder heller ikke kan gøre denne indsigelse gældende, da Pilsz-koncernens uberettigede omdirigering af støtten også kan tilregnes joint venture-selskabet og dets successorer.

2. Rettens bemærkninger

307 Indledningsvis bemærkes, at ifølge fællesskabsretten kan Kommissionen, hvis den finder, at en støtte ikke er forenelig med fællesmarkedet, pålægge medlemsstaten at tilbagesøge denne støtte (Domstolens dom af 12.7.1973, sag 70/72, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 813, præmis 13 og 20, og dommen i sagen Tyskland mod Kommissionen, jf. præmis 176 ovenfor, præmis 73).

308 Tilbagesøgning af en ulovlig støtte er den logiske følge af, at støtten er fundet ulovlig, og har til formål at genoprette den oprindelige situation (dommen i sagen Tyskland mod Kommissionen, jf. præmis 176 ovenfor, præmis 74).

- 309 Dette formål er opnået, når den pågældende støtte, eventuelt med tillæg af morarenter, er blevet tilbagebetalt af støttemodtageren eller, med andre ord, af de virksomheder, som virkelig har modtaget den (jf. i denne retning Domstolens dom af 21.3.1991, sag C-303/88, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 1433, præmis 57 og 60). Ved denne tilbagebetaling mister støttemodtageren den fordel, som virksomheden havde opnået på markedet i forhold til konkurrenterne, og situationen fra tiden før ydelsen af støtte er genoprettet (Domstolens dom af 4.4.1995, sag C-350/93, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 699, præmis 22).
- 310 Det følger heraf, at det hovedformål, der forfølges med tilbagebetalingen af ulovligt ydet statsstøtte, er at fjerne den konkurrencefordrejning, som er forårsaget af den konkurrencefordel, som er opnået ved den ulovlige støtte (dommen i sagen Tyskland mod Kommissionen, jf. præmis 176 ovenfor, præmis 76).
- 311 Det er på baggrund af disse generelle hensyn, at lovligheden af pålægget om tilbagebetaling i den anfægtede beslutnings artikel 2 skal undersøges.
- 312 Der skal i denne forbindelse foretages en særskilt undersøgelse af lovligheden af dette pålæg, for så vidt som det påbyder støtten tilbagesøgt fra LCA på den ene side og fra CDA på den anden side. Det ligger nemlig fast, at i modsætning til LCA, der må betragtes som joint venture-selskabets og PA's direkte efterfølger, er dette ikke tilfældet for CDA. I den anfægtede beslutning er udvidelsen af tilbagebetalingspålægget til dette sidstnævnte selskab da også begrundet med, at der foreligger en omgælsessituation.
- 313 For så vidt angår tilbagesøgningen af støtten fra LCA har CDA gjort gældende, at pålægget herom er ulovligt, for så vidt som det på den ene side omfatter støtte, der blev betalt direkte til Pilz-koncernen, og på den anden side støtte, der, selv om den blev udbetalt til joint venture-selskabet og PA, ulovligt blev omdirigeret til fordel for koncernen.

- 314 Det må i den forbindelse fastslås, at som det fremgår af oversigterne i den anfægtede beslutnings betragtning 32 og 39, omfatter den i beslutningens artikel 1 beskrevne støtte faktisk et vist antal støtteforanstaltninger, hvor støtten blev udbetalt direkte til Pilsz-koncernen og til PBK, som var en virksomhed inden for denne koncern. Dette er navnlig tilfældet med støtten, der blev ydet til PBK i form af garantien fra delstaten Bayern (LfA) med et beløb på 54,7 mio. DEM, støtten, der blev ydet til PBK i form af afkaldet på en fordring på et beløb på 3 mio. DEM, støtten, der blev ydet til PBK i form af købsprisen for andelene i PA på et beløb af 3 mio. DEM, og støtten, der blev ydet til Pilsz-koncernen i form af et lån på 15 mio. DEM.
- 315 Med hensyn til de to første støtteforanstaltninger er det ubestridt, at selv om støtten blev udbetalt direkte til PBK, var den bestemt til at finansiere bygningen af cd-fabrikken i Albrechts, og det er derfor, når bortses fra at disse foranstaltninger blev anvendt i strid med formålet til fordel for andre virksomheder i Pilsz-koncernen, principielt med rette, at Kommissionen gav pålæg om, at de skulle kræves tilbage fra LCA (jf. i denne retning Domstolens dom af 3.7.2003, sag C-457/00, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 6931, præmis 55-62).
- 316 Hvad angår købsprisen på 3 mio. DEM og lånet på 15 mio. DEM må det fastslås, således som det allerede er konstateret ovenfor i præmis 218 og 260, at der herved er tale om støtte, der blev udbetalt direkte til Pilsz-koncernen, og som ikke var bestemt til omstruktureringen af joint venture-selskabet og PA. Det er følgelig udelukket, at disse sidstnævnte selskaber kan betragtes som de direkte modtagere af denne støtte. Som det allerede er fastslået ovenfor i præmis 261, ændres denne konklusion ikke af den omstændighed, at lånet på 15 mio. DEM, således som Kommissionen har konstateret i den anfægtede beslutnings betragtning 37, skulle bruges til støtte for Pilsz-koncernen, indtil der blev fundet en investor for PA. Ud over at Kommissionen ikke har fremlagt noget bevis til støtte for denne påstand, er det ikke godtgjort, at PA faktisk fik fordel af denne støtte.

- 317 Det følger af det anførte, at den anfægtede beslutnings artikel 2, i det omfang den i forhold til LCA påbyder tilbagesøgning af den støtte, der er beskrevet i artikel 1, og herved medtager støtten, der blev ydet til PBK i form af købsprisen på 3 mio. DEM, samt støtten, der blev ydet Pilsz-koncernen i form af lånet på 15 mio. DEM, ikke er i overensstemmelse med principperne for tilbagesøgning af ulovlig statsstøtte.
- 318 Retten skal herefter undersøge delstaten Thüringens argumentation om, at tilbagesøgningspålægget er ulovligt, for så vidt som det vedrører støtte, der ganske vist var beregnet for joint venture-selskabet og PA, men som blev omdirigeret til fordel for virksomhederne i Pilsz-koncernen.
- 319 Det skal i den forbindelse bemærkes, at den anfægtede beslutning indeholder en lang række konstateringer vedrørende den uretmæssige anvendelse til fordel for Pilsz-koncernen af de i den anfægtede beslutnings artikel 1 beskrevne støt-teforanstaltninger. Det fremgår således navnlig af den anfægtede beslutnings betragtning 27, 33, 38 og 63-75, at en væsentlig del af den støtte, der blev bevilget til bygningen, saneringen og omstruktureringen af cd-fabrikken i Albrechts, blev omdirigeret til fordel for virksomhederne i denne koncern. Det fremgår ligeledes af disse konstateringer, at omdirigeringen af støtten blev gennemført ved over-faktureringer af de leverede tjenesteydelser i forbindelse med bygningen af fabrikken, ved anvendelse af det centraliserede system for likviditetsstyring, der fandtes inden for Pilsz-koncernen, samt ved, at der ikke blev betalt for varer, der var blevet leveret, og for tjenesteydelser, der var blevet præsteret af joint venture-selskabet og PA til fordel for Pilsz-koncernen.
- 320 Det må ligeledes konstateres, at anklageskriftet fra anklageren ved Landgericht Mühlhausen, som de tyske myndigheder fremlagde under den administrative procedure, indeholder en række oplysninger, som i det mindste tilnærmelsesvis gør det muligt at fastslå omfanget af den forkerte anvendelse af støtten til fordel for Pilsz-koncernen. I modsætning til hvad Kommissionen har gjort gældende, gør den blotte omstændighed, at dette anklageskrift vedrører ulovlige forhold, der blev begået i forbindelse med ydelsen af investeringstilskud og -præmier fra delstaten Thüringen, det ikke i sig selv muligt at konkludere, at de i dette dokument indeholdte oplysninger er uden relevans for den bedømmelse, som det påhviler Kommissionen at foretage. Således indeholder dette dokument, navnlig i beskrivelsen af de

forskellige mekanismer, der blev anvendt i forbindelse med besvigelserne, og med hensyn til vurderingen af værdien af de gennemførte investeringer, præcise oplysninger, som er nyttige for vurderingen af misbrugets omfang.

321 Det må under disse omstændigheder lægges til grund, at Kommissionen, i det mindste på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, rådede over en række relevante, samstemmende oplysninger, hvoraf det fremgik, at joint venture-selskabet og PA ikke faktisk havde opnået at modtage en stor del af den støtte, der var bestemt til bygningen af, saneringen af og omstruktureringen af cd-fabrikken. På grundlag af disse oplysninger var det tillige, i det mindste tilnærmelsesvis, muligt at fastslå misbrugets omfang.

322 Det er rigtigt, således som Kommissionen har anført, at det ikke fremgår af akterne i sagen, at de tyske myndigheder har fremlagt præcise oplysninger om den del af støtten, der blev omdirigeret til fordel for Pilsz-koncernen.

323 Det må imidlertid konstateres, at selv om Kommissionen rådede over de fornødne midler i så henseende (jf. i denne retning dommen i sagen Tyskland og Pleuger Worthington mod Kommissionen, præmis 29), fremgår det ikke af noget dokument i sagen, at den anmodede de tyske myndigheder om at meddele den nærmere oplysninger herom. Som det fremgår af indledningsbeslutningen, var den imidlertid i hvert fald fra 1997 bekendt med, at en stor del af støtten var blevet misbrugt. Den kan derfor ikke gøre gældende, at den henset til de oplysninger, den rådede over på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, var berettiget til i forhold til LCA at kræve den i artikel 1 beskrevne støtte tilbagebetalt for så vidt angår de former for støtte, hvorom den vidste — eller ikke kunne være uvidende om — at de ikke var blevet anvendt til fordel for joint venture-selskabet og PA.

324 For så vidt som Kommissionen til støtte for det udvidede tilbagesøgningspålæg i den anfægtede beslutnings artikel 2 har anført, at dette er berettiget som følge af den omstændighed, at joint venture-selskabet og dets efterfølgere tilhørte en gruppe af

forbundne selskaber, inden for hvilken der fandtes interne mekanismer til overførsel af aktiver, må også denne argumentation afvises. Ud over den omstændighed, at joint venture-selskabet kun udgjorde en del af Pilsz-koncernen i perioden fra oktober 1992 til udgangen af december 1993, fremgår det således klart af konstateringerne i den anfægtede beslutning, at overførselsmekanismerne inden for denne koncern i det foreliggende tilfælde udelukkende blev anvendt til skade for joint venture-selskabet og ikke til dets fordel. Det kan derfor ikke hævdes, at joint venture-selskabet, fordi det indgik i denne koncern, reelt fik fordel af en støtte, som det ikke havde fået udbetalt.

325 Det følger af det anførte, at den anfægtede beslutnings artikel 2, for så vidt som den indeholder et pålæg om, at den i artikel 1 beskrevne støtte skal tilbagesøges fra LCA, og herved medtager støtte, som denne virksomhed — således som det er bevist — ikke reelt har modtaget, ikke er i overensstemmelse med principperne for tilbagesøgning af ulovlig statsstøtte.

326 Det bemærkes endvidere, at for så vidt som den anfægtede beslutnings artikel 2 indeholder et pålæg om, at den i beslutningens artikel 1 beskrevne støtte skal tilbagesøges fra CDA, fremgår det af den nævnte beslutning, at Kommissionen i det væsentlige har støttet sin bedømmelse på, at der forelå et forsæt til at omgå konsekvenserne af beslutningen, hvilket forsæt ifølge Kommissionen objektivt fremgår af den omstændighed, at CDA drager fordel af den støtte, der tidligere var blevet ydet til PBK, til joint venture-selskabet, til PA og til CD Albrechts, i det omfang selskabet benytter nogle af disse virksomheders aktiver og i øvrigt viderefører deres forretningsaktivitet (den anfægtede beslutnings betragtning 118 og 120).

327 Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

328 Det er rigtigt — således som det også fremgår af den korrespondance, der blev ført mellem de tyske myndigheder og Kommissionen under den administrative procedure — at overførslen af en del af LCA's aktiver til CDA havde til formål at redde denne del af LCA's forretningsaktivitet, idet selskabet derved blev sikret en

udviklingsmulighed, hvorunder det var beskyttet mod de retlige og økonomiske usikkerhedsfaktorer, der truede LCA's eksistens. På grundlag af forskellige omstændigheder, der er blevet fremført af Kommissionen og ODS i nærværende sag, kan det ligeledes lægges til grund, at CDA efter overførslen af aktiverne faktisk viderefører joint venture-selskabets, PA's og CD Albrechts' forretningsaktiviteter.

329 Dette forhold kan imidlertid ikke som sådan bevise, at der foreligger et forsæt til at omgå virkningerne af pålægget om tilbagesøgning i den foreliggende sag.

330 Denne konklusion er så meget mere uafviselig, som det i den anfægtede beslutnings betragtning 103 blev konstateret, at CDA betalte en markedsbestemt købspris for overtagelse af dele af LCA's aktiver, og denne foranstaltning indebærer følgelig ikke, at CDA faktisk fortsat nyder godt af den konkurrencefordel, der var knyttet til modtagelsen af den støtte, der blev ydet til LCA (jf. i denne retning dommen i sagen Tyskland mod Kommissionen, jf. præmis 176 ovenfor, præmis 92).

331 I et sådant tilfælde kan det ikke antages, således som det gøres gældende af Kommissionen i dens skriftlige indlæg, at efter CDA's køb af aktiver står LCA tilbage som en »tom skal, i forhold til hvilken det ikke er muligt at opnå tilbagebetaling af den ulovlige støtte«.

332 Når henses til den omstændighed, at LCA i den foreliggende situation har været under likvidation siden indledningen af en insolvensprocedure i oktober 2000, skal der således mindes om, at det fremgår af retspraksis vedrørende virksomheder, der har modtaget støtte og er gået konkurs, at genoprettelsen af den tidligere situation og fjernelsen af den konkurrenceforvridning, der er en følge af den ulovligt udbetalte støtte, principielt kan opnås derved, at der som en gældspost for virksomheden under likvidation registreres en forpligtelse til tilbagebetaling af den pågældende

støtte. Ifølge denne retspraksis er en sådan registrering således tilstrækkelig til at sikre opfyldelsen af en beslutning, der giver pålæg om tilbagesøgning af statsstøtte, der er uforenelig med fællesmarkedet (jf. i denne retning Domstolens dom af 15.1.1986, sag 52/84, Kommissionen mod Belgien, Sml. s. 89, præmis 14, og af 21.3.1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959, præmis 60 og 62).

- 333 Endvidere har Forbundsrepublikken Tyskland uimodsagt af Kommissionen anført, at det dels kun var en del af aktiverne, der blev solgt til CDA, nemlig anlægsaktiver, omsætningsaktiver, aktiver, der kunne realiseres med kort varsel, den tekniske knowhow og salgsorganisationen, dels at denne fremgangsmåde gjorde det muligt at opnå et større beløb end det, der ville være opnået ved at sælge de pågældende aktiver særskilt.
- 334 Denne konklusion berøres ikke af, at købsprisen blev betalt i form af overtagelse af gæld. Det skal i den forbindelse fremhæves, at denne form for betaling ikke har haft negative virkninger for kreditorernes situation, idet formindskelsen af selskabets aktiver blev opvejet ved en tilsvarende formindskelse af dets passiver.
- 335 Kommissionens henvisning til den anfægtede beslutnings betragtning 118 kan ikke afkræfte denne analyse. Det kan således konstateres, at Kommissionen i denne betragtning generelt og som eksempler angiver de kriterier, som den anvender for at fastslå, om en konkret foranstaltning dækker over en omgåelsessituation. Betragtningen indeholder derimod ingen anvendelse af disse kriterier på den foreliggende sag.
- 336 Det må herefter konkluderes, at alene på grundlag af de faktiske konstateringer, der anføres i den anfægtede beslutning, kunne Kommissionen ikke lægge til grund, at der forelå et forsæt til at omgå virkningerne af tilbagesøgningspålægget i den foreliggende sag.

- 337 For så vidt angår de øvrige faktiske omstændigheder, der er blevet fremført af Kommissionen i dennes skriftlige indlæg og under retsmødet, skal det blot fastslås, at de overhovedet ikke fremgår af den anfægtede beslutning, og at de derfor ikke kan påberåbes som begrundelse for at udvide tilbagesøgningspålægget til at omfatte CDA.
- 338 Under alle omstændigheder finder Retten, at disse forskellige omstændigheder heller ikke kan bevise, at der foreligger en omgåelsessituation i nærværende sag.
- 339 Det er således forkert, når Kommissionen gør gældende, at overtagelsen af aktiver i det foreliggende tilfælde fandt sted inden for TIB-koncernen, dvs. inden for en gruppe af forbundne virksomheder. Det må således bemærkes, at bortset fra, at den anfægtede beslutning ikke har konstateret eksistensen af en angivelig TIB-koncern, har Kommissionen ikke fremlagt noget bevis til godtgørelse af, at LCA og CDA tilhører en sådan gruppe af virksomheder, og så meget mere, at disse virksomheder er forbundne ved hjælp af interne mekanismer for overførsel af aktiver. Det fremgår tværtimod af de nærmere oplysninger, der er meddelt herom af delstaten Thüringen og CDA, at TIB i overensstemmelse med sine vedtægter driver virksomhed som et holdingselskab.
- 340 I den forbindelse må Kommissionens påstand om, at CDA's køb af aktiver savnede en økonomisk begrundelse, afvises. Det kan nemlig konstateres, at de tyske myndigheder og CDA under den administrative procedure flere gange understregede, at CDA's køb af en del af LCA's aktiver havde en sådan begrundelse. Selv om »den kommercielle karakter af overdragelsen [af aktiver]« udgør et af de aspekter, som Kommissionen tager hensyn til for at fastslå, om der foreligger en omgåelse (den anfægtede beslutnings betragtning 118), har den ikke i den anfægtede beslutning anført noget, der kan afkræfte de tyske myndigheders og CDA's opfattelse.

- 341 Det må ligeledes understreges, at den blotte omstændighed, at LCA og CDA blev ledet af den samme person på tidspunktet for købet af aktiverne i januar 1998, og at CDA efter denne transaktion optræder på markedet som joint venture-selskabets og PA's efterfølger, ikke giver grundlag for den antagelse, at købet af LCA's aktiver havde til formål at omgå tilbagesøgningspålægget i den anfægtede beslutnings artikel 2. Disse omstændigheder er således ikke tilstrækkelige til at bevise, at CDA handlede i den hensigt at lægge hindringer i vejen for gennemførelsen af den anfægtede beslutning.
- 342 Det må endelig afvises, når Kommissionen påstår, at købet »en bloc« af LCA's aktiver ikke skete efter en åben og gennemsigtig procedure, og at nogle af LCA's konkurrenter derved blev hindret i at erhverve de aktiver, som det nævnte selskab benyttede ved udøvelsen af de støttede forretningsaktiviteter. Det fremgår således tværtimod såvel af den anfægtede beslutning som af visse dokumenter i sagen og af de forklaringer, der blev afgivet af delstaten Thüringen og af CDA under retsmødet den 5. maj 2004, at CDA's køb af LCA's aktiver ikke skete omgående, men efter forudgående fejlslagne forsøg på at sælge LCA som en helhed til tredjemænd, heriblandt intervenienten ODS's moderselskab (jf. i denne retning dommen i sagen Tyskland mod Kommissionen, jf. præmis 176 ovenfor, præmis 95).
- 343 Under henvisning til det anførte må det konkluderes, at Kommissionen ikke har bevist, at der forelå en foranstaltning til omgåelse af følgerne af den anfægtede beslutning, der kunne begrunde en forpligtelse for CDA til at tilbagebetale den ulovlige støtte, der blev ydet til joint venture-selskabet og dets successorer.
- 344 I det omfang den anfægtede beslutning indeholder et pålæg om, at den støtte, der blev ydet til PBK, til joint venture-selskabet, til PA og til CD Albrechts, skal tilbagesøges fra CDA og LCA, er den følgelig ikke i overensstemmelse med principperne for tilbagesøgning af ulovlig statsstøtte.

345 Konklusionen må være den samme, for så vidt som den anfægtede beslutnings artikel 2 påbyder, at den i artikel 1 beskrevne støtte skal tilbagesøges fra »alle andre virksomheder, som har fået eller får overdraget aktiver og/eller infrastruktur [fra PBK], [fra joint venture-selskabet] eller [fra PA] på en sådan måde, at følgerne af [den nævnte] beslutning omgås«. Det er således tilstrækkeligt at konstatere, at udvidelsen af pålægget om tilbagesøgning til disse virksomheder hviler på de samme grunde som udvidelsen af dette pålæg til CDA.

346 Under henvisning til det anførte i det hele må det her omhandlede anbringende tages til følge.

347 Da Retten under alle omstændigheder ikke kan handle i stedet for hverken Kommissionen eller den berørte medlemsstat med hensyn til den præcise fastlæggelse af den støtte, der skal tilbagesøges af sidstnævnte, må beslutningens artikel 2 følgelig annulleres for så vidt angår pålægget om tilbagesøgning i sin helhed, i det omfang den omfatter de i stk. 3 omhandlede virksomheder. Følgelig skal den anfægtede beslutnings artikel 2 annulleres, for så vidt som den pålægger tilbagesøgning af den støtte, der er beskrevet i den nævnte beslutnings artikel 1, fra selskaberne CDA og LCA samt alle andre virksomheder, som har fået eller får overdraget aktiver eller infrastruktur fra selskabet PBK, fra joint venture-selskabet eller fra selskabet PA på en sådan måde, at følgerne af den nævnte beslutning omgås.

348 Under disse omstændigheder er det ikke nødvendigt at undersøge de øvrige anbringender, der er fremført af delstaten Thüringen.

Sagens omkostninger

349 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har tabt sagen, bør det pålægges den at betale omkostningerne i overensstemmelse med delstaten Thüringens påstand.

350 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 4, første afsnit, bærer medlemsstater, der er indtrådt i en sag, deres egne omkostninger. Følgelig bør Forbundsrepublikken Tyskland bære sine egne omkostninger.

351 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 4, tredje afsnit, kan Retten træffe afgørelse om, at andre intervenienter end dem, der er nævnt i reglementets artikel 87, stk. 4, første og andet afsnit, skal bære deres egne omkostninger. I denne sag bør ODS bære sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Tredje Udvidede Afdeling)

1) Kommissionens beslutning 2000/796/EF af 21. juni 2000 om støtte fra Tyskland til CDA Compact Disc Albrechts GmbH, Thüringen, annulleres,

— for så vidt som den i artikel 1, stk. 1, i den støtte, der blev ydet til selskaberne R. E. Pilz GmbH & Co Beteiligungs KG, Pilz & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG og Pilz Albrechts GmbH med henblik på

bygningen, driften og saneringen af cd-fabrikken i Albrechts (Thüringen), medregner et beløb på 54,7 mio. DEM for garantien fra delstaten Bayern, et beløb på 3 mio. DEM for afkaldet på en fordring samt et beløb på 63,45 mio. DEM og et beløb på 19,42 mio. DEM for de af delstaten Thüringen og delstaten Bayern ydede investeringstilskud og -præmier

- for så vidt som den i artikel 1, stk. 2, i den støtte, der blev ydet med henblik på omstruktureringen af selskabet CDA Compact Disc Albrechts GmbH, medregner et beløb på 33 mio. DEM for erhvervelsen af selskabskapitalen i PA/CD Albrechts, og et beløb på 21,3 mio. DEM, der svarer til rentefordele

- for så vidt som den i artikel 1, stk. 2, fastslår, at købsprisen på 3 mio. DEM og lånet på 15 mio. DEM, der blev ydet af LfA, udgør støtte »til omstrukturering af CDA Compact Disc Albrechts GmbH«

- for så vidt som den i artikel 2 giver pålæg om, at den i artikel 1 beskrevne støtte skal tilbagesøges fra selskaberne CDA Datenträger Albrechts GmbH og LCA Logistik Center Albrechts GmbH samt fra alle andre virksomheder, som har fået eller får overdraget aktiver og/eller infrastruktur fra selskaberne R. E. Pilz GmbH & Co. Beteiligungs KG, Pilz & Robotron GmbH & Co. Beteiligungs KG eller Pilz Albrechts GmbH på en sådan måde, at følgerne af den nævnte beslutning omgås.

2) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes i øvrigt.

- 3) Kommissionen bærer sine egne omkostninger og betaler delstaten Thüringens omkostninger. Forbundsrepublikken Tyskland og ODS Optical Disc Service GmbH bærer deres egne omkostninger.**

Azizi

García-Valdecasas

Cooke

Jaeger

Dehousse

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 19. oktober 2005.

E. Coulon

Justitssekretær

J. Azizi

Afdelingsformand

Indhold

Retsforskrifter	II - 4189
Sagens baggrund	II - 4193
A — De generelle omstændigheder	II - 4194
1. Virksomhedens etableringsfase (fra 1990 til 1992)	II - 4194
2. Omstruktureringsfasen (fra 1993 til 1998)	II - 4196
3. MTDAs overtagelse af visse aktiver	II - 4197
B — Forløbet af den administrative procedure	II - 4197
C — Konstatering af de faktiske omstændigheder og retlig bedømmelse	II - 4199
1. Støtte ydet af Forbundsrepublikken Tyskland i etableringsfasen	II - 4199
2. Økonomisk bistand ydet i omstruktureringsfasen	II - 4203
3. Vedrørende tilbagesøgningen af støtten	II - 4206
4. Den anfægtede beslutnings dispositive del	II - 4207
Retsforhandlinger og parternes påstande	II - 4209
Retlige bemærkninger	II - 4211
I — Indledende bemærkninger	II - 4211
II — Spørgsmålet om lovligheden af den anfægtede beslutnings artikel 1	II - 4212
A — Om muligheden for at støtte den anfægtede beslutning på de oplysninger, der forelå	II - 4213
1. Parternes argumenter	II - 4213
2. Rettens bemærkninger	II - 4214
	II - 4305

B —	Om garantien, som delstaten Bayern (LfA) ydede PBK	II - 4219
	1. Parternes argumenter	II - 4219
	2. Rettens bemærkninger	II - 4222
C —	Om afkaldet på en fordring på 3 mio. DEM, som delstaten Bayern (LfA) gav over for PBK	II - 4229
	1. Parternes argumenter	II - 4229
	2. Rettens bemærkninger	II - 4230
D —	Om investeringstilskuddene og -præmierne på 63,45 mio. DEM og 19,42 mio. DEM, der blev ydet henholdsvis af delstaten Thüringen og delstaten Bayern (LfA) til joint venture-selskabet og PA	II - 4232
	1. Parternes argumenter	II - 4232
	2. Rettens bemærkninger	II - 4237
	a) De af delstaten Thüringen ydede investeringstilskud og -præmier	II - 4237
	b) De af delstaten Bayern (LfA) ydede investeringstilskud og -præmier	II - 4241
E —	Om garantien, der blev ydet af THA til Robotron og joint venture-selskabet	II - 4243
	1. Parternes argumenter	II - 4243
	2. Rettens bemærkninger	II - 4248
F —	Om lånet på 25 mio. DEM, der blev ydet af TAB til PA	II - 4251
	1. Parternes argumenter	II - 4251
	2. Rettens bemærkninger	II - 4253
G —	Om lånet på 20 mio. DEM, der blev ydet af TAB til PA	II - 4259
	1. Parternes argumenter	II - 4259
	2. Rettens bemærkninger	II - 4259

FREISTAAT THÜRINGEN MOD KOMMISSIONEN

H —	Om købsprisen på 3 mio. DEM, som TIB betalte til PBK	II - 4260
	1. Parternes argumenter	II - 4260
	2. Rettens bemærkninger	II - 4262
I —	Om kapitalindskuddet på 12 mio. DEM, som TIB ydede til PA	II - 4264
	1. Parternes argumenter	II - 4264
	2. Rettens bemærkninger	II - 4266
J —	Om TIB's og TAB's erhvervelse af selskabskapitalen i PA	II - 4268
	1. Parternes argumenter	II - 4268
	2. Rettens bemærkninger	II - 4269
K —	Om lånet på 2 mio. DEM, der blev ydet af LfA til PA	II - 4270
	1. Parternes argumenter	II - 4270
	2. Rettens bemærkninger	II - 4270
L —	Om parthaverlånet på 3,5 mio. DEM, der blev ydet af TIB til PA	II - 4273
	1. Parternes argumenter	II - 4273
	2. Rettens bemærkninger	II - 4273
M —	Om lånet på 15 mio. DEM, der blev ydet af LfA til Pilz-koncernen ...	II - 4274
	1. Parternes argumenter	II - 4274
	2. Rettens bemærkninger	II - 4275
N —	Om lånet på 15 mio. DEM, der blev ydet af TAB til CD Albrechts ...	II - 4276
	1. Parternes argumenter	II - 4276
	2. Rettens bemærkninger	II - 4277
O —	Om lånet på 7 mio. DEM, der blev ydet af LfA til CD Albrechts	II - 4278
	1. Parternes argumenter	II - 4278
	2. Rettens bemærkninger	II - 4279

P — Om lånet på 9,5 mio. DEM, der blev ydet af TAB til CD Albrechts . .	II - 4282
1. Parternes argumenter	II - 4282
2. Rettens bemærkninger	II - 4283
Q — Om renterne på i alt 21,3 mio. DEM	II - 4284
1. Parternes argumenter	II - 4284
2. Rettens bemærkninger	II - 4286
III — Anbringenderne vedrørende lovligheden af den anfægtede beslutnings artikel 2	II - 4287
A — Indledende bemærkninger	II - 4287
B — Spørgsmålet om artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 2, EF er tilsidesat	II - 4288
1. Parternes argumenter	II - 4288
2. Rettens bemærkninger	II - 4291
Sagens omkostninger	II - 4301